CONST. ENE

Cazemata 67

JJÎomtnte din războiul contra bolşmiciior tîrgovişte **T**ipografia „i. Heliade rădulescu” – 1 9 4 î —

spieviri

L-am cunoscut la redacţia unui cotidian disecînd cu aprindere tot ceea ce era în legătură cu glia strămoşească. ’Se’ frămînta continua neputînd să-şi găsească o clipă de astîmpăr.

Alerga dintr-un loc intr-aliul preocupat de greutatea gîndurilor pe care le aşternea pe hîrtie cu o uşurinţă de neînchipuit.

Mobilitatea muşch-îor feţii, ochii vioi, cu scăpărări metalice de inteligenţă şi mişcarea nervoasă a mîinilor, îţi lăsau impresia unui vulcan ce ciocoieşte din adîncuri. Această mimică miraculoasă făcea să citeşti ca într-o carte atît zbuciumul, cît şi bucuria ce a simţea atunci cînd făurea eroii cu care se contopea în tolu’ utînd de lumea care îl înconjura.

Fdeea ţîşnea spontan din aluatul frămîntat în nopţile de veghe iar ac (iuneo se închega cu o uşurinţă uimitoare înfălişind eroii cu toate colităt le şi defectele omeneşti, veseli sau trişti, curaţi sau întinaţi, guralivi sau tăcuţi, caracterizînd pe fiecare cu puteri de mag.

Adaptat la focul sicru ascuns în profunda sensibilitate a-sufletului, exterioriza orice simţămînt într-un chip neobişnuit. Aci arăia tumultos ca o cascadă în piăvălire, aci liniştit ca unduirea unei ape ce şerpueşte de-a lungul şesului-

Nici un amănunt nu-i scăpa, cînd il găsea că este necesar.

— Fugea de tot ce pare efemer sau de prisos căutînd să aştearnă realitatea sub cele mai variate aspecte şi descriind eroii aşa cum-sunt, de teamă să nu denatureze adevărul, la care tinea Cir sfinfenie.

Cînd a sunat mobilizarea a plecat printre primii şi n-a uitat să mă ţie în curent cu toate luptele la care a luat parte

descriinda-mi acţiunile în toată goliciunea lor atît cît îi era kigăduit. Iniîile veţti trimise mi-cu dat a înţelege că se va strădui să desvălue multe din

epopeele războiului dîndu-le la lumina tiparului şi nu s-a desminfit o cbpă. A scrrs sub ploaia de gloanţe, krandturi şi obuze tot ceea ce a văzut şi a pătimit alături de camarazii de glorie şi suferinţă.

Cunoscînd felul lui de a fi şi a se manifesta, nu m-au surprins nici acţiunile şi nici eroii prinşi în vîltoarea iureşului necruţător. Duşmanii apar desbrăcaţi de tot ce poate fi omenesc, cu toate grozăviile săvîrşite de minţile fanalizate de ideea bolşevică, sub cnutul şi teroarea comisarilor însetaţi de sînge şi lacomi după orori ce nu pot fi imaginate.

Din fiecare filă se desprind eroii care luptă în acest răzhoi sfînt p niru triumful creştinătăţii, martirii care înfrîntă fără răgaz vijelia gloanţelor, infernul automatelor, frigul, foamea şi mizeria. Totuşi vigoarea şi optimismul ostaşilor inlăiurî cele mai grele obstacole, făcînd ca pretutindeni să fîlfîe stindardul glorios al irupelor învingătoare.

Eroii din scenele de pe teatrul de operaţiuni, nu suni simple plăsmuiri ci întruchipări reale care defilează pe sub ochii cititorului încercat ca într-un marş de epopee.

Cine a cunoscut cît de fugar războiul îţi poate da seama de valoarea acestei cărţi în care se oglindeşte atît de bine uîr-Jejul încleştărilor supreme,

Ir. N, th. Ca!» for «j! «» îi.

Mareşalul nostru

Regimentul a fost adunat în careu.

E o zi sobră, plină de linişti pătrunzătoare. Soarele urci. La pas, muntele cerului.

Ne privim unii pe alţii, cu ochii (n lacrimi. După o săptămînă de grele încercărl, de necontenită urmărire a inamicului ne regăsim toţi camarazii celor cinci escadroane. E o sărbătoare, ’ ’

D. Colonel Dămăceanu, distinsă figură militară, primeşte raportul. Păşeşte în centrul careului, la poziţia unul demn osta-ş şi citeşte. Despică slova decretului prin care d. General de armata Ion Antonescu, căpetenia noastră, a celor ce luptăm pe front şi Conducătorul Statului, a fost ridicat la gradul de Mareşal al României.

Un freamăt colindă printre rînduri. Buzele tuturor s-au deschis o clipă şi au pronunţat, în surdină, un nume scump.

Avem în faţa ochilor ffgura mareşalului Frunte* aceea, înaltă, dreaptă, e icoana închinărilor noastre. Ochii acela pătrunzători, vioi, aprinşi, vulcanici;

tsvoarele credinţelor noastre de mal bine. Figura contractată, aspră, hotărîtă, – îndemn nouă spre faptă nonă, mare, mucenicească. —

Credinţa lui nesdruncinală, granitică, în destinele, în drepturile nepieritoare ale Neamului românesc, ni se pare acum apostolică viziune; suferinţa sa, martiriul său pentru proprii convingeri, drumul care duce la supremul ideal; lupta sa, zbuciumul său. Fanatismul lui, — fapte de baladă; iar cinstea lui, faptd **şi** vorba-l de misionar, ne e orgoliul cel mai de preţ al Neamului. Mareşalul Antonescu, reprezintă astăzi România în faţa Istoriei, într-o lumina cu totul nouă, cu atît mai strălucitoare, cu cît e aaimat de cele mai sublime credinţe; cu cît crede mai năvalnfe în misiunea istorică a acestui Neam; cu cît luptă mai neînfricat pentru regenerarea sufletului românesc,

Din jertfe rodesc marile împliniri. Pe lespezile mormintelor eroilor, se zidesc catedralele credinţelor noul. Iar drumul neamului, e drumul pe care-l taie prin mlaştini şi munţi, avîntul fiilor Iul, spre lumina cea mare, spre piscurile însorite ale realizărilor faptice.

Astăzi rodesc necuprinse împliniri, din sîngele cald, fierbinte al camarazilor noştri căzuţi pu cîmp, alături de noi; se durează fundamentul catedralelor nouilor credinţe şi se aşază catapeteazmă de eroice năzuinţe; drumul pe care-l săpăm astăzi, e drumul nostru, al neamului românesc, pe care nu ni-l va mai pretinde şi renega nimeni.

Acestea toate, datorite Mareşalului Antonescu. El ne-a transformat. El ne-a turnat la fiecare dintre cei cari luptăm pe frontf cîte-o picătură din sîngele lui vijelios, eroic; ne-a împrumutat din voinţa lui năvalnică, dărîmătoare.

Alături de rafala mitralierei, auzim glasul Iul îndemnălor, care ne umple de avînt; lîngă fiecare obuz e trează voinţa lui ne-şovăelnică; cu fiecare avion, care sboară spre inamic, aleargă flutură drapelul credinţei lui şi-a noastră, în biruinţă…

Dacă din ţăndări ai. Făcut iarăşi oglinda luminoasă a ţîrii; dacă din smîrcuri ne-ai ridicat curaţi la făptură; dacă din mormintele laşităţii ne-ai smuls; noi, cei care luptăm pe front, care te iubim, rugăm pe Dumnezeu să nl le păstreze.

Ne-ai redat onoarea de a mînui arma; noi îţi oferim jertfa noastră, ca să poţi face din România, pentru care ai plîns, al sîngerat şi-ai fost întemniţat, ţara viselor înflorite.

Vouă eroi şi martiri ai crucii căzuţi pe cîmpul de onoare, – prinosul acestor rînduri.

Aailorttl.

Din această carle s-au tras cinci zeci exemplare pe hîrtie vidallion, care nu s-au pus în vînzare.

Spovedanie...

Am scris o carte despre rasbolu. Faffl pretenţii, numai ca un creştinesc omagiu, ca o răscolire a sublimei amintiri a celor, care prin jertfa lor au făcut sî sădească împlinirea visului nostru: il tuturora.

Sînt aci nume pe care mulţi le cunosc; sînt întîmplări prn iureşul cărora au trecut o mare parte dintre noi j sînt fapte di; arme, a căror viforniţă s-a abătut asupra noastră; sînt icoane dragi şi scene din viaţa de campanie, cari au asvîrlit lumina lor peste zbuciumul înverşunat al sufletelor noastre tinere.

Nici o metodă didactică nu m-a călăuzit la alcătuirea acestei ofrande; n-am respectat, sînt sigur, nici o regulă. Am scris faptele, întîmplările, aşa cum s-au Ivit, cum s-au desfăşurat, cu toate ale lor, tară să le migălesc, fără să le dau searbădă factură a istoriei.

Tot ceeace se cuprinde între aceste coperte, sînt ale mele, trăite, îndurate. Nu sînt un interpret. N-am scris din auzite, după cetirea rapoartelor informative.

Răgaz pentru aşternut pe hîrtie n-am prea avut. Mai mult de jumătate din această carte am scris-o în amplasament sub bombardament de artilerie duşmană şi sub sborul înfricoşttor al aviaţiei, care mitralia în toate direcţiile. Pe pămîntul rece, avînd aşternută doar o prelată, întins pe pîntec, cu urechea aţintită spre afară.

La Prut, la Nistru, la Nipru şi pretutindeni unde am luptat, am văzut acte de eroism cutremurătoare prin măreţia lor. Zîmbetul candid, îngeresc, purtat pe faţa şi în ochi de flăcăii nO-iirll oare mergeau la irio. Irle şi o sfidau; încrederea lor oarbă, stăruitoare în victoria finală; puterea lor de rezistentă. Inepuizabilă, – sînt comori ale neamului pe care orice strădanie nu le poate prinde în serios – Cu fruntea plecată în faţa mormintelor presărate pe tot frontul, dăruesc această carte camarazilor, pen truca citind-o să-il aducă aminte de cel care, luptînd alături cu noi, au căzut pentru gloria românească.

— Pentru onor înainte!

Trec eroii…

Autorul

SPRE ŢARA DINCOLO de PRUT

Spre ţara dincolo de Prut

Spre înserai, pe marginea unui drum de tară răscolit, în apropierea satului Viădeni – Iaşi, maşinile s-au oprit pentru cîteva minute. Oamenii au sării jos cu o gălăgie de aplauze. Sînt plini de praf.

Suspinele naturii care se pregăteşte pentru odihna nopţii, în zumzetul lor Imperceptibil, se înregistrează totuşi pe placa sufletului, ca o amintire din grădini publice în duminici de August. Fîlfîirea lor,.ca nişte aripi de lăcuste, turbură apa liniştită a amurgului; valuri, valuri.

Aci, la cîţiva metri de drum, unde se ridică un dîmb cu porumb înflorit, borişul serii pare de muşchiu.

— Strujenii, nişte făclii, unse cu păcură. Departe, pe dealul de dincolo de sat, s-a înnoptat. Întunericul e ca o cergă

În schitul singurătăţii ei înfrigurate, luna, e ca o mamudea de aur pe piept de călugăriță de opt sprezece ani. Pasul ei e tainic, sfios, parcă ar vrea sî-şi ascundă ochilor curioşi ai sol-daţi-or, minunăţia frumuşeţiior.

Coloana nu pleacă. Aşteptăm

Pe drum, trec fără răgaz coloane, căruţe, maşini Trupa pe jos, în pas de voe, purtate de paşii unei chemări sfinte şi ai zbuciumului sufletesc, să împlinească un destin eroic. Ostaşii, osteniţi, aproape sleiţi de puteri, trag piciorul a lene. Pe faţa lor, în lumina întunecată a serii, e un dans de speranţe. Et duc povara armei şi a achipamentu-ui cu *o* sinceră încredere în biruinţă; nu le e străină nici prieteneasca mîngîiere a locurilor pe unde trec, atît de scumpe lor.

Căruţele pline, merg la pas Caii picotea ză De trei zile an

pornit din oraşele de garnizoană/ iar popasul n-a durat mai mult de jumătate de oră. Peste maldărul de saci cu provizii j peste lăzile cu muniţie; peste saltelele cu echipament, trei sau patru, tăifăsuesc cu glas tare.

Odgonarul strînge hăţurile, însă caii îi cunosc obiceiul, O faoe din plictiseală… I

Cîte un ofiţer, cu ţigara în colţul gurii, a rămas în urma protonului, gîndind cine ştie unde.

Sînt şiruri lungi, interminabile, care se leagănă în marş ca lanul de grîu la bătaia vîntului.

Maşinile fug cu farurile aprinse. Clacksonul bîzîe. Coloana ’ se desparte în două, lăsînd larg drum deschis. După ce au trecut, norul de praf acopeiî totul ca o pînză alburie lăsată din cer.

Acum trece şi artileria. Caii înspumaţi, ca ieşiţi dintr-o apă săpunită, sar în şleauri, svîcnind chesoanele şi lunurile. Sgomo-tul de fiare; tropătul sacadat, plesnitul bicelor aplicate pe spinările rotunde ale roibilor; gura plină de blesteme a cîte unuia, – formează o orchestră complectă.

Cînd coloana de pe stînga stă, – ostaşii se caută. Cel dintr-un sat se strîng laolaltă, se întreabă de cutare şi de cutare din acelaş contingent, de la alt regiment.

Spre ara de dinoolo de Prut.

Intr-acolo se îndreaptă toată această oştire românească, înarmată pînă în dinţi. Spre plaiurile Basarabilor.

Spre acolo de unde, acum un an, ne-am retras în modul cel mai josnic, ne îndreptăm astăzi cu pasul holărît.

Fraţii noştrli, oare vorbeau aceiaşi dulce limbă moldovenească; se închinau reculeşi, pătrunşi pînă în străfundurile con-ştiinţei, aceluiaşi Cristos; cîntau aceleaşi doine; împărţeau aceleaşi pomene ca şi noi, – au rămas cu braţele încrucişate, neputincioşi sub călcîiul bolşevic.

Se rupsese din trupul nostru o bucată; rana sîngera puternic; cutremurarea era adîncă.

Basarabia!

Am vizitat acum doi ani judeţul Lăpuşna, cu un ministru al Sănătăţii. Am coborît în mijlocul sătenilor, ne-am apraplat de adevărul satelor; le-am ascultat plîngerile multe, pline de sinceritate şi am plîns.

Soarele dăruia aceeaşi lumină dulce, întăritoare, ca şi dincoace de Prut; fetele purtau în ochii galeşi, frumoşi, aceeaşi robitoare gingăşie proprice româncelor; aveau iot zîmbetul florilor de cais ca şi în Teleormanul meu; ţăranii, robuşti şi hotărîţi, mergeau dîrz ca şi în Prahova; în biserici, mirosul de tămîe şi miresme; chipurile sfinţilor; catapetesmele, dangătul clopotelor ca şi la mănăstirea Agapia; gospodăriile; aleanul; sărbătorile,

Toate acestea se îngropaseră într-o zi. Se scuturase cireşul amintirilor; în locul florilor ca zăpada, lanţurile robiei stăpîneau crengile tinere.

Trec trupe, trec mereu.

— Ca o poveste fără început şi fără sfîrşit.

Ne pregătim de culcare. Iarba pe marginea şanţului e mare, coaptă. Miroasă tare...

Săvulescu vine cu un civil spre noi. Un flăcăiandru. Figura nu-l dă mai bătrîn de 20 ani. Înalt, subţire, cu trăsăturile feţii caracteristice sătenilor de la cîmpie; ars de soare, cu priviri de arginit viu. Un cap pătrat; obraji bujorii.

Niculae Oprea.

Aşa îl chiamă. De fel din Bîrnova, aproape de Nistru.

— „Nouă luni de cînd umblu, năuc, besmetec. Am fost la Iaşi, la Bucureşti, la Ploeşti. De lucru, am găsit orice şi ori cît Toţi, m-au primit cu braţe largi, cu o dragoste pe care n-am s-o uit niciodată. Mi-au dat haine, mîncare, bani. Am avut drept să beau, să cînt, să mă închin, să Iubesc.

Nlcăeri nu mi-am găsit locul. Mă furnicau prin tălpi, auzeam în urechi nechezîtul calului meu şi mugetul vacilor noastre. Cînd intram într-o casă şi mi se întindea pîine; cîn priveam pereţii curaţi plini de icoane; cînd zăream în ogradă carul, plugul şi juncanii, eram plin de ciudă. Pîinea era amară, cu toate că mi-o întindea bătrîna aceea, ca mama; cu toate că era proaspătă, cu miez mult, ca la noi acasă.

Eram în România, însă nu la Bîrnova I"

Ochii lui Neculae Oprea se umplură de lacrimi ca nişte pahare. Se opri din povestit. Vorba lui dură, de fecior sdravăn, avea un clocot de resvrîlire,

li privirăm cu dureroasă mîngîere.

„— Voi aveţi u» rost pe lumea aceasta, pe cînd eu!”...

— Lasă Niculae! Va veni şi desrobirea voastră!... Noi toţi care sîntem în marş pe drumurile acestea, pe care nu Je-am călcat niciodată pînă astăzi, — suntem chezăşia desrobirli voastre... îi spun cu încredere.

— Voi, măi fraţilor nu ştiţi ce înseamnă să-ţi părăseşti casa unde ai supt; să te desprinzi, într-o dimineaţă de pomii din ogradă, de părinţi, de prieteni, de fetele din sat, de speranţele, de mîine!...

Am crescut şi eu ca oricare; nici mai bine nici mai rău. Ca un român. Dacă am avut o coajă de pîine, după o zi de muncă obositoare, am mîncat-o cu

poftă, liniştit, cu gîndul că mîine va fi mai bine.

Aşteptam ziua să plec la armată, să viu alături de voi, să-mi fac datoria ca strămoşii, ca şi tata...

S-a auzit într-o zi că Basarabia nu mai este a Romîniei; că noi nu mai sîntem fraţi cu voi, că rămînem la Ruşi; că ne lăsaţi şi vă retrageţi...

Satul meu e aproape de Nistru. Au trecut pe uliţele acelea înguste, pe sub ochii noştri inlăcrămaţi, ostaşii români. Erau trişti şi nebărbieriţi. Îmbătrîniseră parcă toţi.

Copii se uitau cu ochii plînşi.

— „Plecăm acum, dar ne vom întoarce iar, victorioşi, plini de glorie! ne-a spus un ofiţer, căruia mama îi adusese la cal o cană cu apă I

Avioanele bolşevice, sburau aproape de pămîntPe urmă, au venit şi soldaţii armatelor roşii...

O strîngere de inimă am încercat. Mama s-a retras într-o cameră, a scos icoana din perete şi a început să bocească.

Dece plîngi am întrebat-o?

Măi, mîi, ştiţi voi ce mi-a răspuns bătrîna aceea care n-a ieşit din Bîrnova?"

— Ce? a întrebat Săvulescu nerăbdător.

„Plîng munca mea de patruzeci şi opt de ani; mormîntul lui tatî-tău şi mai plîng ziua în care te-am născut pe tine... Mal bine nu răsărea soarele pentru noi toţi!..

Aşa mi-a spus mama şi a continuat să plîngă.

Pe urmă, am auzit ca primarul a lost găsit în tins mori la moara. O lemee, văzuse doi fiăcai strccurîndu-se pe tînga pădure, fugind cu frică. Popa şi învăţătorul a fost bătuţi crunt în propriile locuinţe. Ne-am dus cu toţii să-l vedem...

— Ai dreptate Niculae! Intelectualii au suferit mult... In special evreii au făcut mari nelegiuiri i

„Uitasem. Şi la Bîrnova a fost un jidan, Era crîşmar. Vîcdu-se numai rachiu. Făcuse avere multă. Ne otrăvise sufletele... Şi-a adunat oamenii lui. A dres, a aranjat şi a luat de la flecare ce-a vrut... Nimeni nu i a tras la răspundere...

Din casă în casă au umblat pe toate uliţele. M-am vorbit cu flăcăii să facem o răscoalăDe acord. În prima Duminică după cedare s-a hotărît fapta.

Dar nu s-a împlinit. Laşi! Laşi...

Atunci m-am hotărît să-i părăsesc... Să vin dincoace...

— Bine ai făcut fîrtate!

„Bine, nu zic ba I Dar mama, ce va fi făcînd? Nu ştiu nimic despre ea, de atîta amar de vreme...!

— AI s-o găseşti întreagă fi sigur!... De nu va zace lîngă tata I...

Şi Niculae Dobre a prins să scîncească.

Sîntem cantonaţi de zece zile în comuna Trifeşti, Pînă Ia Prut, nu mergi decît 4 Km. Trupa a ocupat poziţia pe tot sectorul comunei.

Avem cantonament la un stilist. În fiecare seară discut cu dînsul probleme de dogmatică. Omul meu e tare priceput.

Se străduieşte în toate felurile să mă convingă de dreptatea Iul. Zadarnic. Fac pe ateul. Stilistul se supară, pleacă, însă a doua zi revine conjurător, reluînd conversaţia.

Îndeplinesc, deocamdată, după ce am fost mulat *desciplinar de la* Specialităţi ia Greu, —funcţiunea de telofonist.

Toţi camarazii se uita întrebători la mine. Parcă nule vine la socoteală prezenta mea între ei, ca şi cînd le-aşi descoperi anumite secrete.

Sătenii din Trifeşti sînt foarte binevoitori. Ne dau orice din prinosul lor cu o bunăvoinţă măgulitoare. Nu se găsesc băuturi. Tutun nl se dă de la regiment.

"’ E vreme frumoasă. Muncile suni în toiu. Carele trec pe drumuri cu scîrţiituri prelungi, ca în salul natal.

Gazetele care ne cad în mîini de pe la ofiţeri, ne aduce vestea unei vil activităţi diplomatice. Printre rîndurile telegramelor externe, citim declanşarea războiului, cît mai apropiat posibil. Ne bucurăm.

De doi ani, concentrările s-au ţinut lanţ. *Mulţi dintre noi şi-au pierdut situaţiile.* Barem sacrificiul să nu fie zadarnic.

Din cînd în cînd trec, pe sus, avioane româneşti, germane sau bolşevice.

Seara, de obiceiu, auzeam radio, la popota ofiţerilor.

Ordin pentru evacuarea comunei. Forfotă mare. În comună nu va rămîne decît un om la zece case.

Carul sau căruţa sînt trase în faţa casei. Omul încarcă ce crede de cuviinţă şi ce poate. Nu s-ar îndura de nici un obiect. Pe toate le-a făcut prin

muncă; pentru fiecare a asudat. Dar… Apoi, pe drumul pietruit, se formează o lungă caravană. Vitele de lapte şi cornutele, în turmă, merg înainte, mînate de flăcăiandri. În urmă vin bagajale, Copii, asvîrliţi peste hanga-nale, sînt trişti. Părinţii lor au mai trăit un timp ca acesta El însă, nu. Cu mintea lor nu pot cuprinde ce se întîmplă.

Cîte nn bătrîn, prins pe la colţ de soldaţi şi asaltat cu întrebări, ne povesteşte din trecutul măcel. Ascultăm. Timpul lor, dacă l-au trăit aşa cum le-a fost dat, – a fost pentru noi un mare învăţămînt.

Nu am crezut niciodată că generaţia noastră, va fi atît de încercată, cu toate că nu se poate clădi nimic temeinic fără jerfî şi suferinţă.

Răsbolul bate la uşă.

Alături de marea naţiune germană, ne simţim ocrotiţi.

*

Seara lui 21 Iunie.

Căpitanul, care mă apreciază, imf spune cîteva vorbe din care înţeleg că răsbolul contra ruşilor a început. La ora 3, a Iul 22 Iunie, ne vom găsi, în stare de luptă cu cei de la răsărit.

La primul ordin, băeţiler nu le venea să creadă. Se adună escadronul. LI se comunică marea veste.

Plecam din comuna spre opus opt Km., unde sa Instalează comanda.'— Trenul regimentar este la Pîulenl.

De pe dealul pe care ne-am săpat amplasamente, se vede bine dincolo peste Prut. Mai ales pe la ceasurile 10, cînd pîcla dimineţii se rupe în făş: i, răspîndindu-se în aer.

Grănicerii comunica ştirea că pe Valea Saşului, se văd trupe. Artileria noastră intră în acţiune. Slt. Bosînceanu, observator, se găseşte pe malul Prutului într un pom, şi de acolo reglează tragerea. Un element de valoare.

Ai noştri stau de strajă. Pentru el e cea mai nespusă bucurie că au posibilitatea să urmărească, dincolo, mişcările ina-micuiui. Care mai de care, socoteşte în sinea lui, cam ce ar trebui făcut pentru ca duşmanul să fie nimicit.

Luptele aeriene sînt tot ceeace ne interesează. Cum apăreau hidoasele păsări de fier ruseşti. Spectacolul pe noi ne distra. Mal cu seamă că.. Stucka", făcea nişte acrobaţii de circ.

Urlă toată valea Prutului. Un huet prelung. Un sbîrnîit înfiorător. Scoteam capul din groapă şi le urmăream cu fericire în ochi.

S-au scurs şase zile.

În acest timp, Slt. Prodan Eugen a trecut cu o grupă dincolo, fără să întîlnească pe nimeni.

— A găsit o cooperativă şi ne-a adus ţigări.

Părăsim Trifeşti!

Îmi amintesc de Niculae Dobre din Bîrnova. Unde va H acum flăcăul. Tunul bubue. Sufletul lui trebue să fie mulţumit. Mama-i bătrînă, îl aşteaptă cu inima la gură.

Peste două zile vom încerca trecerea Prutului.

Ţara de dincolo de Prut, unde pîraele limpezi ca cristalul ne va potoli setea; unde lanurile coapte ale grîului înspicat ne va ascunde de glontul duşman; unde inima românească bate acum aprins; unde focul a pîrjolit, iar odraslele şi femeile au fost necinstite cu o barbarie asemănătoare a Hunilor, – ne aşteaptă. —

Chişinăul se zbuciumă; sufletul lui, cu muzicile acelea dî-ruitoare, cu viaţa aceea de oraş apusean, ne aşteaptă. Soroca, cu toţi caişii, cu toate casele cu ceardacuri boereşti, dovadă a rî-zîşeştilor aşezări, ne cheamă. Şi ne aşteaptă Cernăuţii, Hotinul, Tighina şt Ceteatea Albă, toate cu aceeaşi dragoste.

Ne aşteaptă mama lui Niculae Dobre, cea văduvită de fecior falnic.

Ne adastă toată ţara de dincolo de Prut, ca pe preoţii vestitori a nouei învieri româneşti…

MOVILA RUPTA

Movifa Ruptă

2 Iulie 1941.

Maşinile, orbecăind prin noapte eu farurile stinse, pe un drum de cîmp, prin norolu pînă la caroserie, ne-au lăsat la un boschet de pomi.

Sîntem încărcaţi ca nişte dromadee: sacii de merinde-doldora cu cartuşe, hrana rece pe două zile şi cîte un schimb de rufe; masca de gaze. Mantaua şi prelata contra ploii

Bate un vînt uşor, sec, care aduce spic de ploaie ca nişte fulguleţe de zăpadă.

Dincolo de Prut, departe hăt, stelele clipesc pe firmamentul vineţiu de

cenuşă, ca ţintele de aur pe un brîu haiducesc. Pare-ar fi o măciulie de chibrit care arde fără flacără. Pe deasupra noastră, dau tîrcoale ca lupii în cuşcă, nouri negrii, încărcaţiNu se prevesteşte furtună însă faptul că noroiul plescăe şi *sî* lipeşte de bocanci, îţi măreşte teama.

Comandanţii de escadroane au fost chemaţi la d. It. Colonel Dîmăceanu, comandantul regimentului. La lumina camuflată a unei lanterne, şeful operaţiunilor din acest sector, indică pe hartă direcţiunea de alac şi fixează, în general, dispozitivul poziţiei de plecare.

Căp. Ghlone Oh de la armament greu, adună ofiţerii subalterni.

Repartizează plutoanele de mitralieră şt grupele de tunuri la cele trei escadroane de puşcaşi cară vor ataca. Executarea ordinului durează cîteva minute. AEeturile de mitralieră şi tunurile trase cu umărul sînt grele, însă Roşiorii nu crîcnesc. Deplasarea pînă la baza de plecare la atac se face într-o linişte grea.

Vom ataca la dreapta satului Movila ruptă, cu întreaga putere de foc a escadronulul II, iar la stînga satului şi în dreptul lui prin două plutoane, la rigoare, toate plutoanele escadronului căp Trandafirescu, escadronul III.

Nu se aude nici o vorba. Din cînd în cînd cîte-o rachetă roşie sau verde spintecă văzduhul. A început să se reverse de ziuă. Ne întîlnim cu o baterie de artilerie care peste o jumătate de oră va face pregătirea. Caii sar în lanţuri smucind chesoanele încărcate cu obuze.

Mergem pe o parte şi pe alta a drumului. Sîntem o adevărată caravană în marş forţat.

Am ajuns pe un deal de pe care se vede pînza,. De aburi" ca un fum alburiu, care pluleşte peste apa Prutului

— Uite Prutul! îngînă flecare.

Se aud cîteva focuri de armă şi alte rachete, de data aceasta albe, urcă în aer. Le urmăresc drumul tăiat în văzduh şi cu fiecare din ele îmi creşte în suflet o speranţă.

Relefoniştii întind cablul după noi. Postul de comandă a divizionului se va instala cît mai aproape de apă,

De pe creasta dealului zărim pe celălalt mal al rîului, hotar între fraţi, satul Dumenl, spre care vom îndrepta gloanţele şi obuzele la nevoie

Sub dealul pe care sîntem, răspîndindu-ne în formaţiuni de luptă, satul Movila Ruptă, pe unde va trebui să trecem Prutul

Deodată, pămîntul se sgudule din temelrl: văzduhul tremură ca o fereastră care n-a fost bine prinsă în cuie, iar valea hăule a prăpăd.

Mă ghemuesc la pămînt Instantaneu, cu nasul într-un răzor.

Primul proectfl al artileriei noastre plecase din (eava tunului. Îl urmează altele şi altele. Le urmărim sborul prin aer. Le vedem unde cad pe malul basarabean. Sar ţăndări din pămînt,

Lătratul căţelelor duşmane, răguşit, începe. Se aud şi puşcaşii noştri.

Malul apărat de bolşevic), pe care au amplasamente speciale pentru arme automate, este mult mai înalt decît al nostru, aşa că ciolovicil ne observa pe pantă orice mişcare. Dela drumul care tale satul Movila Ruptă în două dinspre apus spre răsărit, se tatind lanuri de porumb şi floarea soarelui, de înălţimea omului. Odată ajunşi acolo, ne vom ascunde de minune.

E ora 4, ziuă deplină.

Un foc masiv se încinge. Ai noştri s-au apropiat ca la 400 m. De firul apei aşa că bat dineslo pe toată întinderea sectorului. A fost descoperit un cuib de mitraliere la marginea unui lan de grîu care a dat în galben. Piesele sit Bărbulescu, care merge în rînd cu puşcaşii, seceră locul.

— Trebue să-i scoatem I spune sit. Bărbulescu, încurajîndu-şi oamenii, cu vorba lui dulce, mieroasă. Au să sară acum ca şoarecii! Să vedeţi numai…

Schimb de focuri tot mai intens. Se distinge sgomotul mitralierelor duşmane de cel al nostru, aşa ci te poţi feri. Tunurile noastre Bafors, apropiate mult, bat la metru pătrat malul opus.

Plutonierul Chiticone, o mătîhală de om, comandantul unei grupe de tunari, merge numai în picioare, spunînd că el e *blindat* şi nu-l atinge cartuşul; sau chiar dacă-l nimereşte ricoşează

Ruşii ne bat cu brandturlle. Nu le descoperim ascunzişul. Se fac diverse supoziţii. Ca la doi km. Pe malul celălalt sînt nişte pomi singurateci. Toţi sînt de părere că acolo ar fi camuflate blestematele aruncătoare. Artileria lungeşte* tirul.

Merg cu doi agenţi la plutonul sit. Bărbulescu să aflu rezerva de muniţie pe care o mai are. Păşim cocoşaţi căci cartuşele ne sbîrnîle pe la ureche ca nişte coarde de chitară.

Se aude un şuer, ca un semnal întrerupt de sirenă

— Culcat! strig cît pot către cel doi care mă urmau la cîţiva paşi.

N-a trecut o clipă şi un proectil de brandt s-a spart lîngă noi cu un

„zbîng” înfiorător.

La început am crezut că vreunui drintre ei tiebue să fîe rănit, căci prea aproape a căzut ştuletele de fler, aducător de moarte.

I-am strigat mai întîiu încet, aproape neauzit, ;. Pol din ce în ce mai tare. Cînd mi-au răspuns şi mi-am dat seama cî sînt teferi ca şi mine, am început să rîd.

O mitralieră protivnică ne supără tare în spre dreapta. Puşcaşii nu mal pot înainta. La 290 m, coasa morţii e foarte aetivăBăeţii stau cu capul în pămînt.

Distingem o nălugă în mal, ca ua scoc de moarăAcolo

— 24 - trebue să fie nemernicii. Deschide foc suboffţerul Şerban Constantin. Şi toacă şi toacă. Rusnacii găbulţl, Ies deabuşelca ca păianjenii şi se refugiază în grîu. Pe unul l-a prins mitraliera în snopul el. L-a despicat în două, ca un satîr.

— I-am astupat muzicuţa şi la ăsta I spune unul ridicînd afetul mitralierei pentru a schimba poziţia.

— Le dăm noi de hac la toate! întăreşte un altul. Pe rînd ca la moară. Fiecare cu sorocul ei!..

Gloanţele flueră pe apă ca ţigaalele de sergenţi de stradă-Ai impresia că Ies şi tuburile pe ţeavă. Huruiala ne sgudue nervii. Artileria trage năstruşnic

Cu toate că mitralierele bat tot aşa de îndîrjit ca la început, af noştri, au luat o hotărîre eroică. Trebue să ajungă numai decît la firul apel.

Sit. Cepleanu Dan, îşi regrupează plolonul şi împărtăşeşte alor Iul hotărîrea de a muia degetul în apă. Bîeţii răspund toţi cu încredere. La primul salt, simţim o uşurare. Sublocotenentul cu figură ca de femee, e lîngă ai lui. Le toarnă vinul îmbărbătam în paharul sufletului. Încă două trei salturi şi flăcăii ocupă poziţia unei companif de vînători care făcuse sfguranţa.

De acum se aşteaptă gruparea forţelor, pentru a se putea trage bărcile. Se aud lungi rafale de mitralieră. Apoi pauză mare.

Primul rănit trece prin faţa noastră. Are piciorul drept ciuruit de cartuşe de mitralieră. Brancardierii l-au lăsat jos. Să se odihnească, în ochii rănitului e o lucire metalică, rece. Pe faţa Iul bărboasă, e un joc aprig de lumini. Tine mîna la frunte.

— M-au scos din luptă, netrebnicii!... t-am lăsat Iul Cristea puşca mea,

să tragă el cu două. Să îngroape tot atîţia cîţi au răposat din ţeava carabinei mele..

Durerea -a răpus, A întins mîna pe lîngă piciorul sfîrtecat.

Îl îmbărbătăm. El ne zîmbeşte.

— L-a rănit şi pe don locotenent... Care locotenent?

— Vizitiu...

Rămîn împietrit, Tînărul locotenent Vizitiu – fusese avansat la 10 Mai 1941 - era de o energie particulară Din toată făptura lui, din toate gesturile acelea largi, de om cu suflet echilibrat, nu desprindea! decît factorul energic. Vulturească privire, comanda limpede şi bărbătoasă, ţinută mîndră-Fusese şi el rănit

Ne-am despărţit fără să ne mai uităm unii la alţii.

Un strigăt de;; Uraa!" înalt cît bolta cerului ne-a ţăndărit gîndurile negre. Ţăcănitul căţelelor e asurzitor. Şi în mormînt te-or trezi.

— Ce-i? ne-am întrebat.

— Au trecut dincolo!... ne-a confirmat un brancardier care ducea alt rănit.

— Care au fost primii, bădie? l-am întrebat pe nerăsuflate

— Şi-ai noştri, şt-al lor!...

— Care ai voştri?

— Dela dom locotenent, Stratulat, care e răniţi..

— E rănit?!...

— Da, da!... în picior... Şi cei de la dom sit. Cepleanu...

— Bravo, bădie, ţi-ai făcut datoria... Aşa er:\. Trecuseră.

Sergentul Ursu, după ce locot. Stratulat căzuse rănit, luase comanda plutonului şi cu un rar spirit de sacrificiu, cu o credinţă sfînlî, unică, cu un sînge rece românesc, trecuse cu flăcăii Iul Prutul, aruncînd cu grenade în gropile de unde bolşevic i ieşeau ca şobolanii.

N-a iertat nici unul. Toţi cîţi au încercat să fugă, au fost doborîţi la pămînt.

Răsboiul nu cunoaşte cruţare. Altfel, dacă ar interveni sentimentalismul şi umanitarismul, jertfa unora dintre noi, şi-ar găsi prin aplicarea acestor convenienţe masonice şi iudaice, no o meritată răsplată ci o nesfruntată batjocoră,

În ziua de 2 Iulie, la orele 9 dimineaţa, două plotoane din Regimentul 10

Roşiori Purtat de sub comanda colonelului Dîmîceanu. Se găseau pe malul stîng al Prutului turbure, infipseseră cele dintîi, din nou, drapelul românesc în trupul scumpului pămînt al ţării Basarabilor.

Am întîlnit pe ţăranul Ion Manea din corn. Movila Ruptă, care în ciuda celor cincizeci şi ceva de ani, se ţinea mai dîrz ca un flăcău. Purta mustaţă răsucită furculiţă şi un cioculeţ ca de berbece. Rămăsese în sat după evacuarea impusă de necesitatea operaţiunilor, să îngrijească, mal mult să păzească gospodăriile,

— El, ce zi moşule, bine-a mers? l-am întrebat, scotocindu-l cu ochii privirile

— Tare bun, băeţi! Nici nu credeam că vefi termina aşa de curînd cu păgînii. V-am privit de la colţul şurei cum v-aţi luptat. Să vă aibă Sfîntul în paza Lui... Am luptat şi eu în două rîsboaie. Am văzut luplă, dar aşa ba-.. La apă se cere meşteşug mare!... Şi voi, flăcăii tatei, sînteţi tare iscusiţi I...

Vorbele moşului ne-au umplut inimile de bucurie. Apoi bărcile, la care lopătau versaţi, pontoneril, ne-au trecut dincolo.

Soarele ardea năvalnic. Ziua creştea luminoasă, ca şi dorul fraţilor noştri basarabeni care la întîlnirea cu prima echipă de luptători români, i-au îmbrăţişat, le-au dat mîncare şi apă rece, întăritoare.

Prutul se rostogolea în bulboane. Pe filele valurilor lui se scrisese o nouă biruina românească, pe care n-o vor uita nici odată mînuitorii de condei istoricesc.

SAMI GOLDŞTEIN

S s în i G o **I** d ş f e i n

Iulie 1941.

Spre seară, ajungem în orăşelul ovreesc Edenta. Un spectacol înspăimîntător.

Case cu ferestre sparte, uşi scoase din tocuri, ziduri dărîmate. Prin molozul făcut mormane pînă în stradă, picioare de scaune, obiecte de bucătărie, fierărie, pahare, borcane, cioburi de oglindă, boarfe făcute legătură, asvîrlite cineştle pe unde, manechine, primusuri, gardurile rupte şi trîntite, par-că veniseră vandalii.

Cîte-o fotografie luată de vînt şi adusă pînă în mijlocul şoselei principale, avea ochii scoşi, limbă groasă atîrnînd peste buza de jos.

Ordin să nu plece nimeni de lîngă maşină.

Rar, trece cîte-un puştan luptîndu. Se din greu cu cîte un sac încărcat. Îl lasă jos, dă sumare explicaiuni soldatelor, se husmeşte cît poate, ia sacul în spate şi porneşte mal departe.

— Ce duci acolo, drace? îl întreb răstit.

Flegmatic, par-că ne-am fi cunoscut de ani de zile, puştanul lasă povara, scoate o tigare rusească bună, mi-o întinde, vîrî şi el una între buze, aprinde, îmi dă şi mie, apoi încearcă să-mi dea relaţiunl.

— Vezi, nene, sînt de la jidani!... Au luat toţi care ce-a dorit... M-am dus şi eu să înhă) ceva, că şi el ne-au luat şi pielea de pe noi.'.

— Bine măi deşcă, dar tu nu ai auzit că cine face aşa aeva, este împuşcat fără judecată?

Se uita cu ochii larg deschis) la mine. I s-a părul sau a auzit o vorbă care nu prea îi venea la socoteală.

Slă, se gîndeşte ce răspuns să-mi dea. Îl văd că se munceşte, şi mă distrează.

— Şi dacă m-o împuşca?!... Da, nu mă împuşcă ei românii mei.

Aşa e nene, că nu mă împuşcaţi? ml se agăţă de braţ.

— Eu ce să am cu tine mă copile! Autorităţile ia...

— Eh!... Dumneavoastră, armata, sînteţi autorităţile.. Dă mîna! Noroci...

Vrînd, nevrînd, l-am întins mîna. Aplecat, cu fruntea sus mă uit după el cît e de ţanţoş ca un cocoş şi-mi place.

Începe să se însereze. Vin vacile de la păscut. E un praf de-l tăem cu briceagul. Circulaţia foarte puţină. Nu ne dăm cu socoteala unde ar putea sta ascunsă populaţia evreiască de vreme ce toate casele sînt o ruină.

Soarele e însîngerat. S-ar putea să plouă. Se pare că se uită înapoi.

Plec în căutarea căpitanului, care s-a dus la comanda regimentului.

E o distanţă destul de bună pînă în capul coloanei.

La dreapta şi la stînga, acelaş prăpăd. Mă gîndesc cînd au avut timp oamenii aceştia să distrugă totul în aşa hal.

Nu se poate alege dacă a fost o prăvălie sau o casă de locuit.

În faţa unei magazii de scîndură, probabil fost depozit de fierărie, un cadavru. Mă apropii. Vin cîţiva soldaţi cari au săpat o groapă şi-l ridică.

Trec umbre pe lîngă mine. Bătrîni care deabia îşi poartă povara anilor,

tremurînd, invocînd vla (a; copil care scîncesc după mamele lor, rămase nici el nu ştie unde.

Opresc un evreu ca de 45 ani, care încearcă să se ferească din calea mea.

— Unde mergi?

— Acasă…

— Cum te chiamă? îl întreb tot mal răstit.

— Sami Goldşlein…

— De unde vl?…

— Din colo.

— Şi-mi arată cu mîna înapoi. —

— Mă jidane, de unde, nu din ce direcţie? şi scot arma din bandulieră..

Începe să se bîlbîe.

E un evreu în putere. Nu prea înalt, bucălat, cu părul şi barba înspicate. Ochii şireţi, vioi, pătrunzători. Mîna delicată.

— Spune dom-le Saml, ce te fereşti, doar nu te omor!… Lăsînd toate bănuelile laoparte, evreul se hotărăşte să-mi desvălue secretul.

— Dom-le sergent…

— Fruntaş, nu sergent..

— Domnule, lo spui la mata ceva interesant, ceva tare interesant… Io văd că mata este om de afacere…

— Te cred şi eu, Sami..

— Noi mergem amîndoi şi facem treabă bună. Ştiu eu ceva…

— Lasă asta… Aştept alt răspuns-

Jidanul ar vrea să spună şi n-ar vrea. Se uită cu toată puterea lui de pătrundere la mine, mă vede tînăr şi serios, şi îşi Inchipue cineştie ce.

Este adevărat că o *anumită credinţă politică,* m-a transformat de aşa natură, că nu pot acorda acestei lifte spurcate nici măcar o privire de îmbărbătare, Irol aduc aminte, deodată, tot ce am scris anul trecut, cu ocazia retragerii din Basarabia, despre aceste lipitori, cîte lacrimi am vărsat pentru durerea fraţilor. Îmi defilează toate crimele lor. Armata română a fost scuipată atunci; ofiţerii au suferit înjosiri neumane; soldaţii au fost bătuţi.

Şi acum… Răfuiala a venit…

— Spune jidane! mă enervez.

— Românii tare oameni buni. Cînd a intrat armata în Basarabia, el au

vrut să facă pace cu noi. Dar evreii nu au dorit. Şi s-au luat la bîtae. Românii au fost mal tari. Io am fugit pe cîmp şi am stat pitit. *

Io am fost mereu cu românii. Io am făcut mîndre afaceri cu el... Ştiu eu ceva buni...

— Hai încoace, jidane! îl iau de mînecă. Unde sînt toţi fraţii tăi din oraşul ista?

— La şcoala, l-a melils acolo.

— Cine?

— Dacă n-au fost cuminţii Armata!... armata!.. Io dacă fost cuminte, iaca sînt liber şi grăesc cu mata...

— Libertate foarte probabilă de acum înainte, amice Sami Goldstein, mare comunist..

— Nu dom'!... Io nu fost comunist!... Io fost rumunl... Io cotizat la partidul liberal..

— Te înţeleg!.. Te înţeleg!... De ce nu ai cotizat cu Goga sau cu alţii ca el?

— Aşa a fost vremurile!.. Ce să mă fac eu, dacă aşa a fost...

— Bine!... Unde spui că e gimnaziul acela?...

— La stînga!

— Hai cu mine să văd şi eu!... şi-l înşfaşc de reverul hainei.

Evreul vrea să dea înapoi, dar simţind că sînt hotărît să mă ţiu de capul lui, păşeşte...

— Io rog, dai la mini drumu să mununc... Io de patru zile nemîncat!...

Mă fac că nu-l audMergem alături. Jidanul se ţine toluş ţanţoş. Cred, probabil, ci-l am sub ocrotirea mea.

Cînd ne înlîlnim cu vreun evreu, tuşeşte şi vorbeşte lare ca să fie auzit. Mă fură cu coada ochiului.

— Aci e şcoala..

Dela patru sute de metri se aude o hărmăîae ca de bîlciu, un vacarm. Plînsete, strigăte, tînguiri, implorări. Cîţi-va soldaţi de-ai noştri stau la poarta, cu baionetele la armăl

— Ce-i măi? îi întreb.

— Aşteptăm pe dom căpitan Nedan, să-i trieze!..

Sami rîde pe sub mustaţa lui înspicată. Glasurile disperate ale

consîngenilor lui, nu-i înmoaie Inima, nu-l fac să-i dea lacrimele. Din contră. El rîde, se bucură că e el liber. Arc un rînjet care mă scîrbeşte, l-aşi trage două palme să-i crăp obrazul însă mai am nevoe de el.

— Aşa le trebue! apasă Sami pe vorbe...

Încerc să intru în ogradă, Sami mă opreşte, trăgîndu-mă de mînecă.

— Mal bine mergem unde ştiu eu, dom fruntaş!... Hal să mergem I insistă evreul pe un glas. Rugător.

L-am priceput. Nu doreşte să-l vadă ceilalţi. El ştie că peste o zi două vor fi cu toţii liberi, că-şi vor relua afacerile în voe. O ştie asta perfect de bine. Altfel, ar veni cu mine şi le-ar striga în faţă că el se bucură de libertate pentrucă s-a purtat cinstit, loial, faţă de (ara Iul. Însă a făcut şi el ta fel ca toţi ceilalţi: a trădat! a arborat steagul roşu, a călcat în picioare drapelul românesc...

O evreică tînără, ca de 30 de ani, ţine în braţe doi copii; de poale îi sînt agăţaţi doi mai mărişori. Are în ochi o lucire disperată. Paloarea cadaverică a obrazului, mă îndeamnă s-o întreb ce are. Im! răspunde că e bolnavă.

Alături, un bătrîn tremură rezemat în baston, o lemee gravidă s-a proptit de zidul şcolii, cu capul plecat în podul palmei; un copilandru muşcă înfometat dintr-o bucată de pîiae; o babă, fără nici un dinte, îngenunchlată, citeşte într-o cărţulie, cu scoarţele tăioase cu toate că e întunerec dens; o namilă, înfruntînd cu poziţia Iul dîrză sentinela, se plimbă de colo pînă colo par-că nici nu l-ar Interesa ce are să se întîmple.

Toţi întind mîinile, toţi cer salvare, toţi te roagă. Vorba aceea a lor, ţl se pare acum oribilă. Par-că e un muget.

Sami vine în urma mea şi aruncă priviri dispreţuitoare spre toţi aceşti nenorociţi ai soartel care imploră viaţa.

— Samiil! îl strigă o femee între două vîrste cara l-a observat... Samiil!... E o chemare disperată. II fac serrin să se uite la femeea care a pronunţat numele-

Sami se întoarce, se face că o caută, dar văd bine că se uită în altă parte,

— Cine e femeea care vrea să-ţi vorbească, Sami? Îl întreb măsurîndu-l de sus pînă jos.

— Nu ştiu I dă el din umeri, fără să clipească.

— Poate vreo vecină, vreo rudă...

— Nu.’ nu! Rude la mine nu stau aci!...

Dar femeea repetă chemarea şi mai disperată, sfîşietoare.

— Samil!... Unde e băiatul, Sami?...

Sami dilată nările de cîteva ori. Se uită în crucea ochilor mei şi nu se ruşinează. Zîmbeşte nemernic. Uu rîs care mă săgetează în Inima.

Mă ia de braţ să plecăm..

— Hai, Sami, hai! îi spusei complet învins.

Apucăm pe o uliţă la stînga. Io fala unei casa nu prea mari ne oprim.

— Aista-i casa de la mine I

— Îmi pare bine, Samil...

— Hai să muncăm ceval...

— Nu! Eu am mîncat... De altfel, am să plec. Mă aşteaptă căpitanul! Dar... vreau să te întîlnesc peste două ore, să mergem acolo unde şti tu..

— Da I Da!... Io uitasem!... Vino... mergem.

Pornesc aproape bălîbanindu-mă ca un beţiv. Jidanul acesta mi-a dat mult de gîndit. Un exemplar unic. L-am privit cu încordata atenţie. Nu-l preocupa nimic în afară de propria persoană

Îl însoţesc pe căpitan la masă. Primarul român instrdnt de o zi sau două, a pregătft o masă ţărănească delicioasă.

Trupa se culcă lîngă maşini, pentru-a în zori să fie gata de plecare.

Căpitanul adoarme imediat.

Mă îndrept grăbit spre locuinţa lui Sami Goldşlein. Bat. Jidanul mă aştepta.

Aprindem cîte-o ţigare şi plecăm. Sami are lanternă. Am impresia că e bine dispus. Trage adînc din ţigare şi sloboade fumul tacticos. Se gudură ca un prepelicar.

— Mata, mare noroc avut că întîlnit! a minei.. Încearcă evreul să mă măgulească.

— De ce, măi Sami?!...

— Ai să vezi mata!

La Lespezi, am cunoscut mulţi evrei. Însărcinarea pe care ral-o dăduse comindîntul divizionului, maiorul Bensaliu, îmi impunea să mă isbesc zilnic de ei. Acolo, aveau unii dintre ei magazine încărcate. Am încercat să-l conrup pe unul să-mi vîndă pe sub mînă zahăr în cantitate mare. Şi aceia erau şmecheri,

Iar Sami Goldştein din Edeniţa, de profesiune pălîrier, le punea vîrf la toţiFiecare vorbă pe care o scăpa era bine judecată.

— Ascultă Sami, să nu mă dai de vreun bucluc, că eu te mpuşc! să ştii!..

\

— Atîtea buclucurile să am io, cîtă pagubă vreau la mata!., Vreau lo să te servesc…

Evreul mă interesează. Îmi tot vorbeşte mereu că vrea să mă servească, să mă recompenseze, dar nu văd nimic. Umblăm de un sfert de oră pe o şosea întunecoasă, ferindu-ne de flecare par de telegraf, care ni se pare un om. Întîlnim patrule. Trecem printre ele.

— După colţ, îmi şopteşte Sami, luînd-o el înainte.

Văd că nu-i este frică deloc. Mă trag după el, să văd ce face. Evreul are încredere.

Intrăm pe un gang lung şi întunecos, par-că am scoborî în inima pămîntului.

Scoborîm o scară cu mal multe trepte şi păşim într-un becîu, într-o pivniţă de lungime impresionantă.

Cu un fier, Sami face ca lacătul să sară în lături.

— Sami, să nu furi, că iar te împuşc!… Evreul rîde. Nu-i e teamă de loc.

Pe lîngă zidurile groase, mucigăite, care transmit un miros ucigător, ca în vechile pivniţe boereşti, sînt rînduite masive lăzi şi garderoburi cu scump placaj. Lanterna lui Sami, ca un ochiu fosforescent, le examenează pe toate la rînd Evreul are un moment de ezitare. Nu ştiu precis: plănueşte ceva, sau l-a cuprins groaza. Tăcerea te înspăimîntă. Cărămizile tavanului ieşite din aranjament, ca nişte bube pline cu puroiu, stau gaia să ne pice în cap. La spatele lui Samii, nu-l slăbesc din privire. Cînd îmi rotesc pupilele în jur şi disting umbrele lungi ale razelor de lumină pornite din becul lanternei, căţărate pe ziduri ca nişte otrepe murdare, inima îmi svîcneşle puternic. Dacă am auzi o şoaptă, un sgomot cît de mic, o fîlfîire, am rămîne îngroziţi pe loc.

— Ce-l asta Sami? îl întreb în surdină— Nu-i nimic! îmi face el semn cu mîna să tac, aici stat un doctor tare bogat!… tare bogat.

Sami face un pas şi deschide prima ladă. Îl urmez.

Înăuntru, un întreg bazar: tacîmuri de alpaca, de argint, de nichel; servicii de Hqueor, dulceaţă, cafea, în mal multe formaturi şi culori; o cutioară înflorită din lemn tare, în care este aranjat un scump serviciu de bărb: erit;

cîteva suporturi de tacîmuri aurite; solniţe de faianţă; un primus şi alte obiecte de bucătărie,

— Bun, nu?) mă întreabă Samli, cu ochi mari, aprinşi, gata să-i iasă din orbite. Asta afacere bun!...

Deschide altă cutie. Instrumente medicale Sami le examinează cîteva clipe şi trece mai departe.

Mi se pare că s-a făcut de două ori mai lung, cît o prăjină, că i s-au scofîlcit fălcile lui bucălate, că barba nerasă de o săptămînă i-a crescut pînă! a jumătatea toracelui.

Se uită într-o parte şi într-alta, şiret Vrea să vadă ce înfăţişare iau eu faţă de aceste descoperiri.

Un garderob 1

Înăuntru; trei costume de haine nelmbrăcate, una duzină pălării, lingerie fină, de mătase, pantofi de lac, bărbăteşti şi de damă; rufdrie de noapte de damă; un serviciu de toiletă de damă; un irigator.

— Şi asta bun! Ie cuprinde Sami cu privirea lui transfi-guralâ, care acum varsă flăcări de mulţumire.

— Sîntem şi noi boer, de-amu, clepăle el ca o barză.

Îl urmăresc cu atenţia încordată. Mă gîndesc la o braşoavă: să trag un foc de armă. Aş putea motiva actul. L-am prins jefuind, îl las însă să continue. Mai sînt două dulapuri mari şi o noptieră.

Sami simte că nu mă interesează descoperirea lui. Se întoarce spre mine, cu un aer revoltat, mă prinde de centură parcă ar vrea să mă trîntească de zid şi şopteşte:

— Asta multe gologani în România I...

— Da! Însă noi mergem îa Volga, în Rusia...

— La Volga? I Ioi!... Loi!...

S-a bucurat. Îşi dă seama că toată prada îi va rămîne lui. Se zoreşte. S-a aplecat să la ceva de jos. Îi văd figura luminată. Mă înspăimîntă.

Nu tremură jidanul. Mîinile cotrobăesccu o preciziune de pungaş. Şi gesturile lui mă face să bănuiesc aşa ceva.

— Mîi Sami, nu cumva tu eşti manglitor?

Cum?! Ce-i?... Io!.. Io!... sare el ca ars, pentruca să-sl continue cu aceeaşi asiduitate scormonealâ.

Le-a bîrcîU şi pe celelalte. A găsit tot ca a vrut.

Am aprins o ţigare. Trag adînc şi slobod fumul spre el-Samiinu se fereşte. El strînge tot ce crede că i ar fi necesar în cuprinsul unei lăzi...

— Împărţim! Jumătate, jumătate! face el doctoral. În regulă, Sami!...

Ne pregătim de plecare. Sami scuipă în palme. Încearcă Iada. E grea. Nici nu o poate ridica de la un colţ.

— Pune mîna! mă îndeamnă elfi strivesc cu privirea, dar Sami, în batjocorî, mă priveşte la fel.

— Ascultă Sami! Lasă-le aci. Ne întoarcem să le luăm mal tîrziu. Avem încă de umb-at. Mf-ai promis ceva...

— Da! Da!.. Io uitat!... Io, prost!...

Părăsim pivniţa imediat. Sami leagă uşile cu o sîrmă groasă.

Pînă să ajungem în stradă mi se pare un veac, Flecare pas pe care-l fac, parcă stă lipit de pămînt ore întregi.

Sami o ia înainte Trecem două gropi ca de obuz, traversăm strada şi ne afundăm într-o besnî. Nu avem nici unul ceas. Cred însă că e ora oproape 12. În pivniţa am robotit peste 120 minute.

O casă în fundul curţii cu un zpplaz aprofpe nou. La o ferestruică clipeşte rar, ca un ochlu obosit, o lumină. Sami intră voînioeşte şi bate îndrîsneţ la uşă. Se lămureşte o miorlăitură ca de pisică.

— Aici şade evreică frumos! apasă el cu încredere. Zăvorul sare. S

Sami spune cîtea vorbe pe limba lor, apoi uşa se deschide larg şi păşim pragul.

O mînă aibă, descoperită pînă la umăr, măreşte feştila lămpii- .

În fată-ne se află o femee ca de 26 ani. E înaltă, are ten limpede, alb ca laptele şi păr negru, Trup solid, bine legat, cu sîni tineri, pletroşl.

Cu o rochie îşi acopere formele.

O privesc insistent. Femeea mă priveşte la fel. Parcă m-ar întreba ce caut.

Sami Goldştein, şopteşte ceva la ureche. Evreica rîde sgo- motos, fără fricâ.

— Da, băel frumos! spune despre mine.

Goldşlein aprinde încă o (igare. Îşi roteşte privirile prin casă şi lese.

— Numai două minute! îmi spune el, trăgînd cu ochiul. Patul e desfăcut. Se vede că tînăra femee dormea,

O odaie simplă. Nimic pe pereţi. Sau poate a ascuns şi ea în pivniţă tot ce a avut ca şi doctorul unde Sami găsise atîtea lucruri scumpe.

— Mă chiamă Roza! îşi deslipeşte impudic buzele femeiuşcă, apropilndu-se de mine cu un aer de nevinovăţie.

— Vreau să te întreb ceva dacă nu te superi?

— Orice. Nu mă supăr. Vorbeşte perfect româneşte.

— Eşti din acelea...? o chestionez cu glas pe jumătate, lăsînd privirile în duşumea.

— Nu! Categoric, nu! —., răspunde dîrză femeia.

— Atunci, pentru ce m-a adus Sami aci?...

— Pe semne că ai căutat o femee frumoasă!

— Ai pretenţiuni...

— Nu! Asta e realitatea...

— M-a încurcat complet. Îndrăzneala ei mi-a paralizat gîndurile. Totuşi, fac un efert şi continui:

— Şi dacă este aşa, primeşti ceeace ţi-a cerut Sami pentru mine?,.

— E un fel de a întreba...

— Nu am venit cu gînduri rele aci. Te rog să mă crezi. Urmăresc pe acest jidan puturos, care mi se pare nu e cinstit, deloc. Desigur, vrea să-şi bată joc şi de mine.

A răsărit soarele în mintea femeii. Se uită cu alţi ochi la mine. Mă măsoară de mal multe ori.

— Nu! Nu ne trebue nfmic! Noi nu am venit aci să pîngărim casele, să necinstim femeile, indiferent cine sînt ele. Avem o misiune sfîntă I Au murit mulţi camarazi de-ai noştri, pentru această luptă. Ar însemna să le necinstim jertfa!...

Sami dă tîrcoale pe afară. Îi aud paşi pe sub fereastră. Femeia îi aude şi ea. Rîdem amîndoi.

— Iar acestui şnapan, – continui, – am si-l dau o lecţie de demnitate românească!...

Stam pe marginea patului. Mi gîndeam aiurea. Cineva tot un evreu, venise anul trecut la mine la gazetă, ca să-mi propună deschiderea unei case de prostituţie. Acu-n îmi dau perfect de bine seama că tactica evreiasaă este formidabil de iscusită.

— Mata, nu ai bărbat?

— Ami E la gimnaziu închis!...

— Atunci, cum poţi admite asemenea propuneri?

— Ce să fac? pune ea mîna în şolduri.

— Să te aperi!... Femeea tace. Suspină,

— Nu de mine, ci de acest satir care te speculează!...

— Înţeleg... Aşa şunt evreii!.. Tac şi eu.

Un prieten, avocat, îmi spusese nu demult lucruri to1 atît de crude despre nemernicia acestor lifte. Unul, om cu situaţie, ca să-şi cruţe viaţa lui, aruncase în braţele unor tineri tîlhari, pe la Suceava, pe proprla-i copilă, elevă în clasa 7-a de liceu...

Ce neam fără suflet, fără teamă de o pedeapsă! îl strig pe Sami, care buşneşte pe uşă rîzînd. Mă bale pe umăr. Apoi şi pe femee.

— A fost bun? Mă întreabă el, fără pic de ruşine.

— Să-ţi fie ruşine, Sami! ripostează femeea. Înghit în sec

Plecăm.

Cînd ajungem în strada principală fără să fi schimbat o vorbă, întîlnim pîlcuri, pîlcuri de evrei care se duceau spre casele lor.

Cpt. Nedon, terminase, desigur, trierea lor. Sînt aceeaşi nenorociţi de totdeana.

— Samii! strigă cineva care l-a observat.

— Ce-17!

— Vino puţin!...

— Un moment, se scuză jidanul speriat, S-a pierdut în mulţimea ca o turmă.

Stelele luceau închis pe boltă. Cîntau cocoşii.

Sami n-a mai revenit. Pivniţa plină de lucruri scumpe, mirajul ei, la atras într-acolo...

Ajunsesem la maşina noastră. Un pocnet de carabină a spart tăcerea nopţii.. Apoi liniştea şi-a iatins zăbranicul peste tot...

Dimineaţa s-a vestit, că o patrula, împuşcase init-un gang un evreui

L I A S E V T I

L i a s e v f i

Niciodată, cînd am citit cîr (i de răsboiu, nu – am crezut deplin că

ceeace s-a scris a fost pură realitate. \m acordat imaginaţiei scriitorilor un respect deosebit pentru patetismul frazelor, dar nu le-am admis resurecţia contra didacticismului.

Astăzi, cînd scene de cel mai sublim eroism mi-au minunat privirile; cînd am mînuit arma cu suflatul sgudult de fiorii mor (îi şi am aruncat grenada răsbunător, – îmi dau seama că acele pagini care mi-au neliniştit tinereţea; sînt o copie nu prea reuşită a întîmplărilor şi faptelor de arme.

Cpl. Gldone Gh. Mă ia cu el în recunoaşterea pe care o vor face pe malul Nistrului.

15 Iulie

Forţarea apei se va face pe toată întinderea satului Vere-jenl, care stă cocoţat, ca o şură de fîn într-un pom, pe malul stîncos al fluviului.

Ne deplasăm cu toate maşinile rtatra" a-e regimentului pînă în marginea Verejenilor. E un sat înstărit. Cu toate că s-a ordonat evacuarea; întîlnim bătrîni şi femei, care bucuroşi că ne văd, ne dau detailate înformajiuni asupra întîriturilor bolşevicilor de pe maiul stîng.

Dela biserică facem la stînga. Tufişuri ne ascund. D. Colonel Damîceanu, rezemat în baston, avînd în jur pe d-nii Col. Lonescu Dan şi Vasiiiu şi ofiţerii subalteri, se consfătuesc. Apoi, is: potriveşte casca pe cap, şi scoboară printr-o văiugă spre apă.

În vale se vede lucind apa fluviului. După un mal nu prea abrupt, coteşte. Calea ferată care duce la Bălţi.

Cazematele de dincolo se văd perfect de bine. Fiecare ofi-

ţer le reperează şi îşi notează în carnet’ cu aproximaţie, situaţia lor.

Cpt. Ghione îmi indică locul postului de comanda al Esca-dronului, unde la noapte va trebui să ne Instalăm. Ne întoarcem aproape de ora prînzului. Trupa cantonează în satu! Panstora, corn. Lipnic, Imediat după masă. S-a anunţat adunarea regimentului. D. Colonel Dămăceanu, în cîteva cuvinte, după ce ne reaminteşte comportarea eroică de la Prut, anunţă, pentru la noapte, deplasarea pentru ocuparea poziţiei.

„Nu vă doresc decît atît: să vă faceţi datoria ca şi la Movila Ruptă”! vibrează sacadat, ca o comandă glasul colonelului, care priveşte cu mîndrie spre flăcăii lui bronzaţi şi hotărîţi.

Primesc ordin ca să transport muniţie cu 18 căruţe rechiziţionate din

sat. Pornesc pe la ora 4 şi zece minute. La gara Bîrnova mă vor ajunge maşinile cu lăzile de proectile şi cutiile de benzi pentru mitraliere.

În noaptea de 15—16 dorm pe cîmp, lîngă gară, sub picuri de ploae, fără ca muniţia să sosească.

În zori, sînt informat că atacul a fost amînat cu 24 ore. Către miezul nopţii de 16 Iulie, toată trupa ocupă poziţia. Băeţii se luptă prin întuneric cu tunurile, cu afeturile, cu lăzile de muniţie, căutînd cel mai propice loc pentru a avea cîmp de vedere şi de tragere.

Artileria grea este instalată pe liziera de răsărit a satului Bîrnova, în urmă la 15 Km.; iar bateriile Iul 4 Cîlăreaţă, care ne-a ajutat şi la Movila ruptă, în lanuri de porumb, deasupra cotei, gara Bîrnova cam la 5 Km. Departe de noi.

*

Nu pot să aţipesc cu toate că m-am ghemuit sub prelată. E frigCăpitanul îmi spune că o foame năstruşnică îi terorizează stomacul. Sub o pătura găsesc o pîine fierbinte. O rup în două. Mirosul îmbătător ne gîdilă nările. Pentru că tremură, căpitanul bea nişte vin dintr-o sticlă.

Scărmînd sub aceeaşi pătură, dau peste trei pul fripţi. Îi înmîn lui Cuţuhau să-i ascundă, pentru a doua zi. El însă mă îndeamnă să i căsăpim.

— Unul dintre băeţi apare dedupăoşură cu o oală cu lapte prins. O sorbim ca hulpanil. Ne cuprinde tremuratul deabinelea.

Ceasul arată 2 şi jumătate. Nu peste mult, artileria va slobozi primele proectile. Pregătirea atacului va dura aproape o oră.

Nu este lună, însă se obsearvă bine. Cerul este, în schimb, plin cu stele, ca nişte pupile de foc. E atîta linişte peste tot că dacă ai rupe un palu s-ar auzi pînă dincolo. Ne înţelegem, cel cîţiva care sîntem trezi pe marginea şanţului, din clătinările capului.

Căpitanul Ghione, o figură glumeaţă şi populară, se freacă la ochi. Întoarce ceasul şi vorbeşte înfundat;

— Peste 4 minute, trage artileria…

Nu răspunde nimeni. Cred că fiecare numără în gînd.

Bîeţli s-au trezit toţi. La dreapta noastră, nu mai departe de 10 m. Este tunul sergentului Clucanu, vrednic ostaş, se aude forfotă într-acolo. Deschid cutiile cu proectile. Încarcă.

Un cocoş care dormea în salcîmul sub care odihneam, a sburat cu bătăi

gălăgioase din aripi.

— Acum, fiţi atenţi! ne spune comandantul nostru, trecînd la colţul casei, şi privind spre Nistru care se observă perfect.

Lntr-adevăr obuzul a buşnit pe ţeava tunului. Taie aerul ca săgeata, şi cade. La 50 m. De o cazemată înfiptă chiar sub muchia dealului din dreapta satului Liasevţl din Ucraina.

Acum vin multe, tot mal multe. Fîlfîitul proectilelor prin aerul rece al revărsatului de zori, aduce cu sgomotul unul cîrd de cocor) care sboară pe deasupra caselor. Sînt aşa de dese că nu le poţi număra. Parcă-s ciocane de presat într-o mare fabrică de locomotive, cînd Isbesc pămîntul. De toate calibrele.

Unul, desigur de la Grea, cînd se sparge făcînd o groapă de poţi ascunde o casă întreagă, grohăe ca un porc prea gras.

— Altul, mal mic, de la Călăreaţă, parcă rupe o pînză cauclucată.

E fantastic cît de rapid se urmează loviturile. Parcă ar fi automat. Fraţii tunari nu se dezic. Le trimitem, fiecare în sufletul lui, cîte o felicitare.

Dincolo e un praf imens. Gropile se înşiră una lîngă alta, ca pentru semănat cartofi, dar de adîncimea omului.

— Trage Clucanule! ordonă căpitanul indicandu-i cu mîna şi direcţia.

Simpaticul sergent cu ochi albaştri şi cu trup de balerină, nu are nevoe de nîcio lămurire A reperat din timp cazemata din fata lui, săpată la 100-120 m. Pe malul duşman, şi primul proectic pe care-l trage csde la î m. La stînga ei

Semnalul a fost datSîrba, Boforsuritor se încinge. Trag şi Mortlerele, Mitralierele, ascunse chiar lîngă apă, deschid şi ele foc. Canonada e sublimă. Un efect impresionant.

Rachete roşii, ca luntrii de aur incondescent lunecă pe apa Nistrului; Chiotul gloanţelor puşcaşilor; raialele asurzitoare ale mitralierelor; plesnetul înfricoşetor al Boforsurilor; bubuitul surd şi adînc al artilerii grele; zbuciumul apei; înfiorarea cutremurată a naturei trezită din somn de haina conduită a omului; lătratul haotic al cîinilor din sat, care se ascund pe sub şuri; mugetul vitelor ce se sbat în lanţuri şi năvala furioasă a patru avioane aliate care trec pe deasupra noastră, – dau cea mai sguduitoare impresie de Infern, pe care nici marele Dante, cu maestria stilului lui nu le-ar putea turna în tiparele literelor.

Năuc, privesc spre înainte. Prin fata ochilor îmi defilează cele mai mari bătălii ale lumii. Le compar cu aceasta.

— Stai oleacă! strigă tare sergentul Ciucanu. Acum I şt trage.

Proectilul a nimerit chiar pe crenelul cazematei. Am văzut cu toţii. Şi sergentul, îadîrjit, ascuns după aripa tunului trage. S-a roşit ţeava.

Căpitanul îi dă ordin să înceteze.

— Numai unul, dom-le căpitan şi tac I...

La stînga noastră, huruiala e apocaliptică. Cred că nu mal scăpăm nici unul cu timpanele sdravene. Întreaga vale a fluviului blestemat hăue ca un mare borcan de sticlă.

Bolşevicii, din cazematele lor de beton, conduc un foc tot atît de înverşunat. Crenelurile sînt dispuse pe trei planuri, iar cazematele astfel plasate încît spaţiul dintre ele seamănă cu un trlunghiu.

În afară de cazemate, sînt şi amplasamente la marginea lanurilor de ovăz.

Soarele apare deodată, umplînd valea Nistrului de aurie lumină-

E un (ăcînit ca de maşină de treerat cu batoza tnfundalî.

Proectilele de artilerie grea inamică găuresc pămîntul în spatele nostru. O casă e prefăcută în ruină.

Telefonul sbîrnie. Colonelul Dămăceanu care urmăreşte de aproape toată desfăşurarea acestui atac de o amploare articulară, dă ordine, dar comunică o veste:

Slt. Venelopol, cu plotoaul lui a trecut pe la piază I şi trînteşte receptorul.

Nu ne vine să credem. Nu zărim nimic...

— Au trecut, dom-le căpitan I Uite nişte mogîldeţe dincolo de cazemata ceia! anun (a un agent cu inima la gură.

Bravul Venetopol spărsese frontul, linia Stalin, cu pieptul ostaşilor lui.

După sit. Venetopol, trece şi sit. Rădulescu Nlcolae.

Acesta din urmă, atacă din faţă, direct, cu un curaj de nedescris, cazemata 67 situată chiar în faţa poziţiei de trecere şi care stînjenea simţitor operaţiunile.

Vultur neînfricat, os de erou mort în răsbolul mondial, sit. Rădulescu, înfige primul tricolor românesc în pieptul tivit de gloanţe al cazematei, diabolic construită şi apărată de o puternică garnizoană.

Curăţirea cazematei se face cu o îndrăsnealî eroică, cu un îndîrjit curaj. Serg. Ruseu Niculae, de la pioneri, se urcă pe fortificaţia duşmană, introduce explosivul în crenele şi în tubul de aerisire al cazematei.

O hidră bolşevică, ascunsă după un zid, mişeleşte, printr-un glonţ tras mîrşav, despică în două fruntea înaltă, senină, feciorelnică a sit. Rădulescu.

E un tribut scump pe care-l plătim.

Cad rănit! sit. Venetopol, primul sol român pe pămîntul sovietic, sit. Miricî şi sit. Mlrcea Nlculescu Ciufu, care s-au luptat eroic.

La ora 12 tot regimentul ora în Ucraina. După masă, plouă, **18 Iulie.**

Maiorul Derlogea primeşte ordin să deplaseze spre dreapta Esoadronul cpt Verulescu, pentru a face legătura cu Reg 3 Călăraşi,

În faţa noastră, se ridică un deal prelung, presărat cu trei cazemate, toate în sectorul lui Oane Budurescu.

Sîntem atacaţi din ilancurl, aşa că pentru un moment ac-? ţiunea de înaintare stagnează.

Printr-un şiretlic însă, o grupă de puşcaşi, ajutată de o piesă de mitralieră cucereşte încă o cazemată, unde se instalează comanda.

Bate vînt uşor. Ne pitulăm prin porumburl, căci artileria bolşevică trage înfricoşetor.

Escadronul 3, după ce a curăţit satul Liasevţl, a trecut în rezervă, urmînd să schimbe a doua zi, sau la nevoe, escadronul căpl. Budurescu, care avansase mult prea îndrăsneţ.

Ducem lipsă de apă. Găsim o gropiţă, unde înnoată cîteva broaşte. Apa miroasă Insuportabil, totuşi bem. Ne potolim arsura de pe beregată.

O viroagî, o prăpastie. Pe acolo, sîntem Informaţi curge un pîrîu cristalin.

Slt. Bărbulescu cu mitraliere Iul, atacă viroaga şi asvîrle pe ruşi la cîteva sute de metri. Mitralieriştii sînt înaintea puşcaşilor mult.

Un obuz de artilerie se sparge aproape de Bărbulescu.

— H rupe călcîiul. Ofiţerul cade rănit, îndemnîndu-şi flăcăii.

Cade şi subofiţerul Şerban şi sergentul Apostol

Se pare, la un moment dat. Că ai noştrll sînt descurajaţi. Au spart cu pieptul atîtea cazemate.

Căpitanul Ghione mă trimite la Nistru să aduc muniţie. O iau rasna

peste cîmp, fără să ştiu un drum precis. În cale mă întîlnesc numai cu răniţi. Am suferit pierderi simţitoare.

La Nistru, d. Colonel lonescu Dan, care condusese operaţiunile de trecere, mă întîmpină cu zîmbet trist.

— Cum merge?!

Nu-i răspund nimic. Schiţez doar un gest din umeri.

Încarc un car cu muniţie. Totodată, duc pe front, de la plo-tonul de antiaeriană pe elev t, rApostol Vasile, care stătuse în rezervă pentru a lua comanda plotonului sit. Bărbulescu.

Se. Face scară. La gîndul că vom trece încă o noapte, fără ajutorul nimănui, ne înfricoşem. Ofiţerii sînt trişti.

Băeţil au dat foc la o şiră de pae. Vîlvătăile se ridicai pî-ază la bolta întunecată, ca nişte balauri Uwbre schilodite trec prih cercurile de lumină Răniţi trec mereu.

Plot. Major, Nistor a făcut Imposibilul şi ne-a adu» masa.

— Mîneam flecare cîte două porţii. Sîntem lihniţi. Umplem bidoanele cu apa.

Se îndnge. Un foc masiv. Cpt. Budurescu a cucerit ultima cazemată care-l baricada trecerea.

Soldaţii lui s-au luptat eroic. Ne-o spune marele număr de morţi bolşevici.

Intru într-o cazemată. Interiorul ei mă înspăimîntă. Numai fier şi beton. Muniţie pentiu o rezistenţă de lungă durată. Mi traliere de rezervi. Piese de schimb, *t*alimente şi foarte multe, grenade. Dedesubt, uzinăt electrică şi pompă de apă. Găsesc un porthart. Îl desfac, Găsesc planul de comunicaţie al cazematelor şi numărul fiecăreia.

Cpt. Ghione a primit ordin să inspecteze patrulele şi poziţia.

La 400 m. Vîlvătăile focului de la şura de pae. Încolo o besnă de-ţi bagi degetele în ochi. Călcăm de sus, căci nu vedem nimic O patrulă ne opreşte. H dăm parola. Ne face loc şi trecem.

— Aţi prins ceva?

— Se retrag, dom-le căpitan.

Iarăşi schimb prăpăditor de foc automat. Artileria nu mal acţionează.

— Trag de frică, dom-le căpitani., spun şefului meu.

— Ca să-şi asigure retragerea… Rachete luminează. S-a făcut linişte…

Se pare că duşmanii vor să doarmă. Al noştri veghează. Muzica tăcerii dopllne, ml sejpare o taină, pe care o sorb adînc. Iml colindă sufletul ca un parfum de brebenel. Nu-mi mai simt piciaarele. Genele cad grele…

UN VECHIU PRIETEN

Un vechiu prieten

— Imagine adîneită în cutele sufletului din copilăreştii ani al nebuniilor ştrengare. Ca un semn pus într-o carte închisă în sertarul amintirilor mai albe, mal înflorite decît bujorii răsăriţi la poală de stejar.

Parcă-l văd acum treisprezece ani: Înalt, sburdalnic, hotărît, dornic de aventuri, entuziast şi plin de clocctul tinereţii.

În fiecare dimineaţa; în fiecare după amiază îşi Instruia plotonul din Esoadronul din 2 Călăraşi, pe dealul de la Puşcărie, la Turnu-Măgurele»

Noi, elevii care ne adunam pe lunea lîngă pod, să spicuim din cărţi sau mai mult să batem mingea, ne ţineam oîrd după el, urmărindu-i soldaţii instruiţi, oa pe sfoară, cum executa exerciţii de Educaţie fizic', teme *îi* luptă sau călărie.

Avea, după cîte îmi aduc aminte o motocicletă cu eşapament puternic, pe care-o ambala năstruşnic cînd pornea de la grădina publică spre gară, pe str. Independenţii, scoţînd un sgo-mot asurzitor, făcînd negustorii să iasă în uşile prăvăliilor dea-valma cu clienţii, femeile şi copii la fereştri, —atrăgîndu-şi admiraţia unora, blestemul teleurmîneaa al altora.

Beţia viţezil îi cuprindea sufletul şi pe şoseaua naţională, pe sub castanii iaficriţi, Chiochină sbura ca un uliu,

Cîţi ochi tineri, pătimaşi, nu au lăcrimat după silueta turnată a cavaleristului; şi cîte rîsbunîri duşmane nu au fost plănuite contra-i!

Prieten bun cu principele Ionel Ghica, intrepridul aviator care a avut o moarte atît de dureroasă, —era totuşi de o apropiere frăţească, Intimă eu «nidaţli.

Cînd ne-am întîlnit în 10 Roşiori după atîta amar de vreme şi ne-am recunoscui, l-am găsit mai călit, dar tot atît de tînăr la suflet, tot aşa de entuziast, tot atît de hoiărît şi voluţlonal.

Pe front, n-a lips! t niciodată de la datoria ce i-o impunea funcţiunea lui

de administrator de escadroţl.

Cel mai prompt şi cel mai activ dintre toţi. Îşi îngrijea soldaţii, ca pe proprii copii. Îi privea cu. Ochi înlăcrimaţi şi-i menaja cu o bărbătească simpatie.

Căpitanul Budurescu Ion, eroul de la Lfasevţi şi Vili ţinea nespus de muit la elÎi aprecia spiritul gospodăresc, munca şi demnitatea dîrză.

Prieteni din anii plămădiţi de în"lte aspiraţii, încreslarea de acum nu conţine nimic din emoţia naturală ivită cînd însăilezi gînduri despre un vechiu cunoscut; ea vrea numai să fundamenteze respectul pe care munca ta, spiritul de jertfă şi conştiinciozitatea de care ai dat dovadă în acest crunt măcel, – o impun oricărui spirit obiectiv.

VILI

Vili

! —

19 hi II*.

Cu un ceas mal devreme ca lumina sa scalde dealurile; cînd cocoşii deschid ochii pentruca să-i închidă cu feria apropiatei zile, – în sectorul cpt. Budurescu Ioan, mult la stînga postului de comandă, se aude intens schimb dn arme automate.

O patrulă, a noastră, se apropiase prea mult de poziţia duşmană.

După ce urcai dealul de la Liasevţi, se întindea un fel de platou tăiat pe la mijloc de o şosea naţională de o parte şi de alta cu palizi stîlpi de telegraf.

De partea dreaptă a şoselei, bătută îrteontinu de artileria inamică, un lan de grîu, cu spicul răscopt, cît vezi cu ochii. Dincolo, ca la trei Km., satul Vili, cu impunătoare cazărmi şi cîteva case care urcă mult pe panta ceiluilatt deal.

Fn acest lan de grîu şi în şanţul şoselei, şi au săpat amplasamente făclăli, la căderea nopţii Este ultima seară. A doua zi urmează să ne schimbe reg2 Călăraşi. Bîeţii, cînd întune-recul s-a lăsat mai gras decît cerga, spun cîţe-o braşoavă, îşt amintesc de cei căzuţi, se gîndesc acasă. Ffecare dintre ei ştiu că ruşii nu se găsesc ia distanţă mai mare de 500 m. Dar aceasta este o chestiune de mică Importanţă.

Rachetele shoară ca nişte rîndunicl verzi, albe sau roşii. Semnificaţia culorilor nu-i mai interesează.

Cîţiva de la o piesă de mitralieră s-au strîns ciopor şi discută despre atacul de mîfne 19 Iulie, cînd vor cuceri. Aşa cum a spus cpt. Budurescu, – satul Vili.

Postul de comandă al esoedronului cpt. Budurescu, este săpat chiar pe linia puşcaşilor.

Stau de vorbă: cpt. Oane Budurescu, sit. Popescu, de la mitralieră, sit. Popovici de la pîotonu! I de puşcaşi.

— Povestesc ceva lîră prea mire importanţă. Oboseala hîrţuelii din ziua de 18, n-o mai simte nici unul.

Comandantul escadronului developează convorbirea pe care-a avut-o cu eolonelul Dămăceanu, în caie acesta din urmă i-a cerut situaţia clară, urmînd să schimbe escadronul care era măcinat...

— \, Am insistat iosă, să-mi acorde încă o zi, apoi voi trece singur, să cucerim şi Vili...

Apoi am luat în desbatere această chestiune. Întăririle inamicului din Viii, îngreunau simţitor situaţia flancului regimentului. Această problemă trebuia deci rezolvată.

S-au organizat patrulele Căpitanul a avut încă o convorbire telefonică, de lungă durată, cu comanda regimentului-Pe urmă totul a trecut în liniştea nopţii-, Budurescu a fost trezit la puternicul schimb de arme. S-a deplasat personal la faţa locului, să constate şi sa verifice. Se întoarce plin de mulţumire. Pe faţă i se citeşte o imperiala satisfacţie. Ostaşii lui ştiu să primească şi să răspundă cu vîrf şi îndesat. **51** mal este ceva; le-a promis la flecare cîte un cadou.

Trece pe la-fiecare şi-l pregăteşte.

— Încă un efort, băeţi şi am terminat cu păgînii! lstona are să vorbească faptelevoastre pe pagini întregii.. Zîmbeşte el cu un aer sever.

— Să ne dea Dumnezeu sănătate, dom-le căpitan! răspunde un sergent închinîndu-se.

— Dumnezeu ne dă sănătate ş) victorie! le întăreşte convingerea comandantul.

— Încă un hop, reia el, vdepărtîndu-se.

Mitralierele care încadrează? perfect piotoanele de puşcaşi deschidifocul. Flăcăii sar din gropi ca Iepurii şi pornesc ini salturi...

Căţelele duşmane răspund tot atît de înverşunat. Artileria, deşteptată din toropeală bate şi ea înfrigurată.

E o hîrţualî statică, de poziţie. Loviturile de brandt, cu foşnetul lor, te îngroapă. Dar băeţii ridică Imediat capul, ca de după un paravan şi rîd unii, către alţii.

Ruşii se văd bine de tot. Un "sergent, plîoueste cu a) lui o manevră pe cît de îndrîsneaţî, pe atît de plină de riscuri. Cînd o împărtăşeşte comandantului de ploton, este pe deantre- gnl desavuatî.

— Sergentul rămîne gînditor, puţin înciudat pe sublocotenent, ! ’ ’””

Căpitanul Budurescu ordonă înaintarea.

Zidit din granitul caracterelor neînfricate; voluntar pînă la persecuţia proprie hotărît, demn, vertical, cpt. Budurescu, prin acţiunea de la Vili, a pecetluit o victorie unică în istoria acestui slant rîsboiu.

Atacul a fost extraordinar. Cu toate că puterea reală de foc era mult micşorată, operaţiunea a fost de aşa natură administrată, încît îţi da Impresia că te găseşti în ffaţa unor forţe covîrşitoare.

Slt. Popescu Gheorgke, un ’om de ’rar caracter a făcut educaţia şefilor de piese, ca angrenajul ta cu lui să ia dimensiuni catastrofale pentru inamic.

Are lîngă el pe cap. Teodorescu, fin. Curajos şi sincer, care-i pricepe gîmpurrle dutochl si-l încredinţează că se va executa întocmai.

Atenţia duşmanilor este împrăştiată. Modalitatea de conducere a focului, demască, ’un. Mare comandat, pe care proec-lilele duşmane îl caută mereu.

Fiecare luptător trăeşte. În aceste momente cînd căpitanul Budurescu îndeamnă cu vocea Iul răsunătoare, – o încordare a flintei, gata să plesnească. Fieteee individ este un transfigurat. Lîngă toţi şi împreună;"cu el, ; bravul î comandant arată locul armelor automate inamice, indică loviturile biandurilor şi avansează.

Nimeni nu dă înapoiE o întrecere la care, inima înmărmurită/ bate tot mai des.

— Înainte băeţi I.. Înainte I…

Acestea sînt.’singurele vorbe care-i flutură pe buzele învineţite. Din ochii negri, sprinteni, se desprind vultureşti îndemnuri.

Parca potriveşte mîna fleearula pe trăgaciul armei; e uit basm sau o

realitate?

Slt. Popescu şi Popovici îl urmează. Sînt prinke cei dintîi. Cu ochii plini de dragoste asupra flăcăilor lor care-şt fac datoria, împroşcînd moartea în inamicul ce se retrage în debandadă.

Un ohuz se sparge între ei. Budurescu şi Popovici sînt loviţi în plin Popescu Gh- scapă neatins. Alt! soldaţi de prin apropiere sînt sfîrtecaţi în bucă (i. Stropi de sînge sar la mare dfstanlă, pătînd pămîntul acesta străin, dornic de ndălură.

Cînd an auzit vestea, soldaţii au lăsat o clipă capul pe perna pămîntului. Se simţeau fără cel mai puternic sprijin-

Prin moartea lui, căpitanul Budurescu Ioan, a ridicat eroismul românesc pe culmile luminilor reci. A Imprimat jertfei caracterul eliberărilor transcedente prin adîncirea sensurilor el, rezervate înţelegerii numai celor aleşi.

Căci căpitanul Budurescu a fost un ales.

El a fost cel dintîlu care a strigat biruinţa românească pe pămîntul sovietic, în fruntea eroicului său escadron.

Zilele de 17, 18 şi 19 Iulie, în viaţa regimentului 10 Roşiori Purtat, sînt covîrşite de actele eroice ale căpt. Budurescu.

— El a atacat fiecare cazemată în parte cu o îndîrjire anarhică, cucerindu-şi pe bună dreptate porecla de „Spărgătorul de cazemate”.

Acum încă, în încordarea înaintării, obuzul l-a răpit viaţa. A murit senin, cu fruntea descreţită, cu o crispare a feţii care semnifica o hotărîre robustă.

Căpitan între căpitani!…

Lîngă el, răpus de acelaş obuZ nemilos zace trupul sit. Popovici.

Figură de copil, pe aţa lui smeadă, ca şi în privirile-l aprinse, descifrai o dîrză hotărîre şi un zîmbet, capricios asvîrllt întîmplărilor răsturnate ale firii.

Voluţlonal ca temperament dar tot atît de entuziast şi pueril, sit. Popovici răspundea pretutindeni încrederea, răscolind cu prezenţa lui dinamică-

Deprins să cucerească secretele cărţilor, a fost tot atît de capabil îa cucerirea cu armele, înstăpînind victoria.

Lîngă ua comandant sincer şi aeiafricat, —cap. Budurescu, — învăţînd de la el şi urmandu-l cu supunere, sit. Popovici a înţeles că eroul nu-şi mai aparţine. Deaceea, nu se codea orice însărcinare I se da, oricît de grea ar fi

fost ea. A îndemnat cu o voinţă tare; a acţionat cu un curaj întreg, românesc, mergînd mereu înainte.

Pe esest tînăr vlăstar, moartea l-a surprins cu mîna dreaptă întinsă steag spre Inamic.

Slt. Popotici, camarad de cea mai pură esenţă, floarea sîngelui tău vărsat pe pămînt străin, a rodit isbînda noastră întreagă!

Comanda a fost îndată ănunţată despre aceste Ireparabile pierderi,

Colonelul Dămăceanu a suspinat în receptor. Pe feţele tuturor comandanţilor e o tristeţe păgînă.

Cpt. Nedan Ion, i-a comanda văduvitulul escadron. Un element de un curaj bărbătesc şi de un echilibru sufletesc rar de întîlnit. Aproape toţi luptătorii îi cunosc, deoarece le-a fost comandant mult timp. Dela începutul răsboiulul îndeplinea funcţiunea de ofiţer Informator.

Simpla lui prezenţă pe front lîngă ostaşi, Ie-a mărit elanul inzecit. Căci cpt. Nedon, cunoaşte slăbiciunile ostaşului. O vorbă spusă cu rezonanţă, un gest scurt, o privire neînduplecată, nu răutăcioasă, sînt tot atîtea scuturi pentru el. Ostaşul vede în severitate mai întotdeauna, puterea. Şi impresia aceasta, cpt. Nedan o lasă pe unde trece-

În cîteva minute se face o regrupare şi o schimbare a dispozitivului, apoi cu o înflăcărată credinţă se păşeşte la atac.

. Artileria rusă este dibăcită. Se trage drept în ea. Este pusă pe fugă.

Atacul se deslanţue cu o omnipotentă furie.

Vacarmul de acolo, ne înspăimîntă. Ne întrebăm fiecare ce este. Cu cpt. Nedon nu se poate vorbi, deoarece, în rînd cu toţi ai lui au intrat însal, ajungînd la cazărmi.

Aci a căzut şi plotonierul T. R. Apostol Vaslle.

Prietenos doar cu el însuşi, fără a fi un exilat totuşi; cavaler H tot pe atît lipsit de orgoliu, el primise comanda ploto

nukii 5 de mitraliere, nu ca pe o povară, el ca pe un odor de pieţ la care jinduia de mult.

Nu gîndise niciodată că sfîrşitul îi fusese atît de aproape, niciodată nu ajunsese la marginea gîndului că eroismul iul, purtat ca un stindard biruitor, se limpezise atît de solemn.

Acţiunea căpilanulai Nedan Ion, atît de vertiginoasă şi atît de roditoare

pentru noi, a asvîrlit duşmanul peste dealurile, ce străjuiau la răsărit satul Vili.

Ry-cara se lasă calmă. Nu se aude niciuD pocnet de armă Parcă nici nu am fi în răsboiu..

Un cîrd de ciori trec pe deasupra noastră, ţipînd îngrozitor după stîrvuri.

Camaradul care stă alături trîntit pe' brînci, scoate carabina, ocheşte, trage. Un corb se prăbuşeşte. Ceilalţi se rotesc şi croncănesc asurzitor.

Telefonul anunţă:

— Linişte po tot frontul.

DANSUL UMBRELOR

Dansul umbrelor

O ploae măruntă, pătrunzătoare, deasa, se cerne prin sita nouă a cerului.

Sîntem pe o margine de drum sub un şir de salcîmi. Sgribuliţl, uzi pînă aproape de piele, tremurăm. Pe prelată, ţirlîtul continuu al ploii, ca o muzică de chitară, ca un cîntec depărtat din frunză, se adînceşte în suflet şi din răscolirea amintirilor se încheagă Imagini triste, pătate, bolnave.

Pomii, de jumătate desgoliţi de frunze, sub mirul Interminabil al picurilor, acum rari şi sunători, par călugări în haine urite, vechi, roase de molii. Cînd vîntul se repebe hai hui printre crengile strîmbe, întoarse, un şuerat prelung, ca de sirenă îţi ajunge pînă la urechi, usturînd timpanul, E un ţipăt cobitor, macabru. Mîinile salcîmilor, ridicate ca pentru rugăciune, primesc în palme durerea cerurilor întunecate, bolnave parcă, în doliu. Sînt lacrimi care dor, ca sîngele scurs dintr-o rană proaspătă.

Umbrele care se înalţă în depărtările negre, de dimie, ca nişte oameni beţi în clătinaiea agonică a alcoolului, aleargă pe cîmpul pustiu, vested, lipsit de vegetaţie, cad, se ridică, apoi continuă aceiaşi alergare fără de răgaz.

Satul care se zăreşte în întunericul păslos la cîţiva Km. Înainte, ca o procesiune, n-a ridicat nici un stindard al luminii. Nici un semn de viaţă. Doar glasul răguşit al cîte unui soldat, care se întoarce sub prelata udă, scorţită, turbură linfşlea aceasta pe care n-o pricepi, obositoare, profundă.

E semnul vieţii, strigat în pustiu. E răcnetul vieţii.

Noaptea, dacă a însemnat pentru noi o povară am supor-

Wt-a eu ciuda răsfeuttirfH, în dimineaţa frumoasă, clară, lumt-uciasă, care-i va urma.

— Dar acum, sub balsamul trist al aducerilor aminte, o aştept ca pe o orgă, oa pe un cast refugiu.

Am colindat în zilele de toamnă grădinile şi parcurile sub psalmul ploii.

Am căutat cu orice preţ să mă apropii de crisantemele cu farfurioarele florilor colorate; de tulpinele pomilor cu coajă crăpată ca pământul cleios; de ronturile văduvite şi de zumzetul acela imperceptibil dor doveditor de multe satisfacţii al tăcerilor curmate de paşii galeşi ai vreunui bătrîn îngîndurat; de mersul săltăreţ al unei fele alergînd după dragostea tinereţii, sau de bărbăţia unui ofiţer, sau funcţionar.

Acolo, departe, retras de sgomotul oraşului, de fum şi de gălăgioase petreceri, de fardul aprins şi de ochii sglobii, căutători al femeilor, – grădiflia saa parcul trăeşte sublimul toamnei.

— Iar cîad soarele, pe tipsia nisipnlul uşor, întinde ofranda razelor de foc, se desenează pe tulpini, în corale şi în imperială tăcere, somptuoase frumuseţi vrednice de pana Iul Rubens şi G.rigorescu.

Şi atunci, urmăresc umbrele. Iată umbra unei fecioare afundată în apa căutărilor die sine, S-a oprit în faţa unui buchet de crisaateme. A întins mînă fină, aibă ca emailul, inelată, siracă *de-* fierbinţi sărutări pătimaşe, şi mîngîe petalele.

Biblia Horii, ca îi mîini de arhiereu. A rupt o crisantemă. Pleacă. Gîndurile ei, cu umbra lor nelămuriţi, se sbate după ochii dragi, dapă craiul viselor aprinse. Acmm se boeşte, acum se purpurează, acum devine de nedefinit, Mă năpustesc după ea, goană nebună. Distanţa creşte tot mal mult între noi. Am pierdut-o din vedere. O «aut pesle tot lecui. Mă sbat în Iuria uclinişlei. O plîng. Umwra fetei care a rupt crisantemă frumoasă, cu mîna inelată „săracă în sărutări.

Dar s-a oprit, la ftereastra unei cose cu pervazul dărîmat, îmi iace cu mîna. Încerc şi-mă apropii. Însă oohiu-l mă ţine departe de ea. Sufletul fetei va real fi el capabil ele iubiri lipereşti? I..

Într-o easă din Basarabia unde am stat cîteva zile asvîrlit într-un pat eu pae, avînd dr «pt pernă un ghemotoc de boarfe, ard văzut un bătrîn.

Un miros Insuportabil, pe jos lut. Gîlnile şi vaca dormeau alături. O femee îngrijea de casă.

Bătrînul era ca o scoică. O frunte boltită adăpostea licărirea agonică a doi ochi albaştri, nedefiniţi. Obrazul supt, cu dungi adînci, sbîrcit, cu barba mare, semăna mai curînd cu o ridiche. Dar puţinătatea trupului îţi da de gîndit undt-l stă inima şi celelalte măruntae.

Zăcea de un an şi ceva. Avea bătrînul zile de o veselie copilărească uneori. Atunci rîdea sbîrcit, epileptic, cu voce tare şi istorisea întregul şir al năsdrăvănlllor făcute. Casa se sbucluma de hohote. Un clempănit de maşină. Trebuia să-l asculţi, sa-l aprobi. Iubise patru femei, făcuse două crime şi necinstise pe propria-i copilă, gospodina între două vîrste, care da odată pe zl cu mătura pe podeaua plina de fleemă din camera bătrînului. Toate acestea, moşneagul, au se sfla să le povestească pe larg.

Simţea o sadică plăcere să-ţi arate cum a înfipt cuţitul în Inima unuia sau cum a crăpat ţeasta cu toporul, altuia. Faţa lui ca o ridiche, rînjea într-o mină ucigător de urîtă cînd amintea tinereţea copilei sale.

Moşneagul era numai o umbră.

În zile rele, blestemate, cu toată neputinţa i verificată, se scula din mizeria patului şi se năpustea la fereastră. Dorea să iasă afară. Fata lui însă, închidea uşa cu zăvorul şi Insistenta-l rugăminte de a-l elibera din cuşcă, – rămînea zadarnică.

— Bătea cu pumnii în zid, sblera, sărea şi în agonia ultimelor puteri Implora ajutorul copilei necinstite, acum zece ani.

Ochii duşi în fundul capului, nici cît grăuntele de ciocîrlan, creşteau cît bulbul de ceapă, se aprindeau. Urau. Devenea Ilară. Şi în urletul acela sălbatec de ultimă nuanţă, nu citeai decît asuprirea păcatelor strînse laolaltă.

L-am privit pe fereastră. Sguduirea sufletului a fost extraordinară. Nu era o figură de om, ci un diavol îmbătrînit, văzut în desene şi cărţi. Gingiile vinete ca pruna şi limba roşie foc, scoasă peste barbă.

Pe perete se vedea umbra Iul ca o aşchie.

Moşneagul a murit. Nu sbătîndu-se cum credea toată lumea satului şi cu nai. Ci liniştit, fără să spună vorbă. Sau

poate murise demult, de cîţiva ani, şi ceeace vedeam no), era numai umbra-l seacă.

Tot satul l-a plîns. Mai abitir fata lui, pe care o necinstise de zece ani. Spunea că a fost om bun. Îl bocea.

Dece oare pînă eri îl ţinuse închis ca la puşcărie în camera aceea cu mirou greu, Iar acum îl plîngea, rupîndu-şi părul şi hainele de pe ea? Dece pînă eri, satul îl vorbea ca un criminal, oribil, nenorocit, iar acum spuneau cu toţii că e om bun, de treabă, cinstit?

— Pentruce toate aceste transformări?

Ploaia continuă să cadă tot mal des, mai asupritor. E o destrămare casnică la care asistăm tăcuţi aci pe întinsele, vastele, sîrăciteie cîmpii ale Rusie).

— Ce taci Stancule?

— Încerc să adorm...

— Dă-in) o ţfgare...

Camaradul se scoală încet ca un mărghidan şi se apropie olerindu-mi tabacherea doldoia de tutun de proastă calitate. După ce împletim ţigări, se retrage pufăind adînc.

Am tras prelata pe cap. Nu se mai vede nimic afară.

— Glasul înfundat-, subţire al vîntişorului pornit alene, bîjbîe prin întuneric. Numaiîn adîncurile iadului bînuesc, va mai fi o asemenea besnî. Numai acolo.1...

Privesc aiurea. Încet, încet, lămuresc că se ridică din pămînt o mînă. Este deasupra lutului clisos pînă la încheetura braţului. Begetele încep să bîiăngîne, ca nişte pendule.

— Acum mîna se vede toată. Ca o torţă unsă cu smoală. Văd bine: este vîrful unei cisme, un picior, o Jumătate de trup omenesc. Se smulge din pămînt un cap şi deodată, un om întreg, în poziţie de drepţi stă în faţă.

— A pornit încoace. E viu, văd bine că e viu.

Ochii sclipesc ca două rubine.

Mă las în amorţirea visului.

Omul e la un pas de mine. Îl recunosc: Budurescu Ion.

Mi-a întins mîna, li tremură. E rece, ca de sticlă.

Acelaş zîmbet fad pe faţa aspră, de comandant hotărît. Acaeasi poziţie dumnî, magnifică, dreaptă, sobră. —

Budurascu Io*, pe care l-am eunoscut întotdeauna i Iute veluntar şi rîsboiaic.

În urma Iul, în coloană: Verulescu, Trandafirescu, Popovici, Rădulescu, Apostol, şi toţi ceilai (l căzuţi la Prut la Nistru şi la Alexandrofca.

ÎntregiNeciuntiţi. Cu zîmbetul pe buze, cu faţa senină, cu fruntea înaltă, nepătată, ca o Icoană din sfinte mănăstiri.

Nesfîrşita coloană: 120 la număr. Fiecăruia îi luceşte ochii de satisfacţie; niciucul dintre ei nu a dezertat de la datorie. Şl-au împlinit-o cu cea mai înaltă convingere în biruinţă, cu un eroism unic, românesc, sublim.

Am pornit în marş. Cu eroul între eroi, în frunte. E marşul umbrelor, al fantomelor. Zguduitor, căci zădărnicia morţii n-a reuşit să ni-î fure. Ea numai i-a ridicat pe treptele de marmoră ale templului li care ne vom închina deapururf.

Acolo, la VIU, la Nipru, la Liasevţi sau la Alexandrofca, obuzele cădeau ca merele coapteSînge proaspăt; bucăţi de carne, ne-au mîzgălit hainele şi căştile; mîini rupte în douăi picioare sfîrtecate pînă în măduvă au sărit ta zeci de metri de trupuri. Ghiara morţii l-a împrăştiat.

Ei sînt însă int. Cgi, frumoşi, dragi, aşa cum Îl ştim, cum i-am întîlnit la prima cunoştinţă.

A strălucit undeva, dincolo de satul în care intunerecul e tot atît de des ca şi prelata pe care am asvîrlit-o. Lumina fulgerului s-a frînt, în formă de unghiu, A intrat apoi în necuprinsul besnei.

O, cît de înalţi sînt! Ce umbre grăitoare. Ating cerul.

Alături, la cîţiva paşi, umbra moşneagului şi a fetei, căutătoare a dragostilor, cea din grădinile toamnei.

Sînt atît de boţite, de negre, de încovoiate, că nu le mai recunonşti.

— Stau **cj** frunţile plecate. Ploaia care cade cu nemiluita, le asvîrle şi mai mult în noroiul decadenţei. Schimonosite, bolnave, se tîrăsc ca nişte reptile pe pămîntul ud.

Budurescu comandă încolonarea. E o mişcare a umbrelor.

E o desfacere şi întregire de poziţii.

— Stancule ce faci?

— Nu pot să dorm deloc…

— Petrucee…

— Am o mulţime de vedenii…

Umbrele defilează. E parada eroilor A celor mai buni Ba

dureau primeşte «ierul. I se cuvin-. 1 a reuşit ci nimeni altul, a luptat ca niclunul pînă la el. Lui 1 se cuvin toate onorurile. Şi umbrele eroilor, ale celor

mai buni dintre buni, 1 le dă-Cu mîna la vizeră salută. Este salutul cavalerului.

Acum un an am văzut o paradă politica, impresionantă pînă la lacrimi. Floarea României păşea caden (at, sub Imboldul unor convingeri înnoitoare, biruitoare.

Nu semăna însă cu aceasta.

Cîmpul e întins şi e tăcere de reculegere. Salcîmii sub care stăm au încremenit. Sentinela care pînă acum nu-şi găsea stare, a împietrit şi ea. Siă cu fruntea plecată, cu gîndurile duse. Apoi ridică arma pentru onor. Desigur, a văzut şi ea defilarea eroilor,

Nici înserările însîngerate răstignite pe piscurile albe ale munţilor, pe care le-am trăit în luntle de vacanţă; nici spovedaniile îndelungi şi măgulitoare ale fetelor iubite; nici suspfnul dureros şi adînc desprins din piept al mamei rămasă în uitate meleaguri; nici mîngîerea primului gîngurit al fiului meu Octa-vian, nu m-au cutremurat într-atît.

Ei au intrat pe porţile largi ale templului cu frunţile înspicate de zîmbet; s-au aşezat lîngă altar, locul rezervat lor.

— Schimbă sentinela, camarade! se aude un glas...

— Cît e ceasul, bădie? o întrebare venită de nu ştiu unde.

— 12, neică!., răspuns ca din pădure desfrunzită... Plouă, Plouă nesfîrşit.

La această tîrzie oră a nopţii de teamnî, în alte părţi, în oraşe luminate feeric «sau în cătune ca şi cel din faţă: în porturi sau pe drumuri, – cîte un. Bre nu dansează macabrul vals al nevoitei soarte?...

Pe acestea toate le înţelegem. Ne-am întîlnit cu ele de atîtea ori. Le-am gonit.

Dansul acesta al umbrelor celor morţi la Movila Ruptă, la Liasevţi, la Vili, la Alexandrofca şi pe Nipru, nu l-a cunoscut simeni pînă acum, El e rupt din puterea lor de a trăi dincolo de viaţa noastră.

ALEXANDROFCA

Alexandrovca

2* Iulie.

E o zi caldă. Fierbinte chiar-

Pe cîmpurile galbene ca aurul, soarele se pravale în snopi de raze strălucitoare. Fata morgana îşi dansează, în depărtările albastre, duhuri-e necurate. *

Coloana de maşini a regimentului, se scurge pe drumurile de care, ca tot atîtea reptile înfometate. Mergem cu 30—35 km-Ia oră.

Galbenul spicului copt, cîl vrabia, verdele ca de broască al porumbului, ne dă impresia că sîntem pe bărăganurile româneşti. Şi cît de departe sîntem de ele!...

În faţa noastră se zăreşte un smoc de pomiCapul coloanei se îndreaptă spre acolo.

Grupul de recunoaştere, format din cîteva tanchete şi mo-tociciiştl, este primit cu focuri de brandt.

Toată lumea, cît ai clipi din ochi, a sărit jos, gata de luptă-

Cu toată surprinderea, nu citeşti pe faţa nici unul ostaş, înfrigurarea. Se porneşte la atac cu o siguranţă demnă.

D-nii colonei Dîmăceanu şi Ionescu Don, sînt în fruntea coloanei.

Aci este ferma Alexandrovca.

Cîteva case ascunse în desişul unor pomi, care au crescut şi în stepă destul de înalţi. În mijlocul pomilor, ca un careu de aproximativ 30 ha., lucernă. De o parte şi de alta, lanuri de grîui cît omul.

Cpt. Constantinescu şi Verulesau, în capul escadroanelor

respective, încearcă o învăluire, atacîad flancul stîng al inaraf-micului. Cpt, Ghering, cu escadre»»! 2, – a cărui comandă a luat-o după moartea lui Budurescu, eroul de la Vili, – atacă din fată.

Inamicul însă îşi retrage grosul ferţelor înspre salul Alexan-drovca, situat ca la 4 km, lăsînd un fel de avangardă în pute-reau unei companii de mitralieră cu 1 pieton de aruncătoare-

Prima luare de contact se produce fulgerător. Nu ne dăm seama decît cînd un rănit îşi tîrăşte piciorul.

Tanchetele prevăzute cu mitraliere şi motocicletele înzestrate cu arme automate, puse la dispoziţia regimentului, de Brigadă se năpustesc asupra duşmanului cu o furie demnă de ostaşi olteni care manipulează aceste arme.

Luptătorii noştri) snnt la cîţiva metr) în urma lor, întărindu-le puterea de foc. Tanchetele se reped ca nişte berbeci de oţel în rîndurile rusnacilor, îi urmăresc, mitralierele intră în funcţiune, lasă leşuri păgîne în lanul copt de grîu. Motocicletele cu puşti mitraliere fac o manevră îndrîsneaţă, însă una dintre ele cade la ruşi.

Slt. Teodorescu Sebastian, un brunet de o frumuseţe falo-miţeană, se găseşte cu plotonul de puşcaşi la 200 m. De linia de rezistenţa a bolşevicilor. Grupa de mitralieră a serg. Babotă Ion, un pui de moldovean desprins din eroism răzeşec, îi asigură înaintarea. Babotă nu se înfrieă de încăpăţînarea păgînilor. El a învăţat de la sit. Marinescu, conducătorul lui, că nu trebue să cedeze un pas-

Escadronul 2, după o luptă migăloasă, reuşeşte să cureţe ferma, Acum toată puterea atacului s-a deplasat spre răsărit şi miază zi de pădurice.

Ruşi) opun o rezistenţă cîlnerscă.

O Tanchetă de a noastră l-a ajuns di» urmă. Unul, cu o îndrăsneală diabolică, sare pe tanchetă şi omoară pe sit. Comant al plotonu'. Ui. Situaţia era grea. Puşcaşii şi mitralieriştii noştri văzînd scena, mai cu seamă că bolşevicii speculînd momentul se reped în fugă spre ei, – au o clipă de ezitare.

Dar reparaţia vine neîntîrziat. Bravul şi loialul Slt. Teodorescu Sebastian, sare pe tanchetă şi cu o puşcă mitralieră împrăştie sămînţa morţii în inamic.

Bîeţii se reculeg. Pornesc în iureş neînfricat după eroul comandant, strigînd „Ura! Mitraliera lui Babotă urlă răguşit. Vrea rîsbunare. Sergentul caută cu ochii înfierbîntaţi de ciudă, o poziţie bună. O lumină vie îi trece prin pupile! a găsit-o. Face mitraliera acolo. O instalează cu o tactică şi cu un spirit lucid nemaiîntîlnit. Apoi trage. Douăzeci de benzi. Cad ruşii unii după alţii, ca spicele sub coasă E un morman de cadavre,

Un glonte venit cu o fluerătură spîrtigoasă străpunge spatele sit. Teodorescu, perforîndu-i stomacul. Tînărul cavaler al eroismului se prăbuşeşte de pe tanchetă fără să geamă sau să suspine. Îl ridică doi soldaţi, ducîndu-l la salvare.

Grîul fîşie ca trestia. E căldură sufocantăMă sguduia înfrigurarea nesiguranţei. Sîntem aşa de singuri!

Depărtările se sfărîmau în foc. Mii de gînduri negre îmi trec prin minte. Stau pe marg-nea şanţului, cocoşat de spate pămîntul e cald, dar nu-l simt, Cred că am febră.

Din nou se aud schimburi de arme. Brandturile cad aproape de tot. Cîte o rafală prelungă a mitralierei duşmane duşmane, parcă îmi stoarce tot sîngele din inimă.

Foc tot mai aprig. Împrospătătorii vin după muniţie, tot mai mulţi. Ruşii

contraatacă esoadronul I şi o parte din al 3-lea cu o putere dublă.

Plec cu o motocicletă să aduc proectile de Bofors. Cîteva gloanţe venite de aiurea, îmi trec pe la vîrful» a-sulul. Lîngă mine, cade ajutorul de şofer serg. Anghel.

Nu ne putem lămuri direcţia cartuşelor. O singură părere rămîne valabilă: s-a tras din casele de pe marginea drumului, Porneşte o patrulă să facă inspecţia acestor locuinţe, într-adevăr, se găsesc cîţiva soldaţi îmbrăcaţi civili, care au tras încontinuu, dar singura victivă a fost nefericitul sergent, îşi găsesc moartea prin împuşcare. Flăcăii s-au luptat eroic. Mai abitir decît strămoşii. Plotonierul Chiticaru. Înalt cît doi, cu mîinile cît nişte lo-peţt, umblînd numai în picioare, se găseşte la grupa Iul de Boforsuri.

Au apărut 4 care de luptă ruseşti. Flăcăii se retrag. Întreţin însă un foc viu.

Chiticaru sbiarî. Ţipă, urlă. Tot sîngele i-a eşit în obraz.

Ochii 1 s-au Injectat ca de băulură. Scuipă în palme, Dă casca pe spate. Nu stă. O aruncă de doi metri. Se aşază ia un tun-Aduce lîngă el două cutii cu proectile. Carele s-au apropiat.

Chtticaru oohește, trage înjură, ocheşte, trage. Un car s-a oprit locului Flăcăii de lîngă tun, ridică privirile din pămînt, se uită buimaci la colosul de fier care s-a oprit, dar şi la namila de lînga ei care nu se mii opreşte din înjurai, şi rîd.

Alt proe. Tll pleacă. Chiticaru se înaltă să-i vadă electa! Încă un car sa oprit. — Altă înjurătură românească; – alt scuipat în palme. —

Celelalte care se înapoiază. Focul tunurilor Bofors le urmăreşte îndeaproape

D Colonel Dămîceanu e negru ca pămîntul. Nu ridică iruntea. Stă pe Hnia şanţului, gîrbovit, şi isbeste cu batonul rar, în lutul udat. Parcă a îmbătrînit cu 20 de ani!

Pe umerii Iul apasă povara atîtor vieţii şi ruşii sînt gata să ne încercuiască!

Se ridică încet, parcă să nu turbure liniştea în care ne sbatem cu toţii. Se duce la „G\Cere ajutor de artilerie şi de trupă. Am impresia că e înţeles greşit. Ar vrea să spună adevărata situaţie, dar se fereşte de urechile care sînt aţintite spre receptor şi pe care nu le poate goni.

E în toată făptura lui un clor.it ucigător. Îl citesc suferinţa pe faţă. Li văd în inimă golara nelinişte! caie-i sfîrtecă speranţa.

DEolonel lonescu Don dă ordin, cu glasul lui baritonal, să se ducă muniţie cît mai multă băeţilorMrşinile s-au apropiat toate.

Cpt. Nedon Ion, formeazăţdouă plotoane cu ajutorii de şo-teun, pe care, la aman, îi va băga în foc.

Un rănit se lîrîe pe pîntec, ca o reptilă. Ne spune că au cazul destui dintr-ai noştri.

Sergentul Tudorîcă Florea, telefonist, la marginea drumului, a fost sfîrtecat în zeci de bucăţi de un brandt. Era un prieten sincer.

Maiorul Brusaliu, care are conducerea pe teren a operaţiunilor, raporlea, a că după o regrupare şi organizare în dispozitiv nou, se încearcă un contraatac

Un soldat a adus trei prizonieri; doui elevi de şcoală militară şi unul meşeriaş. Nici unul dintre ei nu trece de 17 ani.

D. Colonel Dămîceanu îl priveşte cu ochtu răutăcios. Suliţele privirilor lui calme altădrită, îi străpunge. Le aplică la fiecare cîte un baston, apoi dă ordin sî-i interogheze.

Informaţiuni importante.

Fac parte din regimentul 531 Infanterie comandat de colonelul Popov. S-au retras continuu de la Nistru. Au afectate 2 baterii de artilerie. Intenţionau o învăluire a noastră, însă numă-mărul prea mare de maşini, i a impresionat, şi crezînd că sînt germani, s-au retras de aşa natură ca să-şi asigure o scăpare fericită.

Rusnacli vorbeau cu o hotîrîre obrasnică.

Li s-a spus că fac o manevră generală, după care vor apuca spre Iaşi şi Bucureşti pentru a se întîlni cu alte trupe de la Nord; de aci, vor continua marşul asupra Berlinului.

Rîdem toţi cu hohote de aceste nesfruntate nerozii, cu toată critica situaţie.

Cpt. Gheone nu-şi mai găseşte locul. Cineva a spus că tot plotonul 2 de mitralieră, comandat de sit. Marinescu, a dispărut – Tocmai Babotă I... Asia n-o cred I...

Chiticaru se apropie cu două cutii de proectile de Borfors.

Ne explică adevărata situaţie. Nu s-a pierdut nimic, nici o piesă. Dela

tunari au căzut cîţiva.

D. Colonel Dîmăceanu felicită pe vrednicul român.

Observatorul, căţărat într-un ulm care ne umbreşte, spune că în satul care se vede, deosebeşte mişcare de trupe şi mai cu seamă de vehicule. De asemenea pe drumul care duce înspre ferma pe care o siîpînim, se zăreşte mare animaţie.

A sosit cpt. Georgescu de la ariilerie. Primeşte în pioasă ascultare toate lămuririle necesare, Dă ordin tunarilor lui să tragă.

Deoparte, părintele cpt. Sllvestrovicl stă drept ca o cruce. Se roagă, desigur, ca ajutorul Bunului Dumnezeu să nu ne părăsească.

D, colonel Dămăceanu, prinde a se înveseli. Dă ordin ma. Iorulul Brusaliu ca să contraatace dacă totul a fost organizat. Nu peste mult, mitralierele încep să latre.

Serg. Durbac Gheorghe, porneşte cel dintîiu cu grupa Iul. Într-o situaţie eritică, avînd în faţă un cuib de mitraliere care făcea siguranţa unui ploton ce Intenţiona învăluirea flancului nostru drept, – distruge cuibul de mitraliere cu grenada, dînd posibilitatîa întregului ploton să înainteze.

Băeţîi sînt ca la 100 m. De poziţia ruşilorSe comandă atacul la baionetă.

Mitralierele descarcă un foc ucigător. Tunurile au lungit şi ele tragerea ca să nu-i lovească pe al noştri. Artileria bate catu. Alexandrovca şi drumul spre fermă.

Se asvîrle grenade cu nemiluita.

Auzim strigătele victorioase ale volnicilor noştri. Îi îmbră ţişăm în inimile noastre calde.

Soldatul Gheorghe Ion se găseşte în fruntea grupei Iul din Escadronul 1. O mitralieră duşmană îi bate de moarte.

— Hai, fraţilor! Hai fraţilor! strigă el, înaintînd deabuşelea. Îndemnul lui îi face să-l urmeze.

Gheorghe Ion a fost ua soldat liniştit. Nu s-a certat cu nimeni, nu a avut deaface cu nimeni. Dar acum e rîndul lui.

Unul de la stînga-i, cade rănit, Nu se înfricoşează. Se întoarce spre cei de alături şi-i îmbie:

— Hai, măi I Hai l. „Românaşii merg. Gheorghe e şeful.

Deodată cade. Arma se rostogoleşte la un pas de el.

Capul i se propteşte în pămînt. Mormăe ceva neauzit, apoi, punîndu-şi toate forţele se ridică, întocmai ca un taur care n-a fost bine lovit la primul ciocan.

Îşi reia arma. Cu mîneca vestonului îşi şterge sîngele care î-a făcut pîrîu pe obraz şi strigă din toată puterea rărunchilor:

— Înainte, fraţilor! înainte I...

Gheorghe Ion e un moldovean. Pentru el jertfa nu are sensul adînc, dacă nu aduce după sine biruinţa. Deaceea el a învins durerea pricinuită de rana de la cap, şl-a reluat arma şi a pornit înainte

Camarazii sînt lîngă el. Gheorghe li se para aşa de mare, aşa de înalt, că. Dacă n-ar executa ordinul Iul, l-ar distruge pe toţi.

Glontele însă nu-l iarlă. Gheorghe Ion se prăpuşeşte, lovit din nou. Mîna dreaptă care i-a rînias-incăsdravăr. Î, o îndreaptă ca un stindard spre inamic, comandînd: – înainte!...

A tăcut. Brancardierii l-au luat scăldat în sînge, trăgîndu-şi răsuflarea liniştit. Îşi „fîcuee datoria, aşa cum promisese la plecarea de acasă soţiei şi părinţilor.

Intensitatea focului nu scade. Înprospătătorii care au revenit după muniţie, dau veşti imbucurîteare. Raşii, la un înverşunat contraatac, au fost împrăştiaţi. Poţi încărca vagoane de stîrvuri păgîne. Sergentul Babotă de la mitralieră a tras 5000 cartuşe. Îi uruie capul ca o morişcă.

Cpt. Andrei de la Specialităţi, o comoară de banckurl şi nîsdrîvănii povesteşte visul pe care l-a avut azi noapte.

Să şti, Ghioane, că de cîte ori voi visa femee în alb, am să pat aşa ceva!

Este singura figură vesela dintre cei prezenţi.

D. Colonel se uită chiorîş la el.

Foc intens, dar cu intermitenţe: semn că bolşevicii se retrag. Aşa anunţă şi maiorul Brusaliu la telefon. Au luat numeroşi prizonieri, mai multe mitraliere şi au capturat foarte multă muniţie de tot felul.

Românii au ajuns în sat. Pe fiecare şosea sînt lăzi cu cartuşe şi arme trîntite de garduri Cetăţenii care ne primesc eu ochii holbaţi, spun că mulţi au fugit.

Dela un colhoz, eîţiva mai Udrăzneţi au adus bidoane ae vin dulce şi unt. Le împărţi™ frăţeete.

Ruşii se retrag în debandandă. Nu-l mai putem ajunge, îmbarcăm.

Infma svîcneşte, bucuros, să-mi spargă pieptul. O grea încercare trecuse peste frunţile noastre senine, ca un nour plin cu grindină.

Acum băeţli sînt veseli. Încep sa cînte. Au uitat iureşul, viforniţa de adineaori.

Interesant este sufletul romînimei!

Mîncăm la o margine de sat şi dormim pe Iarbă.

NINA ALEXIEVICI

Nina Alexievici

— Către seară în satul Wesseleja, aruncat pe o pantă de deal prelung. Cîteva case, mari cît nişte cutii de chibrituri; mal de grabă semănau cu bordeele româneşti de pe vremuri.

— Două sau trei gospodarii mai arătoase; în colo, iarba crescută pe acoperişuri şi bălăriile din ogradă fîră zaplazuri, demonstrau viaţa cîinoasă, mizeriă a acestor gospodări al căror rost pe lume nu era decît,. Robolul „la,. Kolhozul” din sal.

Intrat la prima casă din sectorul Escadronuiui, un miros greu, închis, ca de tavernă mucedă, m-a forţat să ies imediat. O femee înaltă, uscăţivă, cu obrajii scofîlciţl, galbeni ca foaia de tutun, cu ochi albaştri mari, lipsiţi de lucirile sănătăţii, a apărut dinti-un chelar. M-a întîmpinat cu un zîmbet fad, stors din tristeţile ce i apăsau traiul şi s-a apropiat cu încredere, deschizînd uşa.

Femeea înaltă, uscăţivă, mi a adus o bucată de pîine neagră ca pămîntulMi-a spus în ucraineană, pe care acum, după două luni de permanent contact cu oamenii de pe aci, am început s-o pricep, că alta mai bună nu are.

— Nu-i cerusem nimic. Gestul ei, m-a impresionat. Felul cum mi-a întins pîinea aceea de grîu, măcinat la rîşniţî, coaptă în formă, mi-a desvîluit mal mult de jumîlate din sufletul el.

Cantonim pentru nouă zile în Wesseleja, în refacere. Inamicul fusese respins pînă" la Bug. Ultimele ştiri de pe front, auzite la radioul de la popota ofiţerilor, ne îmbărbătau.

Femeea între două vîrste, şi-a căutat de treabă. Vaca

venise tîela păscut şf ronţăia nişte cioturi de strujane lîngă o căpiţă de

pae.

Amurgul se lăsa ca o draperie fină, subjire la început, apoi, umbre tot mal negre, de catran, fîlfîiri peste vale, urcînd greoiu înspre sat.

O lampă cu feştilă cît o unghie se aprinse în fereastra mică, licări de cîteva ori pînă ce femeea deşertă laptele muls în altă oală, apoi se stinse.

Ana Alexievici, aşa se numea femeea, – căuta să-mi motiveze. Avioanele treceau des şi „bombeau", – cum spunea ea fa româneşte.

Ne-am aşezat pe un scaun lungueţ.

Prin intunerec, figura el uscă (ivă se desemna ca o poamă stoarsă.

Mi-a spus, atît cît au ajutat-o puterile, pe limba el, că are bărbat, care a fost luat de bolşevici de aproape o săptămînă; o fată de 18 ani, – mi-a arătat pe degete vîrsta copile), – plecată într-un sat vecin la neamuri. M-a întrebat dacă-i ucidem pe ucralnienil care se predau.

Avea în glas o tremurare emoţionantă; sinceritatea aspră, neocolită a sufletului, care tînjeşte la o eliberare de ani şi ani; o tristeţe îndoliată, cuprinzătoare.

Atunci a apărut Nina Alexievici, fata ei.

De o frumuseţe ucrainfană. Nina ducea ca pe un trofeu tinereţea celor 18 primăveri. O frunte pătrată, înaltă, sub car* se svîreoleau, într-un neastîmpăr diabolic doi ochi albaştri mari, fosforese nţi, plini de patimf; tenul de un brunet intermediar, evidenţia roşul carminos al buzelor senzuale ce acopereau o dantură de vedetă. Ca doi grauri încălziţi în mîini de copil, sînii pieîroşl, săltau robust pe pieptul puternic.

Nina ştia nemţeşte, ceeace m-a bucurat nespus. Ne puteam înţelege.

— Nu te temi, aşa frumoasă cum eşti, să umbli prin noapte? am întrebat-o după ce-l eliberasem mîna dintr-a mea. Am intrat în casă.

Deloc f mi-a răspuns ea. Cu un aer de încredere superioară. —

Am privit-o mai atent. I-am observat o tremurare a buzei interioare, pe care se casnea să şi-o stăpînească,

Pe o masă care nu depăşea un metru lungime şi 50 cm.

Lăţime, o oglindă, cîteva fotografii prost retuşate, o solniţă şi nişte cărţi de joc. Pat de scînduri, acoperit cu pae, pe care) e camufla numai în parte un ţol vechiu. Într-un colţ o icoană a

Maicii Domnului.

Văzundu-mă că m)-am pironit ochii asupra odorului sfînt, fata a venit în

faţa mea, a iîcut o mătanie şi s-a închinat, ară- tîndu-mi că e creştină.

Apoi, cu o repeziciune de veveriţă, a adunat cărţile de joc de pe masă.

— Moioco, da? m-a întrebat, căutînd să lasă.

— Nu, nu! mai bine să mai stăm de vorbă I am oprll-o locului.

Moioco, înseamnă lapteSingurul aliment pe care soldaţii noştri îl cer respectos cetăţenilor cînd poposim în sate, contra plată.

— Nina, de ce nu te-ai căsătorit? o chestionez jndrăxneţ.

Se aşază pe un scaun. Clipeşte des din ochii ei fosforescenţi, albaştri. Întrebarea mea a venit ca o lovitură de satîr. Parcă i-a paralizat mişcările. Se simte stînjenită în faţa mea. Ar vrea să-mi întîmpine curiozitatea cu un zîmbet, dar buzele se arcuesc spasmodic, uriţind-o.

Intră Ana Alexievici cu un borcan cu lapte. Îl pune pe masă şi părăseşte camera cu o înfăţişare călugărească.

— Să nu crezi că mă tem de mama I îmi spune ea categoric. Nu! —.. Şi pentrucî eşti aşa de curios, am să-ţi povestesc. De cînd ai călcat pe pămîntul Uoraintc, cred că n-a) întîlnit fete care să depăşească vîrsta de 16 ani. La no), – continuă ea cu o voce dulce, – fetele se mărită foarte tinere. La 20 de ani, au doi sau trei copii.

— Nu ţl-aş putea spune motivul. E ceva moştenit.

— Bine. Dar d-ta?

— După ce am terminat şapte clase la şcoala din sat, am plecat la Odessa, la gimnaziu.

— Poate al auzit despre Odessa Este al doilea oraş al Ucrainei. În privinţa vieţii zbuciumate, ocupă primul loc. – Aveam cincisprezece ani, cînd am cunoscut frumosul ora». Şi şti) că la «ol e mar «lucru ca o Eală din

această regiune să meargă la scoală la Odessa. Carlea nu mi-a plăcut. Mi s-a părul ceva greu. În schimb, m-a pasionat muzica.

— Desigur, al renunţat la şcoală ca să te faci artistă? am interogat-o batjocoritor.

— Nu chiar aşa.

— Mi-a plăcut chitara. Am şi acum o chitară. M-am apucat serios să învăţ aoesf instrument. În trei luni cîntam orice. O pasiune a mea. Şejaia o neglijam, o neglijam complet. M-am împrietenit cu fala unui evreu bognt. Mergeam în casa lor. Evreica avea un frate care cînta din acordeon.

— Aţi început să vă iubiţi, natural!..

— Nu I Pe jidani, ucrainienii îi urăsc de marle în schimb, am primit să cîntăm amîndoi.

— Tot acolo e..

— I-am respins orice evreului. S-a întîmplat altceva. Un ofiţer de marină, s-a introdus în viaţa mea. L-am iubit din primul moment, cu sinceritatea celor cincisprezece ani, cu sufletul plin de visuri înstelate.

— Dir ofiţerul n-a fost sincer. M-a înşelat.

— Şi pe urmă?...

— Pe urmă, am renunţat la tot ce mi se oferea în alte părţi. Mi-am luat chitara şi am revenit acasă. Sînt doi ani de atunci. Am vrut de atîtea ori să plec de aci, să părăsesc satul. Să ajung la Odessa şi aft caut ofiţerul de marină a cărui fotografie o vezi aci. Poale l-aş ft întîlnit. Dar nu m-am putut hotărî pînă intr-atît ca să pot pleca. Mama mă Iubeşte prea mult Tata, care e luat de bolşevici, pe aceeaşi măsură.

Şi-a pironit privirea pe fotografia oliţerului de marină aşezată pe masă. A rămas ca pferdută. Unde se va fi gîndind Nine Alexievici-

— Njna! a strigat-o mamî-sa, vîrind capul pe uşă-

Fala s-a sculat ca arsă, fără să întoarcă privirea. Îmi împărtăşise prea multe.

— Se ruşinase de cele ce făcuse, sau era o uşurare pe care o trăia într-un mod particular.

Ana Alexievici a venit şi mî-a arătat patul, spunîndu-mi că pot să dorm.

A doua zl, Nina a apărut îmbrăcată într-o rochie subţire.

Nlloralî. Cu miaecuţa. Ia picioare purta* pantofi de pînză şi şosete albe. O pieptănătură îngrijită.

Discret, a bătut la uşă şi mi-a adus lighianul plin cu apă însă mă spăl.

Parcă ne cunoşteam de luni de zile Uu zîmbet cald, feciorelnic, s-a desprins de pe buzele-l cărnoaae, L-am primit ca pe un salut.

— Cum ai dormit Nina?

A refuzat să-mi răspundă, sau poate a aşteptat să insist.

— Ai dormit bine? am repetat.

— N-am dormit deloc. M-am sbîtut toată noaptea. M-au mîncat mii de lighioni. Am visat ceva urît I a rîs ea capricios.

— Ce anume?

— Nu te interesează..

— Totuşi vreau să ştiu...

— Mai bine lasă... Mama ţi-a fieri lapte,. Ea care credea că ai să ne omori peste noapte.

— Vai, Nina, se poate să crezi aşa oeva? î-am reproşat convins că a fost şi o greşeală de-a mea că nu le-am lămurit îndeajuns asupra misiunii noastre pe acest front— Bolşevicii aşa ne-au spus, – începu Nina Alexievici, —

după ce se gîndi puţin. Mai ale? pe femei şi copil. Pe noi, felele, ne necinstiţi, Iar la copil le scoateţi ochii şi le tăiat! capul...

— Şi tu al crezut Nina 7

— N-am crezut, dar...

— Dar?!...

Am aşteptat să vad ce se întîmplă.. Tocmai contrariul-... Dacă s-o termina odată măcelul, am să mă duc să văd Bucureştii, despre care mi-a spus cineva, – tot un român, – că e tare frumos.

— Da, Nina, să vil!... Te vom aştepta... Poate ai. Să ne cînţi ceva atunci..

Nina a răsturnat capul pe spate copilăreşte şi a slobozit un rîs strengăresc. Dantura ei frumoasă, albă, a lucit ca o limbă de briceag. Eri atît de naturală înfăţişarea sa în acel moment, incît'mi-a înflorit gîndul să mă reped s-o priad de mîni şi să-i sărut fruntea luminată.

— Îţi cînt şi acum! Imbraeîte I.. Mi-a ordoaat ea.

Cînd am ieşit' în ogradă, soarele îmbrăcase cu un macat roşiatic cît se vedea cu ochii. O răcoare tare, de primăvară Am sorbit nesăios aerul curat şi liniştea pătrunzătoare.

Nina a adus chitara.

— O, vezi?! Cînt tare frumos! —.

— S-aodl...

Ne-am aşezat pe scaun. Lîngă Nina. Ea a început să ciripească cu o dexterilate de maestru coardele instrumenluluf. O melodie săltată, aprinsă.

— E un cîntec de pustă, m-a lămurit ea..

Se arcuise pe chitară; o strîngea la piept ca pe un amant. Zîmbea platonic. Un ciripit de graur. Bănuesc acum, că atunci Nina în (elegea toate lucrurile firii altfel.

— Prea se transfigurase.

— Îţi place?

— Mult, mult de tot.’.. Te rog cîntă mai departe!... Camarazii s-au strîns roată în jurul Ninei. Toţi o privesc cu ochi mari, plini de simpatie. Citeşti în mulţumirea lor, sufletul românesc. Nina rîde şi parcă ar vrea să-mi spună ceva, dar se abţine – Bănuesc jena el.

— Lasă-i sî asculte. Două luni s-au comportat ca eroii. Atîtea zile şi nopţi s-au tîrit pe brînci,. Muzica place românilor.

Şi Nina Alexievici cîntă mai departe.

*

Plecarea din Wesseleja care fusese anunţată pentru ora 4 după amiază s-a amînat. E 17 August. D-l colonel Dămîceanu a fost la Brigadă se vorbeşte insistent despre o eventuală reîntoarcere a noastră în ţară. Soldaţii discută aprins grupuri, grupuri. Se fac planuri de viitor Unii îşi promit altora vizite, pentru a sărbători în vin şi petreceri biruinţa trupelor române.

Faptul că s-a amînat trecerea Bugului, ne umple Inimile de speranţe,

Se înserează încet. Un soare ca scos din cuptor scoboară lent după deal. În aer, fîlfîe svonurl bineprevestitoare. În sectorul escadronulul greu e un vacarm. Un şofer, pare-mi-se sergentul Văduva, cîntă din fluer. S-a încins hora.

— Se aude ropotul bocancilor pînă la noi.

Nina mă ia de mînă şi mă invită s-o conduc la locul bucuriei ostăşeşti, pentru a nu fi singură. Mă conformez.

Băeţii, cum o văd, se dau în lături, în semn de respect.

Ea îmi spune însă ca să continue jocul, deoarece vrea şi ea să înveţe. Chiar se prinde într-o horă.

— Haraşă! haraşî! se gudură ea ca un căţeluş de rasă. Apare un patefon, Nina se repede să contioleze plăcile.

Găseşte valsuri, tangouri, foxtrotturi. Manevrează singură aparatul.

Jucăm. Nina învîrteşte valsul foarte bine. E sveltă ca o albină. Rîde şi spune. Rîde şi melodiază-

Cînd a obosit se aşază pe scaun şi ne priveşte.

— Haraşă romanscki I...

Balul acesta în miniatură se continuă pînă tîrziu, cînd căpitanul escadronuiui, apărut pe neprevestite, mă strigă pe nume.

— Voi iucaţi şi mîine treceţi Bugul! ne spune el...

Toji se întristează şi tac. Parcă au primit o veste de moarte. Mai bine nu ne spunea.

— Dar atmosfera apăsătoare nu ţine decît o clipă şi caporalul Pruncu rupe zăbranicul tristeţii:

— Putem să trecem şi Volga, numai sănătoşi să scăpăm, domnule căpitan!

Şi patefonul începe iar-..

Am dus-o pe Nina pînă acasă, fîră să schimbăm un cuvînt. Ceva greu îmi apasă sufletui. Mă gîndeam la locurile de acasă. La prieteni, la aventurile tinereţii. Ceva, ca o năvală, mi s-a urcat în coşul pieptului. Am vrut să încep o spovedanie, dar m-am gîndit că e lipsită de sens.

Aşezaţi pe scaun în faţa casei, i-am mîngîiat mîinile catifelate, umărul rotund, părul mătăsos. Nina se uită străin la mine. Înţelegea perfect de bine gesturile mele şi clocotul din suflet.

Cînd i-am sărutat fruntea ca pe-o icoană, Nina a tresărit şi m-a apostrofat cu un gest din deget. S-a apropiat mai mult de mine. Ca de o pavăză, ca de un ocrotitor, ca de un părinte şi a suspinat.

Îşi va fi ndus aminte, poat*. De ofiţerul de marină din Odessa, despre care îmi vorbise? Sau, poate, alt proces se va II produs în sufletul ei sincer? N-am întrebat-o. Îmi venea pe dos-

A plecat de lîngă mine fîră să-mi spună bună seara.

*

Şoferii au pornit motoarele. Ne despărţim de Wesseleja la 3 şi 45 minute. Iot satul e pus în picioareHtiruiata maşinilor „Praga", e infernală. Se aşteptă doar semnalul, pentru ca reptila coloanei să-şi reia mersul.

Nina Alexievici a sosit de la „robot ' cu o oră mai devreme să p! ec. Poartă o tristeţe bizară. Cînd o privesc, îmi vine să fsbucnes în rîs. Ea însă mă măsoară de sus pînă jos cu un ochiu mohorît, parcă duşmănos. E supărată.

O rog să-mi desvălue motivul indignării. Nina îmi arată maşinile regimentului pline cu soldaţi şi e îngrijorată dacă vom scăpa cu viaţă.

— Nu te teme, Nina I... Nouă ne arc grija Dumnezeul...

— Dar ce, Dumnezeu e român? mă inirunlă că pe ne-gîndiie.

Da, e român! S-o şti asta!... Rîde...

Dăm mîna camaradereşte Nina lasă capul în pămînt ca într-o rugăciune.

Ar vrea să-mi ureze ceva dar nu poate. Simt că o podideşte plînsul.

Coloana a plecat. Nourii de praf se ridică pînă în slava cerului. Fiîcăii au început să cînte.

Nlna Alexievici a rămas cu mîna ridicată, privind lung după noi...

PE NIPRU

Pe Nipru

Orăşelul german *Kronatv,* a însemnat pentru noi toţi o adevărată reconfortare, ca o ploaie binefăcătoare căzută după îndelung anotimp secetos.

Cetăţenii germani, ne-au primit cu căldările cu lapte, cu suchluri de pîine proaspătă, cu aromă tare, cu calupuri de unt cu miere, cu prăjituri.

După instalarea nostului de comandă, ofiţerii şi subalternii găsesc momentul să zîmbească în faţa obiectivului.

În bucuria cu care sîntem întîmpinaţi aci, la atîţia amar de km. De patria lor scumpă '. Germmia în simţimintele nobile pe care ni le împărtăşeşte fără nici o precupeţire, – se limpezesc pînă în adîncuri durabilele legături ce unesc, de azi înainte,

popoarele noastre, înfrăţite într-un suprem ideal comun.

Nimerim la gospodărie cu mai multe fetişcane. Sînt guralive ca nişte meliţe. Nu ne mai slăbesc cu întrebările; de unde sîntem, dacă am mîncat, cît timp stăm aci, unde plecam, cîţi ruşi am omorît?...

Toate au ochii căprui. Una mai sburdalnică, dar şi mai frumoasa, se urcă pe motocicleta noastră şi încearcă zadarnic s-o pornească. Nu-i pol, satisface arzătoarea dorinţă; motociclistul, plecat pînă la comandă, a luat cheia de contact la el.

Pînă ne-spălîm, – o masă încărcată cu toate bunătăţile, a fost pregătită.

Nemţeşte ne înţelegem perfect. Bîeţii se uită cu jind la no cum vorbim o limbă străină.

De undeva, apare şi un patefon cu multe plăci.

Două luni s-au scurs de cînd nu am mai auzit muzică la masă.

Fetele mănîncă alături cu noi. Sînt atît de comunicative, atît de vesele; în ciripitul lor tineresc, în exaltarea aceea nevinovată a vîrstei, – sînt prezente toate caracterele puternicei rase germane, pe care, în mijlocul masei slave,

acejti reprezentanţi, le exemplifică.

Toţi sînt dispuşi pe petrecere.

Sandu, omul de serviciu al căpitanului, "a ajuns la matcă.

— Vreau sa dansez, dom-le elev! îmi spune el la ureche. Transmit dorinţa lui, natural şi a celorlalţi, fetelor, care o primesc cu un clinchet de rîs, ca al unor zurgălăi.

Retraşi într-o cameră, care se populează îndată pînă la refuz, petrecerea se intiripă. Un rusnac înalt, solid, ca de 35 ani, angajat şi el cu soldaţii, se vaicără că de un an şi ceva nu a a mai tras la măsea. Mai bine nu ne mai spunea!...

În schim, îl servim care mai de care cu tutun. Rusul fumează ţigare după ţigare.

Prin semne, prin mimică, Sandu, spune diferite gogomănii, de care fetele, strînse ea puii de găina în jurul lui, rîd cu hohote. Sandu însă nu e prost. Profitînd de hazul ler sănătos şi natural, ie ciupeşte şi le dă să înţeleagă gînduri mai înaintatei Fetele se prăpădesc de rîs...

— Sandu ciorii! spune ele pe ruseşte...

Afară e un cer înstelat ca în Teleormanul meu. Luna de cîteva seri stă spînzurată, oa o batistă de dragoste, într-un pom, care sirăjueşte o fîntînă în stil american.

Melodiile patefonului se aud pînă departe prin noaptea răcoroasă.

Cînd toţi au obosit deabineiea, reuniunea ia sfîrşit.

Un agent anunţă că mîine la ora 6 plecăm spre Nipru.

Mă trîntesc în pat, – primul pat după atîtea luni şi mă frămînt să adorm. O simfonie de gînduri, care de care mai nîs-dravane, îmi colindă prin creer.

Seara aceasta mi-a amintit iarăşi prietenii de petreceri, ziariştii şi scriitorii din Capitala cu cari am plănuit atîtea şi am răsturnat mese şi scaune prin localuri, tîrziu dinspre ziuă, ascultînd (irlliul, ca de greer, al unui lăutar pe jumătate adormit. Mi-a trecut prin faţa ochilor tot Bucureştiul acela zbuciumat, în care se cîntă ultimele şlagăre, în care se dansează sub puterea alcoolului aproape de macabru; – o aventură şî-a înfipt şi ea colţii în inima aceasta păcătoasă, care tînără şi sglobîe, m-a împins li atîtea nîsdrăvănii.

Mă gîndesc la soţie. Nu i-am scris de atîta timp. Dela Nistru nu ştie nimic de soarta mea,

Dar ce contează toate acestea; ce valoare au visurile de viitor; ce

importanţă are faptul că te-ai născut pentru altecelea decît pentru a mînui arma, grenada sau tunul cînd mîine creer», împrăştiaţi de un obuz, vor zace ca o broderie, pe cîteva fire de iarbă sau pe un bulgăre de pămîrjt?

N-am lipit geană de gesnă. O stare de nervi acută.

Amintesc toate acestea pt-ntrucă ele mi-au urmării în permanenţă paşii gîndurilor în operaţiunile de la Nipru, cu toată gama lor de suferinţă şi de înstelate aspiraţiuni.

Cînd s-au revărsat zorile, de o frumuseţe unică, umblam năuc prin ogradă, aşteptînd deşteptarea căpitanului, pentru a se duce (a comandă.

Am privit înspre răsărit; soarele împrăştia snopii de raze cu o bunătate ceneascî; violetul acela, pe care-l surprinzi în prima secundă a răsăritului, era ca o somptuoasă lucire de verighetă care dispare apoi în flăuările unui foc de scrisori de dragoste.

— 96 —

Maşinile au început să durue. Coloana nu mă aşteaptă să-mi dichisesc amintirile.

Cînd motocicleta a buşnit pe poartă ca glonţul din ţeavă, am scos un oftat, care m-a durut pînă la ficaţi.

*

*

Drum cu multe hopuri şi praf şi mai mult. Trecem prin două sate lungi. Femeile, copiii şi bătrînii, singurii care au mai rămas acasă, ies în bătătură şi ne primesc cu cu mîna ridicată. Coloana nu staţionează în marşul acesta.

În *Procovca,* comuna unde vom rămîne nu ne mai distinge dacă sîntem soldaţi, care peste cîteva ore vor ocupa poziţie sau hornuri. O cămaşă de praf ne îmbracă de sus pînă jos.

Uliţa principală a comunei este plină de maşini germane: Un batalion de vînători de munte sînt în refacere aci.

Cantonăm pe unde apucăm, într-o admirabilă înfrăţire cu camarazii germani care ne aduc apă, ne dau ţigări şi gamele cu ceaiu.

Ei, nu vor rămîne mult aci. Se vor deplasa sau la nord sau la sud, pentru a întîlni restul regimentului, pentru ca împreună apoi să treacă Niprul.

La 8 – 10 km. Spre răsărit, curge Nipru. Aproape cît Dunărea de mare, te înspăimîntă privindu-l rostogolirea în valuri

Satul *Mihailovca,* unde vom ocupa poziţie, care la 15 km. Departe de Procovca. — aci va rămîne trenul regimentar, – este aşezat shiar pe malul fluviului, atît de aproape de apă, în cît te surprinde cum de nu dispare în fiecare primăvară cînd apele sălbatecului fluviu cresc peste matcă, revărsîndu-se.

Sîmbătă 30 August ne instalăm pe poziţie pe liziera răsăriteană a satului. Dispozitivul regimentului este astfel aranjat, încît acopere întreaga plajă a Niprului, loc formidabil pentru eventuale operaţiuni inamice

O pînză de apă ca de 300 m. Ne desparte de un ostrov pe care natura a plantat, din belşug, o vegetaţie luxurianticî, ca la ecuator.

Din zori şi pînă seara, o căldură sufocantă. Se lipeşte cămaşa în spate.

În sat lume multă. Nu s-a luat nici o măsură, Operaţiunile de pînă acum nu impune. Pe cîmp forfotă mare: se strîng paele şi se fac şuri. „Bfieţli ies cu bidoanele la apăSe opresc de vorbă cu ţăranii, îi întreabă despre bolşevici şi ceeace aud nu-i prea. N eseaza.

Două zile a domnit o linişte imensă. Cu ochii aţintiţi pe oglinda apei, roşiorii colonelului Dîmăceanu, ostaşi încercaţi, urmăresc ascunse mişcări dincolo.

Seara 1 Septembrie. Artileria duşmană, camuflata ouai dealurile masive de dincolo, începe balul. Bieţii, care uitaseră de răsboiu, se ascund în gropi..

Din informaţiunile căpătate s-a putut stabili că dincolo de apă sînt pe p: cior de a forţa Niprul, trei regimente de, nfa» tene 4 baterii de artilerie, care vor face pregătirea ş. Crea 20 bărci blindate, cu motor, care vor transporta pe bolşevici pană la malul pe care-l păzim.,

Armatele germane care vin de la Sud şi de la Nord au înconjurat aci, într-un cerc de mari proporţii, mal multe diviz. Ruseşti. Se presupune că ciolovecii vor încerca să spargă frontul în acest sector.

Colonelul Dămîceanu, Ilustră figură de comandant, a con-vocal comandanţii de escadroane, dîndu-le ordine în consecinţă. Postul de comandă al regimentului s-a mutat aproape de poziţia pe care o stăpînim. Cîteva şuri de pae împrăştiate pe un camp vast, adăpostesc pe şefii noştri erarhici.

Comanda operaţiunilor la Mihailovca se încredinţează maiorului Brusaliu Belizarie, care stabileşte cu minuţiozitate flecare lucru de făcut în cazul unui contraatac rus.

S-au identificat cîteva bărci care manevrează de colo colo, fără să fie

îndrumate într-o direcţie precisă.’ De-acum ne putem aştepta la orice.

Din dimineaţa de 2 Septembrie, artileria bolşev. Că, uşoară şi grea şi mai ales brandturite, bat cu o îndîrjire cîmea. C*.

Movilele, străvechi locuri de straje. Sînt făcute ferferiţî. Se trag chiar mai multe proectile în acelaş loc.

Obuzul vine fîlfîlnd ca o dropie, isbeşte pămîntul Ure neplantat de mult, crăpat, se sparge cu o răbufnire din adîncuri şi schijele sar în toate părţile ducînd cu ele cate un UUac de noaple al morţii.

Pe multe le auzim sbîrnilndu-ne pe la urechiNe uităm unde cad, misurărn distanţa dintre noi şi locul unde a căzut moartea şi ne scărpiaăni în cap.

Unele se duc aşa de departe, încît pe deasupra noastră, nu fac decît să fiuere. Unii mal atenţi se jură că le văd cum se rotesc prin aer. După părerea altora, ruşii nu trag decît să ne sperie; după alţii că de teama germanilor, cheltuesc muniţia să nu le mai fie capturată.

Realitatea este că în aer este e un infern. Bombele artileriei noastre se întîlnesc cu ale lor. Şi plugul lor ară, parcă noi am fi venit aci să semănăm.

Tirul artileriei continuă cu înverşunare şi în ziua de 3 Septembrie.

I f ’i! e, m0rl"’ serane din larga mînă a Inamicului, zac cu lugerlie frînte pe cîmpul îndoliat.

Pămîntul tremură din temelii, ca o osînză răsturnată într-o albie. Parcă, duhuri necurate, sapă tuneluri pe dedesubt, aruncînd cu baroasele în toate părţile. Vibraţia aerului înceţoşat ca şi a lutului, te Impresionează adînj. Cred ci toată, obuzeria rusă este concentrată aci.

Cîle-un stol de gloanţe ca n-şte pitulici, scăpate din ţevile armelor automate lunecă pe oglindi apel Nlprului, ca nişte bîr-cute cu pînze. E ca un semnal. Din toate părţile se pornesc pîcăniturl, care-ţt înţepoiază părul pe piele-

Astfel se face că duşmanul reuşeşte o operaţiune de trecere în subsectorul cpt. Trandafirescu Dan.

Rănit în operaţiunile pentru forţarea Nistrului, cpt. Tranda- **ranp**’in0r!: Vt’™iS0iU, fiN. «**W*** vindecarea ranei, **în** satul Wasselejt, dincolo de Bug.

Voluntar pînă la limita maximă a vieţii lui încordate muncitor îndîrjit, dînd muacii şi perseverenţii valoarea primelor postulate ale existenţii umane,

gata să se jertfească îo fiecare moment, io fiecare clipă, ~ acesta era cpt. Trandafirescu.

Bărcile blindate transportă dincoace inconştientele epave ale une! armate fără ideal. Ca nişte monştri întărîtaţi, bolşevicii se reped spre poziţiile escadronului.

Cpt. Trandafirescu Dan, comandă asaltul şi atacul la baionetă. Lătratul căţelelor, infernal, umple valea Nipruiui. E o kurufală, pe care anzul o suportă cu mare greulale.

În fruntea primului său ploton, cpt. Trandalirescu se asvîrle asupra duşmanului cu o aprigă înverşunare, E un salt simbolic.

Eroul, în clipele cele mai dificile ale luptei se desăvîrşeşte; atunci se limpezesc cu adevărat apele furtunoase ale conştiinţei lui eroice.

Şi cpt. Trandafirescu, purtînd în sînge prinos din sînge de erou, se ridică acum ca un vultur împreună cu al săi,

E o încleştare duşmănoasă; o viforniţă aspră; o sforţare crîncenă.

Gloanţele vin ca o avalanşă, ca un prăpăd, ca un crivăţ.

Flăcăii se svîrcolesc ca şerpii, se năpustesc ca tigrii, au înfăţişări de nerecunoscut; nişte apariţii depe pămînturi necunoscute. Sîngele, în flecare dintre el, aleargă mal viu decît gîndul; făptura lor e vînătă de ciudă.

— Înainte flăcăii mei 1 Băeţl, înainte!...

Şi firele de nisip, şi pietrele colţuroase presărate, şi firele de Iarbă înfipte Ici şi colo, s-au răsculat înverşunate. Daci timpul ţi-ar permite să le pleci eu urechea lîngă ele, le-ai auzi mugetul, le-al pricepe revolta. Şi satul Mihailovca tremură, parcă hora Ielelor s-ar învîrti haotic peste case, peste atborll cu fruntea plecată supus, ca o aripă rănită de porumbel.

Un glonţ de mitralieră îl isbeşte drept în Inimă. Cpt. Trandafirescu se frînge ca un brad sub furtuni; furtuna aceea pe care o trăise atît de înalt în şuviţele sîngelui Iul eroic, mu-senal acesta al nebuniei umane topit în teluriea fierbere a sîngelui.

El cade, erou între eroi.

Învolburarea aceasta de epopee, spasmodica frîngere a unora şi ridicarea mecanică a altora; furia descărcată fără raţiune şi fără credinţă; blestemul raselor şi al vieţii, – s-a terminat cu victoria noastră.

Ultimile elemente ale bolşevicilor, acelea care scăpaseră de secerea morţei, – au fost svîrîite peste Nipru.

Iar linijtea, cu un prinos pe care natura îl aducea căpitanului mort, a cuprins deodată imensa vale a sălbatecului fluviu

Bieţii încep şi strîngă răniţii. Avem şi noi pierderi destule.

Subofiţerul Drăghicl, roşcovan, limpede le cuget şi întreg la lapli e mutilat oribil Ne uitam lung la el ca să-l putem identifica. Are vîoîtîi pe faţă; lovituri de bocanci pe frunte, pe tot corpulUn soldat ne spune că a fost rănit şi l-au ajuns ruşii în sforţarea lui de a **se** retrage. Un tiiblou fioros.

Ne închinăm.

Barbarismul bolşevicilor, este deadreptul incalificabil.

Noi le pansăm răniţii, le dăm pîine din pîinea noastră, din ultima bucăţică pe care o mal adăpostim în sacii de merinde, le oferim apă să-şi stîmpere setea. El, în schimb, pe al noştri, cari au nenorocul să le cadă în mînă, îi mutilează.

— Drept recompensă.

La poalele unul arbust crescut chiar lîngă **Bpă,** un moşneag vine cu un dulău, pe care-l ţine de lanţ.

Moşneagul e o figură Impresionantă. O barbă bogată il încadrează figura ovală, cu trăsături particulare. Băeţit se reped la el, întrebîndu I diferite lucruri despre cel de dincolo. Moşul are un deosebit respect pentru cîinele Iul, Are credinţa că ţine la el mai mult ca la un copil

În stînga noastră luptă regimentul 5 Călăraşi; în dreapta, 9 Roşiori. În sectorul acesfor unităţi însă, nu se -semnalează nici o mişcare,

Regimentul nostru în toate operaţiunile carl i s-au încredinţat, a avut **parte** de situaţiile cele mai critice. Părcă un blestem cerrsc a căzut asupra tuturor. Cu toate acestea, însă, le-a rezolvat, datorită bravilor lut ofiţeri, – mai cu seamă capacităţii militare a colonelului Dămr cennu şi vitejiei proverbiale a ostaşilor, – într-un mod strălucit

S-a dat ordin pentru evacuarea satelor: Mihailovca şi Ane-stasievea, de pe malul drept al fluviului.

Trec căruţe încărcate cu ce bruma oamenii necăjiţi şi-au pulut lua în pripă: cîteva aşternuturi rupte, o pîine, două. Copiii merg în urma vehiculelor şchiopătînd.

Soldaţii se comportă exemplar cu aceşti bejenarî, îi îmbărbătează; oamenii li privesc cu încredere.

Noaptea cu stele mărunte. Soarele a apus mal devreme ca în alte dîţi, roşu ca jăratecul.

Colonelul Dămîceanu, dă ordin cpt. Verulescu, să ocupe, indiscutabil, firul apel.

Situaţie foarte grea.

Flăcăii scoboarî prăpastia malului ca nişte alpinişti într-o linişte de catacombă, toţi îşi sapă amplasamente. Cpt Verulescu telefonează rezultatul. Patrule duble pe tot frontul.

A doua zi, 4 Septembrie, cpt. Verulescu. Descopere poziţiile artileriei inamice. Se deplasează la primul post de observaţie al artileriei noastre, pentru a semnala. Întîlneşte acolo, lîngă apa Nipruln, într-un boschet, pe cpt. Stănescu, cu care, într-o sublimă colaborare, acţionaseră magistral „înalt şi spătos, senin ca o faţă de oglindii, manierat din porniri cavalereşti instinctive; glumeţ uneori, însă serios documentat în fiecare acţiune, cpt. Verulescu, comandantul Escadronului I, purta, – cu întreaga-l albiră toga demnităţii şi medalia jertfei, ca pe virtuţi ales educate.

Dela începutul rîsboiului, sub povara atîtor răspunderi, s-a Impus ca un comandant de elită, pentru care biruinţa nu este numai un act întîmplător, al hazardului. Ea este un bun la care ajungi prin **i** voinţă, muncă, jertfă.

Acolo, în ascunziş, examinau situaţia. Un obuz inamic Îl surprinde, cu un minut mal devreme, de a se despărţi.

Cpt. Verulescu înfrăţit în destin cu camaradul lui cpl. Stănescu din artilerie, este sfîrtecat de schije în bucăţi. Din falnicul Iul trup, din dîrza lui făptură nu mal rămîn decît cîteva fărîme de carne.

Cpt. Verulescu, prin faptele tale, prin jertfa ta, ai ridiotit spre însoritele culmi ale eroismului sufletul tău dornic, însetat de adevăr şi dreptate.

L-au strîns într-o prelată.

Colonelul Dămîceanu strînge din dinţi şi oftează îndelung

Bolşevicii trec din nou apa. Bărcile, lunecă pe apă.

În urma unui nou atac, cad răniţi: lt. Andreescu Ion, care luase comanda Escadronului I, sit Cepleanu, eroul de la Prul, alt. Groapă, un rar caracter şi nrinfricat luptător.

Bolşevicii se refugiază într-un „colhoz”, un iei Je grajd foarte încăpător, situat lîngă apă, avînd un şanţ subteran de

comunicall? pînă la staţia de ancorare a bărcilor blindate. Din „cholhoz”, rusii ne bat amtrnic,

Cîteva încercări de asalt asupra acestei fortăreţe, rămîn fără nici un rezultat- drenatele împrăştie moartea; mitralierele aşişderea; Brandturlle la fel.

Băeţii au prins un ciolovec despuiat pe marginea apei. Îl trimit în pielea goală la comanda regimentului.

Diferite svonuri circulă cu o insistenţă acută. Nu le dăm nicio crezare. Privim în ochii comandanţilor, numărăm răniţif care trec, totuşi sîntem tari.

Colonelul Dîmăceanu este Intrigat de rezistenţa celor din „colhoz”.

Trimite pe sit. Pungă cu o grupă de versaţi pionerl, cu trotil, ca să-i arunce în aer. Orice încercare a sergenţilor Ruseu şi Radu şi a întreprfdului sit. Pungă, rămîn infructuoase. Nimeni nu se poate apropia, Pîrjol şi moarte.

Un nou prizonier este adus legat la ochi de pe front şi trimis la „colhoz” tot legat la ochi, sub escortă, introdus înăuntru, însă nu se mai întoarce.

Pleacă două tanchete. Nimic.

Faptul devine enervant pentru toată lumea.

Însfîrşit, se transportă dou tunuri de la călăreaţă şi două BoforsurI, şi nici unul din cei închişi între cele patru zfduri nu mal văd Inmina zilei.

„Colhozul” este sfîrtecat de obuze, ca o carne.

Băeţii au bărbile ca de preoţi. Sînt nespălaţi de aproape două săptămîni.

— Nistor, Ciochină, Pilat, Racoviţeanu şi Luca, aduc prin ploaia de obuze şi gloanţe, masa răbduriilor ostaşi.

Peste o zi, sau două ne va schimba.

— Altă trupă românească. Se aude că germanii s-au apropiat mult. Ne bucură acest fapt. ÎI aşteptăm pe malul celălalt ca pe o sărbătoare.

Ruşii, de obicei atacă spre înserat; noi, spre răsăritul Zorilor, iar germanii, prietenii noştri, în nămiaza mare.

Bubuiturile tunurilor germane cu repetiţie se aud înfundat, ca o rafală de mitralieră.

Piec cu căpitanul Ghione să vedem ostaşii pe poziţie. Motocicleta noastră, spintecă aerul cu o viteză maximă. Un nouraş de p» se ridică n urmîne. De pe malul Inamic, se obsearvă orice mişcare. Un proectil de Brandt cade în faţa noastră. Apucăm la dreapta pe un drum care conduce la două şuri de pae. 13 Septembrie, către amurg.

Ruşii au reuşit încă odată să treacă în Mihailovca reocu-**rfind** „ «. Boiul”. Fec de o **iir. Presir.MnU** pupoţie se deschide. Tot în sectorul escadronului 3.

Noaptea cade ca o aripă de pasăre peste valea unde stă maiorul Derlogea. Se află aci? i d. Colonel Ionescu Don. Nervos şi Impacient,

Luna parcă ar intenţiona să mai întîrzie. Totu, l plecăm.

Colonelul Ionescu m. Rge grăbit. Îl urmăm îndeaproape. Cum urcăm dealul spre sat. Gloanţe ne fiueră pe lîngă căşf din toate direcţiile. În vale, în sat, nu se poate descrie ce se se end strigăte da încurajare, ablerete disperate, hnrmturi, focuri de arme, etc. Satul e un infern.

La postul de comandă al maiorului Brusaliu, Ilxat pe liziera satului care a însemnat pentru 10 Roşiori o grea incerte colonelul Ionescu Don, încearcă şi ia legătura cu comandanţii de Escadroane.

Deodată, prin surprindere, ne pomenim cu rămăşiţele Escadronului 3, aproape 30 oameni la număr în faţă. Căpitanul Constant nescu cu tot echilibrul dovedit, nu a mai putut recupera, 1 îndrepta situaţia imposibilă creiatî prin redusa putere combat. Vă a unităţii sale.

S-a retras din sat. Oamenii sînt complet distruşi, complet

DW colonelul Ionescu nu ezită. Nu este vreme de pierdut. Ruşii au ocupat tot satul; devin periculoşi. El ridică vocea Iul baritonali:

— În jurul meu, adunarea!...

Flăcăii se strîng în jurul comandantului Le spune cîteva auvkite de îmbărbătare.

— Bieţi e ultima seară! Mîine vom fi schimbaţi. ŞI a «se poale, ca tocmai acum să ne împotmolim. Voi care purtaţi pe piept atîtea decoraţii semn al vitejiei voastre, cum puteţi admite aeeaită ruşine...

Verbele au («al înfipte în suflete cu atîta căldură, tocat fieaare şi-a resimţit forţele sleite. Întregi,

S-au reorganizat trei plotoane; unul de 9 oameni, altul de 12 oameni, iar al treilea de 17 oamenv din tot escadronul, care a reocupat pozi ţie.

Noaptea sfîntului Bartolomeu.

În învălmăşeala luptei, nu se mai cunoşteau românii pe români, rusii pe ruşi. A fost un măcel groaznic. Sosesc intarituri în zori se va contraataca.

Umbre diavoleşti aleargă nebune peste cîmpiile cărora luna le-a

aşternut la picioare voalul ei de lumină transfigurată.

Din adîncuri de beznă, se nasc fiorii disperării. Ascult cu urechea la pămînt mugete interioare, din străfunduri şi lacrimile n-micinijlei îmi apar sub pleoape.

Unde sînt muzicile; unde este poezia vieţii; unde sălăs-lueşte fecioara zilelor de basm, – după care am umblat atît? Toate se topesc în spargerea unul obuz care cutremură temeliile înaltului.

Pe apă se distinge o negreaţă. Se apropie de mal. Desigur ruşii. Sergentul Mitroiu, trage un proectil de Bofors. Mogîldeaţa deşi a fost lovită, se apropie. Încă două trei lovituri. Negreaţă tace. O mitralieră deschide şi ea foc. Şi într-o clipită e un vacarm. Dihania ajunge la mal: e un butoi gol, de tablă.

Dimineaţa, artileria bate satul.

La ora 6, în urma unul contraatac, nu mal rămîne picior de rusnac. Linişte.

Soarele luminează triumfa!., —Ca şi figurile ostaşilor noştri.

Sîntem schimbaţi. Dar numai pentru două zile.

Flăcăii, ajunşi în sal, nu mai seamănă a oamtni Peste două ore însă, ei sînt tot aşa de voioşi ca la începutul răsbolului. Curaţi, spălaţi, bărbieriţi, lumează şi povestesc. Au fiecare cîte ceva de spus. S-a întins şi horă. Unul, pare-mi-se soldatul Mfrică de la grupul de comandă, s-a îmbrăcat femee. E un haz de necuprins în vorbe. Ca la clacă. Alţii ronţăesc seminţe.

LI se împarte scrisorile sosite Intre timp. Ce bucurie I în tară se vereesc multe lucruri frumoase despre regimentul nostru.

Faptele lui de arme le cunoaşte orice copil. La radio şi în presă au fost mereu menţionaţi. Ceeace nu ne poate decît măguli. Cu sergentul Drăgan ne povestim din tinereţe.

Soldatul Armată cîntă frumos. Se joacă „bîza”. De mîncare nici nu ne mai arde, cu toate că plutonierul major Nistor, mărunt, îndesat, violu şi grijuliu, ne-a pregătit o ciorbă de roşii cu carne de porc, mai ceva ca la restaurantul.. Viticola" în capitală, îi duce cu arcanul la masă.

Se distribue tutun. Nistor are grijă ca băeţii să nu sufere.

Plutonierul Palaghiţî îmi spune veşti din Bucureşti. Ne întristăm. Oraşul pe care il iubesc aiîi, e prea departe!..-

Slt. Ştefănescu e vesel că i-a scris cineva, o persoană.

Marea bucurie ne-o turbură agentul de la regiment i reocupăm pozi ţie.

Ce blestem! Oare numai noi sîntem? Altă trupă nu mai există? Sau sînt hotăriţi să nu mal scape unul întreg? Ordinul e ordin.

De data aceasta am nemerit în plin. Ruşii au fugit. Dincolo se văd trecînd maşinele vineţii ale germanilor.

— Dăm cu bonetele în sus.

18 Septembrie, sîntem liberi. Ne strîngem în braţe, ne sărutăm.

Pe prietenul Sîvulescu nu l-am văzut demult. Îl întîlnesc. E grav!

— Ce ai?

— O pană la motocicletă...

— Nu-i nimic, îl consolez.

— Şti ceva? — Ce anume?

— Trecem Nipru – Aiurez. Parcă mi-a făcut o injecţie cu morfină, Realitatea aceasta era: trecem Niprul, spre teritorii necunoscute şi încercări nebînulie.

O România, ţară ca în poveşti! Unde este soarele tău, lumina ta, dragostea fetelor tele şi pîinea mai bună decît mierea fagurilor?

Vom apuca oare să mai rîdem mamelor noastre, să le încălzim obrajii? Vom mai putea gusta din seninul tău înstelat? Sau vom îngrăşa pămînturile acestea cu hoitul nostru?! Dumnezeu ştie...

MATEI DUMITRU

Mafei Dumitru

Toate ţinuturile româneşti le-am colindat. De pretutindeni, m-am întors acasă cu Imagini de frumuseţi, unele mai particulare decît altele; în fieeare sat sau oraş, am întîlnit un ţăran, un negustor, un tovarăş de vorbă şi de hoinăreală. Particularităţile lor, mersul, vorba, înfăţişarea îmi sînt totdeauna prezente în minte, de cîte ori mă gîndesc la acele locuri ale pribegiei din anii tinereţii.

Dar niclunul «"în acele figuri, tipuri de români, nu m-au impresionat, nu m-au aruncat în fiorii nelinişte! sufleteşti; nu mi-a hîrcălt cu atîta insistenţă viaţa ca Matei Dumitru, camaradul acesta de luptă, flăcăul acesta de pe meleagurile Moldovei, înalt, bine legat, cu vorbă aşezată şi cu îndemn la vorbă.

Mate', aci pe front îndeplineşte misiunea de brancardier; acasă, în satul lui cu răzeşi şi fete mîndre, este morar.

Ne-am împrietenit din prima zl a întîlnirii. E o fire iscoditoare, căutătoare, iscusită şi nu se satură niciodată, cu ceeace ştie şi cu ce are. Se lipeşte de om printr-un fel al Iul, neaoş, demn, cinstit, ţărănesc, pe care numai adevăraţii moldoveni îl posedă.

Ockll lui albaştri, ascunşi sub două sprîncene stufoase şi gălbui, îţi dă siguranţa sincerităţii. Merge puţin aplecat de spate, şi bălăbăneşte mîinile pe lîngă ei, dintr-un obiceiu copilăresc.

— Ce-l Matei?

— Bine, dom-le caporal!... Cînd trecem Nistrul?

— Nu ştiu...

— Eu am auzit că Luni... Da să vezi ceva... Spunea unul de la Plotonul II, că ruşii au cazemate de beton şi oţel... Mă

gînde*e că n-are şi fie chiar aşa uşor să le trecem. Mal cu seamă că Nistrul e lat şi adînc...

— Vasăzică, n-ai încredere în camarazii noştri!...

— Ferit-a Sfîntul!... Da vezi, nu-lşagă... Rusnaeii sînt întărîtaţl al ciorilor... Da, i-a să-mi spui d-ta, cum e cu comunismul Irta...

Îi deapăn cu deamănunlul politica regimului comunist şi mai cu seamă, insist asupra relelor pe care această nefastă concepţie le-a pricinuit poporului rus, credincios, muncitor, liniştit...

— Chiar aşa e, am citit şi eu în ziare!... confirmă Matei, veracitatea celor spuse de mine.

Pe urmă o dăm într-ale religiei. Matei e un credincios convins. Vorbeşte de cele sfinte cu multă evlavie. Un accent profund 1 se scoboară în glas şi să străduesle, pe cît poate, să te aducă la părerea lui. Ca un singar lucru nu se împacă el. Nu ştie precis ce este păcatul. Nu posedă o definiţie pe care s-o poată spune şi altora.

— Matei, spune drept, este păcat sau nu este *1*!... îl întreb cu un accent persiflant.

Flăcăul observă că vreau să-l iau în derîdere şi se bo-sumflă parcă l-ar fi luat cineva lingura din strachină.

— Păcat trebue să fie, de vreme ce scrie la Scriptură.

— Aşa e... Şi rîd.

— Văd eu că mă luaţi încolo-..

— Nu măi, ai dreptate I...

Cînd se porneşte să povestească de dragostele lui, de fetele pe care le-a iubit şi le-a lăsat acolo în satul aruncat pe malul sprinţarei Moldove, de moara lui şi de posnele pe care le făcea, – e o plăcere să-l asculţi-

Matei istoriseşte ca un bătrîn sfătos. Să nu-l întrempi. Firul întîmplării, la el, se deşiră din ghemul amintirii cu o uşurinţă de invidiat. Pe ici, pe colo, presară cîte-o vorbă hazlie care naşte hazul şi înveseleşte pe ascultători.

Băeţii de îndată ce-l văd că s-a aşezat jos, se strîng în jurul lui ca puii lîngă cloşcă.

— E destul ca unul să deschidă o discuţie şi Matei care nu poate suferi să audă neadevăruri sau braşoave, a intrat în vernă, dîndu-şi autoritar părerea.

— Bacă spune Matei, aşa trebue să fie! zice unul priviadu-l diati-o parte.

— Aşa mă, aşa e, să ştii tu!... Unde-ai umblat tu Cînd te-ai suit în tren ai luat piatră-n gură?... Şi Matei rîde...

— Tu eşti deştept tare!... face altul.

— E filosof...

— Tu ştii de toate! se răsteşte altul...

— Nu vezi, numai el are dreptul la vorbă!... Atunci interviu.

— Ce-au ăştia cu tine Matei?

Flăcăul cu ochii albaştri, ridică dfa umeri. Nu se poate lămuri pentruce toţi complotează contra Iul.

— Lasă-i ciorilor că sînt proşti I...

Cu aceasta le-a astupat gura la toţi. Nu mal zice unul o vorbă. Parcă au amuţit.

Metei ştie despre Papin, Stefenson, Columb şi Edison. A citit cartea lui Alexandru Machedon şi o ştie pe de rost aproape. Despre Fenicieni, Caldeenii, Perşi şi Cartaginezi, vorbeşte ca unul cu clase secundare, el care nu a buchisit decît la şcoala din sat.

Îl simpatizez. Aproape toţi băeţii nu discută decît despre asă; el n-are habar. Îl interesează mersul răsbofuluf, ultimele descoperiri în materie de tehnică şi chimie. E curios să afle.

— Nu vreau să mor prost! aşa iml motivează cînd îl spun că la morîrla

ltiI, toate aceste născoelri ale mulţimii omeneşti nu-i sînt de nici un folos.

— Dacă ar veni un ordin după răsboiu că cine vrea să mearcî în America pentru cîtva timp, apoi să revină, —aşi fi primul.

— Ce să cauţi acolo? I…

— În America sînt multe de văzut.. Cît de mu-t aşa vrea să plec în Statele Unite…

— De I…

Întotdeauna cînd ne despărţim un regret pune stăpînire pe mine. Mă gîndesc la jţndioasa pornire a acestui moldovean după ştiinţă şi asvîrl un blestem asupra celor cari i-au schimbat paşii vieţii. Căci Matei, în altă sitnaţie socială, ar fi fost de o mie de ori mal folositor ţării decît la moara lui din sat.

H las cîte o nedumerire, pentru ca să se muncească şi să

văd a doua zi cum se prezintă. Nu-si poate nimeni închipui rezultatul. Omul acesta a gîndit atîta asupra acelei probleme, a judecat-o în atîlea feluri, încît cînd îmi cuvîntă despre ea, mă conving că nu mai e nimic de adăugat.

La Movila Ruptă, l-am găsit ascuns într-un şan), că m-am închinat văzundu-l. Pioase. În tranşee era o terciuială ca pentru spoit. Matei întins cu toata lungimea lui.

— Ce-i cu tine aci?…

Dă din umeri fără să răspundă, parcă i-ar fi ruşine de ce a făcut Scoate capul, se uită în toate părţile şi cînd să iasă, întîmplător, un glonte îi şueră pe la ureche. Atunci se aruncă întocmai unui maiu în groapă. Pe pantaloni, pe bluză, pe obraji, nu se mai cunoaşte că e Matei. Parcă l-a boit cineva cu unsoare. Nu tremură, dar cînd se uită la camarazii de lîngă el, se simte tot atît de mic ca şi ei.

— Brancarda a lăsat-o lîngă un răzor, liberă. I-a fost greu să fugă cu ea în spate.

N Cînd se face reorganizarea dispozitivului de luptă pe tot frontul, nu ştiu prin ce minune, Matei, transfigurat, cu ochii clipind des ca nişte aripioare de albină, cu ţigara în colţul gu-rj i – el care nu fumează obicinuit, se află lîngă noi.

Un zîmbet sarcastic îi pătează faţa proaspătă şi din mimica buzelor presimt că ar vrea să se scuze. Dar băeţii cărora le-am spus întîmplarea nu-i dau răgaz şi-l iau peste picior.

— Matei face semn cu mîna că nu-l interesează bîrfeala lor şi-şi vede de ţigarea care s-a deslipit.

La curăţirea cîmpului de luptă, Matei a muncit cît şapte. În toate părţile îl chemau. Toţii răniţii aveau încredere în puterea lui; glasul lui blînd, le mîngîia sufletele încercate; umărul lui solid, forţa, le da siguranţa; iar bunătatea risipită larg, cu amîndouă mîinile, făcea ca în ochii tulburi de suferinţă ai celui cu pieptul, piciorul sau braţul sfîrtecat să apară lacrimile.

Li lua uşor, cu o delicateţe femininî, îi aşeza pe bran-cardă; celor fumători le împletea ţigări cu stîngăcie; tuturor le răcorea gîtlejul cu o picătură de apă dip bidonul purtat cu sfinţenie la şold.

Pe toţi răniţii sau morţii îi ştia pe nume; tuturora le cunoştea rănile.

Din lunca satului lui cu soare însîngerat în dimineţi magnifice; din prinosul acela de sinceritate şi senin; din rînduirea-destinului.

— Matei Dumitru purta cu el, mîndru şi sobru, cavaler şi istoric, toate frumuseţile. Avusese şi el ca şi toţi o dragoste; scrisorile pe care le primea îi aducea aminte de adînci jurăminte, de năzuinţe nespulberate,

Lîngă apa Nistrului; lîngă bulboanele spumegărl de care se rostogoleau cu furie între malurile pietroase; lîngă fluviul acesta blestemat, – Matei s-a oprit ca în faţa altarului, s-a descoperit cu pietate şi-a făcut semnul crucii cu un gest larg. A stat aşa, cu capul plecat, cu Inima bîtîndu-l des, cîteva minute. Era o dăruire letargică. Întocmai ca un bătrîn părinte care se închină în faţa mormîntului singurului copil răposat întru Domnul.

— Ce 1 Matei, ce faci acolo?

— Nimic!

S-a sfiit. S-a întors înspre apus, spre ţară, a mai făcut o cruce, apoi a plecat cu pasul lui legănat, bătrînesc.

N-am înţeles cutremurarea lui atunci, însă mai tîrziu, într-o seară ploioasă, în jurul unui cuptor înfierbîntat, la o casă sărmană. Matei mi-a lămurit totul. Anul trecut, cu retragerea din Basarabia, sufletul lui se chinulse atît, încît numai această renaştere il putea reda liniştea. Pe malul Nlsirulul făcuse şi el patrulă.

Cu flecare rază de lumină; cu fletece val înspumat, se săpa tot mal adînc în coca sufletului său primitiv, o îngrijorare. Auzea vorbindu-se despre cei de la Răsărit; se uita pe malul stîng al fluviului şt cădea într-o toropeală bolnăvicioasă.

Liasevţi nu a însemnat numai o sîngeroasă viforniţă, din care am eşit căliţi, victorioşi, dar şi cu serioase pierderi; – el şi un prilej pentru a ne cunoaşte mal bine unii pe alţii, cel care am luptat cot la cot.

Din cumpăna acelor zile, Matei Dumitru a putut pricepe multe. Sînt sigur că nu l-a scăpat nimic neinregistrat. Cu ochii lui mici, a Iscodit; cu mintea a înţeles j cu sufletul a sîngerat.

— Nici copii din copiii noştri n-au să mai întîlnească aşa ceva…

M-am purtat prin toate cazemateleAm răscolit totul. Am găsit saci de zahăr, arme şi grenade. Dar slîrvarile acelea care

sfevriiau p «le pulbere» arrfndă, m-au ia «**l** să mă gîeaW la nimic-nicia omenească…

Crezut-" bolşevicii oă Inlărituilie lor au-şi mal **află naşi…** Pisptwl lor însă a loil mal laredecît betonul armai.

Matei vorbeşte aşezat, înfundat ia gînduri. ’ j în satele unde cantonăm pentru zi sau două, **flăcăul** nostra colinda fără ratfa*. Ca bătrînii, cu femeile, cu puştani., se înţelege. Disc. Lî. Le spun. De la noi din ţară, de la el de **aeaiă.** Pricepe. Nu-i e teamă de nimeni Nu se fereşte să-şt spună «ale de pe limbă. FeW» r le spuae gogomănii. Cu bătrînii citeşte hărţii., pentru care Matei are pasiune de geograf, cu femeile da-ale mîncării. Tuturora le face pe plae.

Cînd nu giadeştl, apare cu e oală vîrfuitî cu lapte dulce, sau prins, sau cu miere în bidon. De-l cauţi M sacul de merinde afli un pui **d.** Găină fript sau un pacheţel cu unt.

Nemwşte au ştie Mitei nieio beaba. Însă cînd se î. Tîlneşte eu camarazii noştri gerraaei, **rime** eu pa. Hete cu ţfg **rl** sau cu flacoane cu unt uonservat.

Într-o rl, la un eelhez, **am** găsit i. Preună Ia 20.000 **ouă.** Majoritatea stricate. N-a» pregetat Le-am ales cu multă răbdare. Matei. Ingur şl-a luat pentru el ca ta 1000. Deodată a dispărut de lîngă nel. Pe şoseaua plină **de** praf trecea o coloană meto-rizati tfermană. Matei 1**. A** eşit **ea** capela plină cu ouă în eale. U. Eamarad a stepat. Ool. Ama s-a eprit. Seldatll au sărit ios La loţl le-a dat.

În schimb, **a** priiţii ţigări Multe pachete.

Nu pot să ştia eile a» P» tut fi felesite. În orice.az Matei a avut succes.

El na fumează. Le împarte la ceilalţiSe sivte mîndru-Rîde» şi îi mulţimi»

k» «*re **«uut** se pricepe. Inti «n sicees-

Maţii peartă bluză care au seaman* eu a nici **uaul** eamarad. **C** subţire ca e aeajă d «**eeieă** şi proa scurtă, li vine pînă la inijlee. XI au-şi împăturește ni. Îeeati prelata. Tîreşte după **el** ea e tr. Aă «e aureas», «îlarăia pîwîalul. Unde se opreşte, au-şi sapă WlaM» eat «eetlalţl **el** se cuibăreşte unde se îotăeaptî.

La Nipru, luateai huprfţuaţi pe un eîmp aetea ca **ha** palmăCît ochiul cuprinde în raz**. I** vederii DU întîlneşti nimic. Doar la stînga cîteva movile, care pe vastul întins par ca nişte bube negre.

Ne-am săpat gropT adînci cât omul Paele de ovăz găsite în apropieic, sînt un admirabil camuflaj.

Avioanele bolşevice ne vizitează des Aruncă bombe la întîmplare şi mitraliază parii de telegraf de pe marginea drumului. Cînd le zărim de departe ca pe nişte corbi urmăriţi, ne ascundem într-o clipită. Numai Matei, cît e de mare, o matahală, – rămîne în picioare, nu se teme şi urmăreşte sborul pasării cu motor. Pune mîinile la ochi ca un binoclu şi stă drept, examinînd:

— Se vede steaua roşie! S-a dus..

Ieşim din ascunzişuri. Matei ne arată locul unde a căzut bombele, apreciază distanţa pînă acolo, şf îşi dă cu părerea asupra pagubelor ce eventual, le-ar fi făcut.

De mai bine de două ore nu-şi mai afişează prezenţa. Parcă sîntem morţi fără el. Credem cu toţii că s-a retras în lanul de bumbac de lîngă noi şi sforăe. Cam aşa are obiceiul.

Facem un plan năstruşnic Avem o damigeana cu apă. Vom pleca în cercetarea lanului de bumbac şi unde-l vom afla, toată apa f-o vom vărsa în cap. Zis şi făcut

Zidirnic a fost umbletul nostru, ca în cauurea unei pietre scumpe. Degeaba ne-am obosit ochit. Matei nu e nicîeri.

Tîrziu, ne pomenim cu el, ducînd un sac în spate. Merge greoiu.

— Ce duci acolo, vlăjganule? îl întreb.

— Pepenii răspunde el, punînd povara jos.

— Unde i-al aflat?

— Colo, la vreo trei km..

— Aproape de tot!...

Cere un briceag. El dă de cîteva ori cu lama pe pantalon, apoi îl înfige cu sete în pepenele verde care crapă înaintea lăişuki.

Mîncăm cu poftă. Mate) taie şi noi mîncăm. Se simte fericit. Ne povesteşte cum a procedat.

Pe marginea bostanului, a observat nişte gropiţe proaspete S-a temut să nu fie minat Aşa ni s-a spus. A vrut să se În

toartă înapoi, dar pepenii i-au făcui cu ochiul. Alunei s-a retras cîţiva paji înapoi, şl-a făcut vînt şi a sărit dincolo. Dar s-a împiedicat şi a cîzvl pe o groapă. Nu s-a întîmplat nimic.

Asemenea pepeni dulci, mieroşl, nu am ospătat de mult timp, din copilărie, cînd am fost la examen pentru n intra în liceul militar din Craiova.

Din buzunărl, Matei a scos seminţe de floarea soarelui. Ron-ţăim ca şoarecii.

Dapi această frugală masă, flăcăul are poftă de strategie, S-a găsit cu un camarad din* Roşiori oare i-a pasat vestea eă-derli Odesei. Pentru noi e o sărbătoare. Numai să nu fie o înşelăciune.

Căpitanul a venit iatre noi. Îl întrebăm nerăbdători ca să ne **cenfirniQ** adevărul celor spuse de Matei. Desminte. Încă un prilej ca să ne răsbnnăm pe prietenul nostru.

Cîţiva se jură că n-au să mai creadă nimic din ce va spune Matei. El s» frămînta **şi** promite solera celui care l-a Indus în eroare, în caz că-l **va** mai întîlni, o bîtae **soră** cu moartea.

Băeţii se odihnesc. E cald **şi** nu adie nici o aripă de vînt. Doar sgomotul cîte unul avion rătăcit il trezeşte. Scriu ia această «arte întins pe pîntec. Matei iini împleteşte ţigări. Mă iscodeşte. Fuga creionului **pe** hîrtie a urmăreşte cu licărul prietenesc al ochilor lui albaştri, miel, vioi. Are respectul scrisului.

Îi împărtăşesc intenţia «., – **a** scrie **e** carte despre răsboiul la care luăm parte. 5c bucură.

Domol, **se** înserează̆E poate cea mai frumoasă seară pe care o trăesc. Linişte edthnitear*. Luna se ridică, din Nipru, ca o rozetă făcută cu amor. Lumină ca ziua.

Matei a dispărut iară. Spauea că pleacă În Procovca să spele rufe. Nu după mult seseşte cu un cîrd de vaci. Sînt peste zace.

Soldaţii se reped să prladî fiecare cîte una.

— Nu se amesteeă nimeni ia eolhezut meu! tună vocea-i puteraiei.

Vacile lacoeraă şi fuga. Matei încalecă pe una mai arţăgoasă, – doar a făcut arrmta (a cavaierie, – şi se mînă după ele.

— Adu bebina 1 strigă eăt peate. R*rin neaptea clară, glasul lui **se** aude ea **e** goarnă.

Ce faci cu ea? se necăjeşte sarţentul Neagu, comandantul grupului.

Să le prindem... ca În America 1 rîde Matei călare pe vacă. Echipa de cowboy s-a alcătuit Instantaneu. Vacile sînt prinse una cîte una cu multă gălăgie şi haz.

Cablul unei bobine atîrna de coarnale a peste opt blînde vaci

— Acum daţi gamelele!..

Matei şi-a sumes mînecile blusel. Are o palmă cît o lopată de vînturat cereale.

Mîngîie mii Intîiu ugerul doldnre de lapte, apoi înmoaie ţîţele cu apă curată şi lichidul alb, spumos începe să curgă.

— Altă gamelă 1... face el.

S-ăm şi-l privim. Nu crîcneşte nimeni o vorbă. Se aude numai fîşiitu! pe care laptele ţîşnit din ţîţa plină a vacii il face în gamelă, ca tăişul săbiei.

— Încă una 1...

Pe rînd, Matei mulge racile şi umple toate gamelele.

— Colhoz...

— Adevărat eolhoz!...

— Le-am întîlnit pe *cbmp.* Umblau în neştire. Le plesnea ugerul. De cînd n-or mai fi mulge! E păcat să le lăsăm aşa. Mai bine le ţinem aci lîngă noi.

— Apoi le-a împiedecat Iar pe cea mai lăptoasă, una florie pe csre am prins-o împreună, am priponit-o de un par, dînd-o în grija sentinelei ca să nu ne-e sleboad* cineva.

Cîteva zile, dimineiţa şi seara, ne-am hrănit numai cu lapte. Mînesroa de la escadron o aduceam numai de formă ca să nu bage de seamă majuml Nistor.

Matei nu stă un pic, cît e ziulica de mare, umblă de eolo colo: ba la punctul trigonometric, ba desface motorul unei maşini sfărîmată rămasă pe marginea drumului

— Asta ce e? Asta ce-l? întreabă mereu cu o curiozitate de copil. Dacă

mă duceam în America, le ştiam toate acum…

Nu pot şi pricep de ca îmi vorbeşte cu atîta ardoare despre ţara de dincolo de ocean, Cîcl Amerioa pentru el însenv aează Statele Uniţ*.

Despre moara Iul aminteşte rar. I se pare ceva tnvecliil. După terminarea răsboiului dacă va scăpa cu zile, se va apuca de alta meserie. La oraş. Acolo are gazete în fiecare zl şi cărţi de toate felurile.

— Să vii Ia Bucureşti Matei! —.

— Viu, să nu crezi ci nu viu, ş’ pleacă după pepeni…

ACHIMOFCA

A e h i în o f e a

86 **Septembrie,**

După o lună întreagă de zbucium şi neodihnă; după trecerea Niprului în condiţiuni sufleteşti dintre cele mai dificile, ne aflăm în comuna Anofca, cartiruiţi cum nu se mai poate mai

Pregătirea mesei într-un sat nu departe de pîrjolul războiului, unde. Din cînd în cînd vizita unui obuz, grăbeşte lucrul.

Rău. Îngrămădiţi, sub ploaia măruntă şi deasă, aşteptînd din moment în moment ordinul pentru a ocupa poziţie.

Bubuitul artileriei germane se aude foarte aproape, parcă ar

i Is marginea, silului, formal din câteva case, pjste care aviaţia rusa. Arunca regulat de doua sau trei ori pe zl bombe de mic calibra şi bombe incendiare

Femeia inire două vîrste a cărei casa o ocupăm, ar; patru copii. Sînt alît de speria l de aviaţie, incît e deslul sî audă sbă/nîit de pasăre metalică şi dispar în toate pîrile ca puii de potîrnichle: pe sub paturi, într-o cămăru î, în grajd.

Femela, tremură ca apucată de epilepsie se închină incon-tinu. Încercăm s-o liniştim. Imposibil.

Cînd pericolul a dispărut, se întoarce în casă, se aşază pe un scăunel şi oftează prelung.

De zece zile, ne mărturiseşte, duce asemenea via a. Bărba-tu l a fost luat

la săpături de şanţuri, în dosul frontului.

În diminea (a zilei de 27 Septembrie, la erele 4 pornim cu maşinile, ocupînd po-iţie defensivă călare pe pe şoseaua Anof-ca – Achimofca.

O dimineaţă friguroasă Ne încălzim mîinile la răsufletul plămînilor. Tremurăm. Parcă ar fi Decembrie.

Cîmp întins cît vezi. La orizont negură deasă. Ici şi colo impresionante şuri de pac. Pe mirişte, bruma.

Rujii sînt la 4 km. De avangarda noastră care a trimis **o** patrulă de descoperire şi a fost primită cu viu foc de mitralieră. Sîntem în continuă deplasare, pîni la stabilirea unei poziţii de front, de unde să poată întări o bază de atac.

Colonelul Dămîceanu. Retras deoparte, bate nervos cu bastonul în pămînt Este neliniştit. I se citeşte frămînlasea sufletu-ui în zbaterea muşchilor fetii. Sa plimbă de colo colo.

La stînga şose-el Anofca – Achimofca rămîne un ploton, restul regimentului deplasîndu-se în dreapta şoselei cu misiune defensiva.

Legăturile telefonice se fac imediat. Comandantul este lămurit precis asupra datelor frontului.

Oamenii sapă amplasamente Soarele mijeşte peste negurile depărtării, începem să ne desmorţiea.

O maşină germană fuge nebună peste cîmpii.

Ofiţerul scund, cu ochelari, care sare jos ca o sfîrlează, se prezintă ostăşeşte colonelului Dămîceanu. Îl arată detailat situaţia frontului german care înaintează mereu.

Întreaga /. \ trece în necontenită schimbare lui pozi ţie.

Seara cade grea Am învăţat de trei luni obiceiurile ruşilor: atacă în amurg se fac siguranţele flancurilor, se dau ordine stricte.

Căpitanul Nedan Ion, este în mijlocul forţei noastre operative, încrederea noastră este deplină.

Cînd se întunecă bine, se aud scurte rafale de mitralieref ca întărîtate plesnituri de barză Le recunoaştem: sînt duşmane. Ruşii ne inycarcî. Ai noştri răspund cu răslaţe focuri de carabina în interm-tenţe, ciri produj nesguranlă la inamic. I~ (În zori vom încerca rezistenţa inamicului, care toată noap-tea-ne-a supărat cu cîteva brandturl, aşezate, după raportul unei pitrule da recunoaştere, care a reuşit să se strecoare adînc în frontul rusesc, lîngă un

„colhoz ’ cam la 500 m. Xla stînga şoselei.

Ideia colonelului Dîmăcianu de a menţine un pluton călări pe şosea, s-a dovedit pînă la urmă admirabilă, – cu toate că ordinele Brigăzii erau contrarii.

Ruşii au încercat şi ei o învăluire.

— Fără reuşită! însă.

Acum, după atîtea încercări, unele mal grele şi mai periculoase deiftl altele, bieţii şi-au însuşit o adevărată disciplină a a luptei. Cunosc toţi modalitatea de atac a rusnacilor. Puterea lor de rezistenţă în fa (a îndrăsneţului marş al cartuşelor, cît şi coheziunea morali pe care îl mai menţine pe frent.

— Deaceca nu-l surprinde şi mai cu seamă nu-i înspăimîntă rafalele lor de mitralieră năbădăioasele proectile de brandt şi nici grohăitul artileriei grele.

Sergentul Hodorogea cu grupa-i de mitralieră se află mult prea avansat faţă de restul dispozitivului escadronulul la care este afectat.

Sil. Popescu Gh. Atît de bun şi de îndrîsneţ, încălzeşte obrajii soldaţilor Iul cu palmele-l calde într-o mîngîiere frăţească.

— Căpitanul during le împarte ţigări cu un zîmbet plin de mu! ţu. Mire. Panait, Berbeciu, Groapă şi Gaflolu. Aşteopta semnalul liniştiţi, adînc afundaţi în gînduri. Lt. Dristorian, simpatică figură şi jtidMtl clară, cumpănită, scrie o notă telefonică.

Poc tel! Poc dincolo! Hai **bieţi** Aşa se începe. Încet. Apoi se porneşte e» o navală, ca o viforniţa, ca o catastrofă. Mitra?

Iierişti trag cu o duşmănie, cu e sete de răsbunare nemaigrăltă. Puşcaşii împing în salturi cu un elan, cu *va* entuziasm particular, pe care H-l amplifică grija şi respectul comandanţilor, dar şi hotărîrea de a termina odată cu acest bal.

Iureşul ia proporţii catastrofale. Salturi scurte, bine judecate, lămurite.

Direcţia de atac se orientează spre stînga. Spre „Colhoz”. Mitralierele ruse trag cu nemiluita. Ale noastre cu vîrf şi îndesat. Brandturlle lor seceră miriştea ca o coasă. Moartea nare dinţii ascuţiţi pentru flăcăii noştri, care trec pe sub gloanţe ca vrabia printre sîrmele telefonice.

Furia nu (ine prea mult. Ruşii se retrag, iar noi ne stabilim.

Soarele s-a supărat. Ne Invălue în suluri aortnse de raze. Poţi, cu

ajutorul unei lentile, să-(I aprinzi ţigarea, Băeţii se perpelesc în jeratecul luminii ca guşterii.

Toată ziua, ne vizitează valuri, va-uri de avioane bolşevicer care mitraliază cu frică şurile de pae fără să nimerească nfei unul' Vin aşa de aproape de pămînt, încît cu o prăjină mai lungă îl poţi ajunge. Tunurile antiaeriene, mitralierele intră în funcţiunef Vedem perfect cum cartuşele şi proectile lovesc trupul colosulu. De fler. Nu-l străpunge însă. Blindajul este de o grosime apreciabilă,

Băeţii au gisil pepeni destui.

Pe sub coviltirul serii, lumini depărtate, ca nişte fitiluri aprinse, deabia clipesc.

Se vede araînd. Nu putem preciza ce anume. Sate în pară sau aruncătoare de flăcări.

Noaptea se scurge liniştită, trezită rar şi rar de răbufnirile apocaliptice ale cîte unui proectil de artilerie grea trimes de ruşi ca să ne înspăimînte.

Cu toate că s-au scurs trei zile, flăcăii nu dorm noaptea, se strîng cîte trei patru, în grupuri mici şi vorbesc despre întîmplări netrălte din ţară. Lanternele cerului, stelele le luminează calea gîndurilor pînă hăt peste npe

Patrulele trimise în teaie părţile sperie păsărelele pitite la poalele cîpielor de pae cu împuşcături. Ruşii fac şi ei le fel, în rafale de mitraliere.

Slt. Dobrinescu spune o poveste cu întîmplări hazoase de prin Banat, unda regimentul a fost aaul trecut pe zonă.

Babotă, sergeatul, verbeşte cu Rogin, trăgătorul Iul.

Pentru cei care nu aţipesc noaptea e lungă cît un an. Ciopor de gînduri II se învîrte prin creieri Stau trîntiţi pe spate cu sacii de merinde sub cap, cu arma răsturnată pe piept, visînd la zbuciumul tinereţii. Poate şi la viitor.

Şi Matei este treaz. Şopteşte ceva, ca un secret, cu Neagu.

— Par-că mi se face un semn, dom-le elev! spune el cn vocea răguşită.

— Ce semn, mă vlăjganule?

— MI se bate ochiul drept... Şi mie ml se întîmplă întotdeauna rîu cînd ml se bate ochiul Ista...

— Ce-ar putea să fie, bîdică?

— De! Ştiu şi eu! Poate se mai prăpădeşte vreunul din ai noştri I...

— Nu mai cobi...

— M-a ferit sfîntul de a aşa ceva!... Dar nu ştiu!... Ruşii contraatacă. Îi

favorizează o pîclă deasă ce invălue pămîntul ca un macat. Nu ge poate distinge mal departe de 10 m. Un ger ca de Unuarie îţi opreşte răsullarea.

Mitraliere duşmane şi mai ales brandurile bat cu furie. Cio-iovecit umbla ca la iarmaroc, strigîndu-se în gura mare. Trag şi el la întîmplare, pe unde II se par umbre de oameni.

Ne retragem, Intîrindu-ne flancurile. Cîteva ţăcănituri de arme automate se aud în spatele frontului nostru. O patrulă trimisă dinspre ziuă, nu s-a mai întors. Ruşii ajunseseră pînă la liziera salului Anofca.

Situaţie critică. Fierbere mare. Răsuciri, înfierbîntări S-ar părea că destinul nostru a fost pecetluit. Batalionul german care trebuia să acţioneze la stînga noastră n-a sosit, aşa că intervalul de cîţiva km, rămas liber, a fost folosit de ruşi. Pentru a se adînci. În dispozitivul nostru. Mişcări pe care nu le-am văzut niciodată pînă acum. Tristeţi de mormînt. Feţe desfigurate, livide, de ceară.

Se răspîndeşte un svon ca ruşii sînt mult mai aproape de noi decît credem şi înaintează. Nu se certifică nimică; fapt precis este că postul de comandă al regimentului se deplasează îa nişte undte agricole, admirabil camuflat.

Aşteptăm căderea nopţii cu groază crescîndă. Un zbucium intens ne sguduie fibrele sufletului.

Ce lacem? Este întrebarea cari: se deslipeşte de pe bu-ele fiecăruia.

Pleoapele serii print-e a se lasa încel, încet. Răcoare Frig. Ne aşteptăm la ceva d! n partea clolovecilor, mai cu seamă că o pauză ademenitoare a (ost intercalată între furioasa ciocnire din zori şi seara aceasta care se lămureşte plină de surprize.

Inir-adevîr, artileria grea inamică începe cavalcada loviturilor, reglînd tragerea în **aşa** fel incîl ne face Impresia că au observator chiar în rîndurile noastre. Un drumeag, pe care cine ştie cînd în (olul muncilor agricole se strecoară cîteva care este desfundat de proecîile, de nu fii unde să mai pui piciorul.

Brandturile cad drept pe noi. Stăm ascunşi în amplasamente, cu armele în mîini. Deslănţuirea fiorosului foc de artilerie şi brandturi sînt simptomele atacurilor duşmanului.

Două tunuri germane, afectate nouă, situate la 4 km. În urmă, bat rar,

rar de toi, dar cu o precizîune de invidiat.

Mitralierele noastre iniretin un foc secundar, numai ca să stînjenească o înaintare a inamicului. Se trag rachete multe, brăzdînd cerul.

Deodată, o linişte prolundî surprinde tot cîmpul, Apoi patru tancuri grele. Înaintează rapid, cu învrăjbilul foc al armelor automate.

Sergentul Ciucanu, la tunul lui anticar, deschide foc. Trage cîteva proectile, însă tancurile înaintează.

Foc prăpăditor de arme automate şi carabină. Primul tanc, ca o monstruozitate, a ajuns în amplasamentele noastre.

Slt. Gaftoiu Ilic a rămas singur în faţa balaurului de fier cu blindaj gros. Se ascunde după şura de pae din fajî-l. Tancul o ia după el, exercitînd un joc de-a v-aţi ascunselea. Cînd şoferul vede că nu-l poate sfărîma pe curajosul ofiţer, se ia după un soldat care întîmplător îi iese în cale.

Ce nerozie! Să fugi cu tancul după un singur soldat I

Dar flăcăul nu-şi pierde cumpătul. Face cîteva rotogoale şi sare într-o groapă, ghemulnde-se cum poate mai bine. Tancul după el. Şenila a venit deasupra groapei, dar nu-l poale siroşi căci amplasamentul e mai îngust decît şenila. Maches are moartea deasupra lui. Şlie aceasta destul de bine.

Sergentul Ciucanu t-age din nou cu tunul. Ţinta a fos nimerita în plin. Monstrul Mladei "U. «mai poate urni din ’oc. Celelalte tancuri sosite şi ele, vînînd catastrofa se întorc înapoi.

Sil. Gaftoiu cu grenade disting " garnizoana tancului. Macheş rămîne însă sub colosul de fer.

Se (ace noapte denbinelea. Ai noştri se relrr. G pe vechile poziţiiFlăcăul nostru cure a trăit una dintre cele mai cutremurătoare scene, rămîne, părăsit de loţl. Nu se poale face nimfei

Spre miezul nopţii un traclor rus vine şi remorcă tancul. Groaza trăită de Mocheş nu o pot împărtăşi.

Ruşii se duc; flăcăul revine leafîr la plolon-

Aci, la Achimofca s-a stins sergentul, camaradul mult drag Hodorogea, cu mîinile pe piept- cu ochii plini de lacrimi. L-au găsit sfîşiat.

Înaintase cu grupa lui de mitraliere pînă aproape d" „colhoz",. Nu s-a mai întors cu ai tul.

Aci, un glonţ * spintecai fruntea tnalla, Inteligentă a sil. Popescu Oh.; o podoabă a regimentului, unul dintre cel mai iubit! şi respectaţi

comandanţiMinunea lui Dumnezeu îl va scăpa. Cartuşul i-a despfeat ţeasta, teşind prin ceafă. S-a comportat ca un mare erou. Îl plîngem zi şi noapte; plecarea lui dintre noi ne doare; e ceva ireparabil

Un batalion de infanterie german a ocupat poziţie la stînga noastră, Nu ştim te se întîmplă acolo, însă un huruit ca de moară, o muzică înfundată de proectile, nu se mai termină. Au Intrat în funcţiune şi aruncătoarele de flăcări. Germanii au prăjit mii de rusnacl, graşi ca nişte berbeci.

Spre miază noap'. Eare-e căldarea cerului Privim înspăimîntaţi-

Sînt semne bane, dom-le elev! spune Matei împlelindu-şi o ţigare.

— Să dea Sfîntul!

— Ml se bate ochiul stîng.. Da 1 Da 1 Ai dreptate.

Inli-adevăr, ruşii s-au retras. Peste o oră pornim în urmărirea lor. Avem bărbi ca de schivnici. Au început început şi insectele. Da zece zile stăm în gropi; nu ne-am spălat decît cu brumă.

Colonelei Dămîceanu e trist, trist ea o zi de Noemvrle and vîntul aduce spic de ploaie.

Piecîn».. Patruzeci de flăcăi au rămas de coloană; rănit şi aaorti...

Ne prinde noaptea pe drum...

HODOROGEA

Hodorogea

Stau în fata celor douăsprezece cmci aliniate impecabil, pe care o mînă maestră a scris numele flăcăilor cari au primit botezul focului, căzînd eroic la datorie. Sînt germani. Patru cavaleri ai Crăcii de fier şi opt soldaţi.

Le citesc numele cu strîngere de inimă şi mă gîndesc la tine, camarade Hodorogea.

Îmi amintesc întîlnirea noastră dinaintea luptelor de la Achimofca, unde viforul răsbolului, cu răzbunarea Iul duşmănoasă, năvalnică, te-a prins în hora lui şi te-a răsturnat.

Îmi spuneai, camarade drag, cu vocea ta reţinută, cu sinceritate, cu încredere şi cu chinul necunoscutului săpat în suflet, că vrei să devii militar de carieră. Îţi plăcea ordinea, demnitatea, munca, respectul.

Discuţia noastră a deviat apoi. Am vorbit de toate: despre fete, despre răsbolu, despre moarte. Tu care erai judecat la cuvinte, te-ai întrecut cu

poveştile. Aveai o fata în satul tău natal. I-ai scris cîteva rînduri, dar nu ţi-a răspuns, l-ai promis o lecţie serioasă cînd ne vom întoarce acasă.

Cînd însă involuntar, am adus vorba despre moartea sergentului Costache, găsit umflat ca un boloboc pe malurile Nipru-luî, – Hodorogea, ai luat o poză serioasă, ţi a pironit privirea în zările albastre, de cristal, şi n-aî spus nimic.

— De Costache te legau puternice amintiri. Eraţi la acelaş ploton.

— Nu i-a găsit nici o rană I spun cu hotărîre,

— Dar cum, se poate ca cineva să moară aşa din senin? m-a întrebat cu o înfăţişare schimbată.

Ai vrut să mai adaugi ceva, dar te-ai oprit. Vei fi crezut

poate că iml spui pre* mult. Am înţeles îndată totul. Am priee-put şi vulcanica frămîntare a sufletului feiu şi durerea «dînsa, pentru un prieten pierdut.

La Nipru, Hodorogea, te-ai achitat de misiunile ee ţi-au fost date de o manieră caie.au stîrnit unanima noastră admiraţie-

Nu aveai darul autjelogierei şi nici meschina gelozie **a** altora nu-ţi înfîşurase în coardele ei iefma, rămasă sănătos ţărănească, aşa cum ţi**-aa** educat-o anii trăiţi între cinstiţii şi harnicii tăi consăteni.

— Deaceea, orice vorbă spusă cu intenţie, reuşea să te nemulţumească.

Achimofca, ni te-a răpit, camarade sincer. Moartea te**-a** ocolit în atîtea lupte, de astădală s-a oprit lîngă tine şi te-a chemat spre ea. Mă intreb mereu, neîmpăeat, cum de nu ai putut să-i fugi din cale şi acolo?

Ocupasem poziţie defensivă deadreapta şi deastînga şoselei care făcea legaturile între comunele Anofca şi Achimofca, cu misiunea să oprim năvala trupelor ruse care atacate pe la spate de germani, ar fi buşnit spre interiorul frontului aliat.

Cîmpul neted ca o masă, plin cu grămezi de pae.

În seara zilei de 28 Septembrie, retragi, camarade nepreţuit grupa la de la locul stabilit de comandantul plotonului, aîegîndu-ţi o poziţie mal favorabilă, cu cîmp de vedere şi tragere mult mal bun. Atunci am recunoscut în tine un strateg, care fără studii de tactică militară, prin simplă intuiţie îşi dă seama de presentele necesităţi ale acţiunii.

Departe, la stînga, un hăuit surd umple seara. Parcă ar fi o tobă care

cheamă la adunare. Ni se spune că artileria germ nă şi trupele care au trecut Niprul pe la Poltova, scoboară pentru a lua legătura cu ala noastre.

Cînd întunecă bine, se zăreşte flama tunurilor, iar bubuitul se aude mai distinct, apropiindu-se din ce în ce.

Sîntem singura trupă românească, aliată, care va trebui să acţioneze încadrată de germanii ce vor sosi, restul regimentelor1 din Brigadă, avftnd sectoare aparte-

În zorf, cînd ochiul zilei se deschide de jumătate, vom porni la atac.

Toată noaptea, Hodorogea n-ai **tnsbis** genele. Ai făcut sentinel? Cerul înstelat, ca o boltă a"e catedrală, iualt, eu sclipirea vie a stelelor, ca nişte becuri Tunjjewim, ţi-a captivat privirile. Al urmărit înălţarea luceafărulu1, oleşca cu pu;, carele şi cînd s-au trezit camarazii, te-au găsit cu mîinile sub cap, întins pe spate, liniştit, privind pierdut în noaste.'

Ţl-al adus aminte, flăcăule cn ochi nibaştri, de satul tău, de dealurile cu podgorii, de frumuseţea celor de acasă, de năs-drăvănii din copilărie, ai făcut planuri de viitor, ţi-ai făcut rechizitorul faptelor, şi-ai rămas mulţumit. Un surîs de inaliă seninătate îţi lumina faţa.

Mai îngrijorat ca oricînd. Nu pentru tine ci pentru băeţii din grupa ta. Ai trecut pe ia pozi ia fiecăruia şi i ai văzut.

Ofiţerul comandant al plotonulul de puşcaşi la care erai afectat te-a chemat, ţi-a explicat modalitatea de a susţine înaintarea alor lui, indicîndu-ţl tocul unde, după intormaţiuni inamicul ar fi mai slab şi te-ai depărtat salutînd respectuos, cu încredere, ca loldaauna.

Elemente ruse se infiltraseră în intervalul dintre flancul nostru stan; * şi dreapta germanilor, aflaţi la aproximativ 4 km.

La ora fixată fără 5 minute, focuri răsleţe de puşcaşi se aud într-o parte şi alfa. Truc pentru a sonda răspunsul inamicului, care anunţă telefonul a lîeut o manevră de răsucite a frontului lor,

Piesele tale Hodorogea, lac. Nu dai nici un semn' de viaţă. Celelalte căţele ale plotonulul de la dreapta ta intră în funcţiune, trăgînd cu Intermitente.

Tu taci. Ofiţerul îţi trimite un agent să afle secretul inacti-vitîţei tale. Dar nu te mai găseşte. Cu toţi oamenii tăi le ai st-ecurat cam la o 100 m., lîngă o movlliţă. Cîţiva cioloveci trec nestingheriţt spre stînga.

Hodorogea, atunci ai orezut momsntul potrivit să intervii. Ai deschis un

foc prăpăditor. Mitralierele latră de-ţl vine să intri în pămînt de viu. Rusnacii seceraţi, se prăbuşesc.

— Oamenii tăi nn fac nici cel mai mic sgomot. Parcă ar fi muţi.

VIon, sergentul instruit de tine, trage cu o hotărîre răsbu-nătoare. Mîna înţepenită pe ceafa căţelii, apasă şi g-ontele sboară ca spicele de ploaie.

Comenzi scurte, tăios prin dimineaţă, salt. Băeţii umflă «felele., ţavile şi sar ea broscoii. Jos.

Brandul a căzut la cîţiva paşi. Schijele sau împrăştiat peste tot. N-a fost rănit niclunut.

Rafală ucigătoare. Schimbarea necontenită de poziţie induce *ţa* eroare inamicul care trage cînd prea departe înainte, cînd prea mult în urmă.

Tnafntare, înaintare.

Puşcaşii au rămas hăt în urmă. Se aud strigătele de „ura!”. Bşti singur, Hodorogea şi înaintezi fără nici o teamă.

De mult ai depăşit drumul. Te apropii de „colhoz”, în spatele căreia sînt poziţiile întărite ale inamicului.

Băeţii se luptă cu afeturile, ţevile şi cutiile cu benzi far tu îi îndemni mereu.

— Trage şi trage. Răsbunare. Moarte în rîndurile duşmane.

Învălmăşeală mare; strigăte disperate; scîncete dureroase; înjurături stropşite printre dinţi; mînioase răsuciri.

Se trage din amîndouă părţile cu îndîrjire cîinească. Parcă nu s-ar lupta oamenii între el, ci fiarele liberate din lanţuri.

Unii se reped cu un avînt impulsiv; alţii se retrag pe coate spre amplasamente; unii fluieră; alţii răcnesc.

Apocaliptică ciocnire. Piept la piept. Pumnii intră şi ei în incţlune. Grenadele aruncate nu mai au nici un efect,

Ordin de retragere. Sufletele flăcăilor sîngerează. Le vine şi muşte mîinile. Atîtea gloanţe le-au sburat pe la ureche; moartea le-a rînjit la fiecare pas, dar destinul i-a salvat.

Grupa s-a întors fîră tine, camarad nepreţuit, – Cîzuseşt. Nu te-aî văetat. Doar semnul crucei at avut timp să ţi-l faci şi af închis ochii pentru totdeauna.

Ţî-ai făcut datoria cu prisosinţă-

Patria recunoscătoare.

Melitopol

Oraş cu nume. Kde o sonoritate particulară, iubit da femei şi jinduit ca un amant plecat departe a cărui întoarcere este aşteptată cu nopţi plînse şi chinuite şi zile în fereastra luminoasă; – cu perspective apusene dar cramponat în viaţa princiară a stepei ruseşti; cu aşezăminte fastuoase, adevărate palate sau sgîrie nouri amer-cani, însă purtînd emblema rudimentară a unui regim dispus sî digtrugi orice licărire le progres şi lumină; cu femei frumoase, împinse ds aprise doruri după muzică şi dragoste, după trubaduri şi aventurieri; un oraş industrial.

Vestea sosirii trupelor româneşti, răspîndită fulgerător printre locu-lorii hămesiţi după dreptate şi adevăr, a constituit şi psntru noi, un îndem în plus de a miri impresia de disciplină care ne-a rezervat un loc aparte în mintea şi sufletul acestor oameni.

Intrarea în oraş, dinspre răsărit, se face pr-ntr-o stradă largă, un adevărat bulevard, cu case mărunte de o parte şi de alta, cu ferestre cît paints, cu hîrtie în diagonală, cu ziduri mînjite cu noroi.

În înserarea care coboară cu paşi de fecioară înşelată în primul amor, răspîndind fluturii amurgului peste depărtările însîngerate, topite în aur curat, – coloana îşi poartă mersul de reptilă, pe asfaltul cu grife şi pricepere aranjat.

Cîte un pomişor îşi flutură degetele, urîndu-ne.. Bine a (l venit".

Capete cu pîr pieptănat frumos, îngrijit, corect, cu ochi viol, urmăritori, cu sclipiri argintii, ne urmăresc din ferestrele mici, cari s-au desfăcut din pervase, fără balamale-

Copiii au desprins fotografii necunosciaie nouă de pe pereţi, şi ies cu ele în calea noastră.

Un moşneag care deabia işî duce povara păcatelor în spatele încovoiat ca un mîner de coasă, iese în faţa maşinii, şi întinde braţele ca un acar să ne oprim. Moşul ştie româneşte. Ne spune ca să nu facem cumva să nu dăm pe la el, indiferent timpul cît vom poposi aci.

Îi promitem solem că nu-l vom uita-

Mersul legănat al coloanei ne-a dus în centrul oraşului. Oprire.

Căpitanul e bucuros tare. Este pentru prima oară, după trei luni de

conţinu răsboiu, cînd rămînem într-un oraş mare. Mai cu seamă că ruşii l-au părăsit, lăsîndu-l intact. Nici o dărîmătură. Pare-mi-se, numai uzina electrica a fost distrusă de flăcări.

În faţă-ne, un adevărat Athenee Palace, hotelul mult frumos al Bucureştilor. Trei etaje. Norocul nostru a fost de astă dată plin. Vom cantona aci.

Maşinile intră în curtea largă. A început să plouă mărunt des, chinuitor. Băeţii sînt veseli. Cîteva saloane de la ultimul etaj vor servi, la noapte dormitoare.

Administratorul, un bătrînel cu cheile, mărunt, avînd agăţaţi pe nas nişte ochelari cu ramă de aur, cn cisme cîzăceşti, ştie franţuzeşte.

Flăcăii mă conduc la el Ne salutăm respectuos şi ne strîngem mîln-le cu afecţiune ca doi prieteni din copilărie, regăsiţi după ani şi ani, pe pragul şcoaîei unde am buchisit cele dintîiu slove.

— O vorbă dulce amabilă.

Primul lucru pe care-l face, este să-mi prezinte soţia sa, o femee gospodină, care din splendida limbă a lui Voltaire, nu ştia decît:. Bonjur" şi „merci". Copila-i, o mîndrele de fată de patrusprezece ani, Katla, cu strungăreaţă plină de gingăşie, mă descoase ca o dădacă.

Are doi unchi din partea mamei în America şi dacă se va termina răsboiul, se va duce pentru totdeauna acolo, chiar fiiă voia părinţilor el, cari n-o au decît numai pe ea şi care ţin la ea ca la luminile ochilor lor.

Mă tratează cu şuncă fiartă şi vin, un vin delicios. Pentru prima oară pe meleagurile ruseşti.

Katla, aduce, zîmbitoare ca o zi de primăvară, fotografiile mamei ca mireasă. Îmi dă toate relaţiile necesare. M-a dispus deabinelea. Îi plac românii, dar nu cu barbă şi cu mustăţi ca ale mele, pe care nu le-am bărbierit de trei săptămîni. Semănăm a moşneag.

Administratorul se scuză, alergînd după treburi. Este chemat în toate părţile. O bunăvoinţă largă; o moralitate aristocrată Eîte singurul om din cîţi am întîlnit, de care m-am ataşat fără să vreau.

Doamna Balnoff. Este foarte comunicativă. Vinul are şi el binecuvîntata-i parte la buna-i dispoziţie. Fumăm. Ţigări bune, româneşti.

A aprins lampa de mult. Sînt invitat să noptez la ei Nu-i pot refuza, cu toate că alte aranjamente mă reclamă în altă parte.

La primul etaj, chiar sub noi, căpitanul a găsit o artistă, de o răpitoare frumuseţe, cu care se înţelege perfect pe limba Iul Goethe. Artista ştie s3 cînte ca o mierlă. S-a încins acolo un adevărat banchet

Artista avea ochii străbătuţi de fulgere vii, un rîs capricios li Jacsţ pe tenul brunet, fericirea tinereţii. A cîntat toate romanţele indigene şi s-rălne pe care le-a cunoscut.

— Un tremolo sopran particular. Cît de frumoasă era atunci afurisita de rusoaică! Întocmai ca în romanele lui Tolstoi.

Cînd am coborît în curte să" mă interesez de flăcăii din grup, unde-şi vor odihni ciolanele, un întunerec înspăimîntător m-a cuprins în braţele lui. *Un* vînt rece, pătrunzător pînă ta oase bătea din jos.

Ploaia se cernea măiunt, pe o mujică bolnăvicioasă.

Pe lîngă maşini nu mai erau decît sentinelele, care înfăşurate în prelaţi, dau tîrcoale de colo colo Tăceau.

În strada, eram aşteptat. Promisesem ceva solemn moşneagului care ştia moldoveneşte. O raită pînă acolo, chiar pe un asemenea timp urît, era ceva interesant. Mai cu seamă că ajungeam din nou la periferie.

Orbecăim prin noapte şi lapoviţă. Unul lîngă altul, ca să nu ne rătăcim.

— Ce facem Glcă dacă ne ies cîţiva cioloveci înainte? îl întreb pe prietenul meu lordache, apucîndu-l de braţ,

— Am pistol I Şi o grena**, aşa că nu mi-e frică!..

— Şi eu carabină! Nici mie nu mi-e teamă...

— Atunci, înainte!

Ne facem singuri curaj.

Gică e un tînăr prieten, căruia i-am încredinţat cele naai multe secrete ale vieţii mele. Poate să mă înşel, însă am credinţa că, mă apreciază ca un bun amic

— Sînt dispus băiatule mai spune Iordache, parcă ra.'aş întoarce de la nuntă... Am chef de năsbîtii.

Tac., întîlnim un cîrd de fete care se retrag dia oraş spre casele lor.

— Au fost, după cum ne mărturiseşte, la alte prietene unde au întîlnit mulţi soldaţi români.

Iordache le caută cu privirea, probabil pentru a o găsi pe cea mai simpatică. Aflînd-o, o ia de după mijloc şi pleacă ina-nta. Fata scoate o

gîngurealî ca de copii de piept, dar nu se ereşte. Teama de carabina mea.

Călcăm prin lîculeţe, stropindu-ae. Fetele ne conduc. E o hărmălaie care Hd: că strada în sus, – Iordache sare pe lîngă fata lui, ca un cocoş. — îl Spune ceva la ureche şi rîd amîndoi.

Cotim pe o străduţă la stîngi spre moşneagul nostru. Fetele nu se formalizează de schimbarea drumului. Probabil că merg şi ele tot într-acolo.

Una, care s-a dovedit după vorbă şi gesturi cea mai inteligentă dintre toate, a priceput gîndul nesiru. Se oferă să ne conducă pînă la moşneagul, „runtanski", care stă la o aruncătură de praştie de ea-

Ne impunem o prezenţă marţială, pentru a-l Impresiona mal abitfr pe moşneag în prag ne primeşte cu lampa în mînă, descoperit, molfîind, semn că s-a ridicat de la masă.

În jurul unei măsuţe, acoperită cu Imaculată pînză, înlulecă trei femei de vîrste diferite. Două blondine nu prea frumoasa, dar cu trăsături fine; o brunetă scundă, aprinsă la faţă ca ua bujor, rivalizînd cu Vlrginica Popescu de la Cărăbuş, mal puţin înălţimea.

S-au ridicat tus trele ca la comandă. Moşul ne arată scaunele rezervate nouă, înşiruite pe lîngă sobă.

Un borcan mare de miere curată ca untdelemnul, domină toată masa înaărcatî. Alături de el, farfurii vîrfuite cu unt proaspăt; pîine allsă, ca hîrtia, ca-dă, acum scoasă din cuptor, împrăştiind un miros îmbătător. O garafă străvezie plină ochiu cu vin ruginiu. Pe o plită, sfîrîe o tigae, în care observ doi pui rumeniţi în unt.

™ Vutcă, nema! se scuză bruneta ascuţind privirile spre Iordache, care e de o îndrăzneală incredibilă.

Îi fac semn din mînă că nu ne trebue, şi scot din buzunar o sticlă cu sirop, luat de la fabrica de limonada pe care băeţii au vizitat-o pe înserate.

Femeiuştile se veselesc deodată.

Nl se întinde unt pe pîine. Mîncăm ca lupii.

Moşneagul, Ivan Niecloff, începe povestea vieţii lui.

A făcut răsbeiul cel mare în România în armata ţaristă. După încheerea păcii a rătăcit cîjiva ani prin Constanţa, ca salahor. Atunci a învăţat româneşte. Cînd dorul după patria lui l-a năpăstuit, a colindat Nicolaevui, Odessa, Kievul, şi s-a stabilit aci, la Melitonol, ca antreprenor.

Toată lume* îi spune „rumanschi".

Mai păstrează din timpul pribegiei prin oraşul lui Ovidiu, cîteva fotografii, pe care mi le arată cu fulgerate luciri în pupile. Cu emoţie îşi aminteşte de cîţiva cunoscuţi, de cîteva fete cărera le-a acordat cîntecul visurilor lui.

Masa e de o veselie bucureşteneasc㠔. Spunem cîte o snoavă moşului, care o transmite femeilor pe ruseşte.

Un botez al vinului. Cîteva carafe s-au consumat pînă să mîr. Eăm friptura.

— Ne intrigă de unde tot aduce bătrînul, gu-ruliv nevoe mare.

— Toată lumea spune că nu există vin în Rusia!... Îl întîmpin,

— La noi a fost. Pînă acum trei zile, restaurantele au vîndut. Armata a luat tot la retragere. Am apucat şi eu un butoiaş...

— Bine, moşule, ne pare bins că ai fost harnic,

Dar bătrînul Ioan Nico-off, s-a îmbătat deabinelea şi moţîe ca o găină picuit* de boală. Prilej pentru a discuta mai pe faţă, – natural atît cît pricepem, cu femeile, anumite chestiuni.

Gică Iordache, o ţine de după gît pe Marusia, bruneta. O

sărută înfocat cînd pe un obraz, cînd pe celălalt. Marusta se simte fericită şi miori ne ca o pisică o melodie necunoscută.

Lida şi Nadîa, blondinele, mă hîrcîe prin buzunare. Le arăt bani româneşti, fotografii, scrisori. Se uită cu ochii holbaţi la toate aceste lucruri scumpe, şi deabia mai reuşesc să îngăime cîle-un adjectiv. Sînt pierdute. Le privesc cu milă dar şi cu scîrbă. Afecţiunea lor a depăşit marginea bunel cuviinţe.

Marusla s-a strecurat cu Iordache în cămăruţa de alături. M-am uitat lung după el. La cîteva minute, am auzit un gemăt surîd, înăbuşit şi dese sărutări.

S-au vărsat pahare pe masă. Parcă un vîrtej s-a abătut peste noi. Femeile s-au răsturnat pe pat şi horcăe nestingherite

Mă simt singur, părăsit. Picioarele încep să-mi tremure.

Plec prin noapte eu gînduri ciorchine. Vreau să ajung cît mai curînd la patul pregătit de doamna Balnoff.

Katla nu s-a culcat. Mă aşteaptă. Fetiţa aceasta mă poartă prin toate camerele. Într-o sufragerie cu adevărat modernă, pe un scrin de nuc, o

sumedenie de statuete. Napoleon Bonaparte, călare, din bronz, privind înainte, are lîngă el pe Afrodita din piatră lucioasă. Alături două vase mignone de faianţă groasă. Pe un palier cu minuţiozitate încrestat, bustul Iul Mozart, Iar pe un geam, desenat Beethowen. Nu lipseşte nici Tolstoi, gînditor şi nici Victor Hugo.

Într-un dulăpior vopsit în albastru cu uşiţe de glasse masiv, servicii de toate felurile. Katia mi le arată şi pe acestea cu o satisfacţie majoră. — Îl mîngîi părul cărămiziu, ondulat, şi se simte măgulită.

Servesc o gustare sub presantele îndemnuri ale amfitrioanei mele, S-ar supăra nespus dacă nu l-aş îndeplini dorinţa.

Domnul Balnoff, are lnteniă să discutăm literatură. Numai de aceasta nu-mi arde acum. Genele sînt ca de plumb.

Mă retrag tepede, spunîndu-le că la ora 5 plecăm.

Katla se întristează.

În camera de jos se aude încă patefonulCînd discul nu se mai roteşte, o voce dulce busneşte dintr-un ’ piept sănătos, îmi dau seama că este artista.

Vîntul sgîlţîie cu furie ferestrele. În patul cald, mă sgribulesc ca o pasăre rebegită. Ma gîndesc la Iordache. La Marusia lui. Ia cei din ţară.

Melitopolul, la ora aceasta tîrzie doarmeNimeni nu mai circulă pe străzi-e pline de ploaie, colindate de vîrtejurile vîntului.

— Doar sentinelele noastre sînt treze, măsuiîndu-şli paşii.

La ora 5 am plecat, spre regretul gazdelor.

După cîteva zile, am revăzut Melitopolul. Era cu totul altul. Viaţa îl recucerise. Acclaş ca şi înainte. Lume multă pe străzi şi armată şi mai multă, aşteptînd plecarea spre Crimeea. Cantine germane peste tot locul.

În sătucul unde scriu aceste rînduri, sînt doar cîteva case, înalte de-un deget. E frig. Mă gîndesc la Melitopol, frumosul oraş, şi inima mi se strînge…

Singura etapă din tot răsbolul unde am uitat că e răsbolu…

SPRE CRIMEEA

Spre Crimee a…

Crimeea, a însemnat întotdeauna în gîndurile meie, din tinerii ani al liceului şi pînă acum cîteva zile cînd i-am călcat pămîntul, – o (ară a refugiului, un loc minunat, o regiune care trăia numai prin indulgenţa mării ce o

înconjoară de trei părţi o împletire de vis şi impresionante privelişti, unde natura, prin dalta ei măiastră, a cioplit chipuri de teren sublime; dar în ace-laş timp, trăia vie în mintea-mi prezenţa unei sălbăticii particulare, unice, sguduitoare.

Despre Crimeea nu s-a scris prea mult0 carte completă, nu l-a cuprins zbuciumul vieţii cu atîtea divinităţi, nu l-a popularizat chinurile şi nici drame-e ce s-au întîmpiat aci, – sen-timenta-e sau politice; nu le-am citit în rînduri cu înaltă tensiune scriitorească Scurte reportagii prin ziare străine, prinse din fuga condeiului grăbit al ziaristului interesat, nu puteau să dea o Impresie definitivă, precisă curiosului despre această peninsulă pentru o ţară ca U. RS. S,

Îmi amintesc astăzi cînd însăilez aceste gînduri, ce credeam acum un an sau doi; îmi fac un examen şi pot mărturisi că încerc o cruntă deziluzie.

Realitatea este realitate; nici pana reportericească, oricît de îmbuibată ar fi, nu-i poate denatura aspectele; dar nici cea a sîrguinciosului scriitor patriot lipsită de dreptul de a-î prezenta interasantele chipuri, în tot ce au ele reprezentativ pentru o regiune ca aceea a Crimeei.

Cînd ni s-a spus la o adunare a regimentului că vom continua acţiunea noastră războinică şi în Crfmeea unde bolşevicii au retras toate trupele de la Odessa, am sfmţit mai întîiu o strîn-

gere *d-i* inimă, naturală pentru orice muritor în faţa necunoscutului, dor şi bucuria curiosului ziarist cure, prin destin, simte povara împărtăşirii adevărului de mulţi ţi mulţi mistificat.

Băeţii vorbesc fel şi chip. Unii dintre el deabia au avut norocul, cîndva, să audă despre Crimeea Cîţiva ştiutori, iete-rişti rămaşi de căruţă, socotesc oportun prilejul să-şi etaleze falsele cunoştinţe, spuind cu ifos filosofic vrute şi nevrute. Unul cîte unul, flăcăii se desprind din grup cu adîncă întristare săpată pe obrajii obosiţi, clătinînd din cap, gîndind departe. Desigur, imaginaţia fiecăruia multiplică cele auzite, le dă proporţl plometelce. Şi BabotS, sergentul erou, pentru care moartea jl-a phrdut coasa, e îngîndurat. Îl văd trist şi mă apropii de el.

— Ce-i Babotă?

— Ia, cu Crimeea asta!... Mai bine mergeam la Moscova decît acolo 1...

— Nu vorbi nerozii mîi!... În Crimeea avem ocazia să vedem multe...

Spre Moscova tot cîmp întins ca acesta…

— Parcă eu am venit aci sa mă plirab; am venit să mă bat… Las capul în pămînt şi mă depărtez. Sergentul n-are chef de vorbă.

Rusnacui la care sîntem cartiruiţi e o figură simpatică. Tîmplar de meserie, poartă mustăţi şi barbă nerase de ani.

Pricepe cîteva vorbe rumîneşti şi ne desluşim într-un fel sau altul, însă destul ca să aflăm că Crimeea este un adevărat paradis. Vom întîlni acelo vii, miere, livezi de meri şi adevărate podoabe.

— Pe lîngă toate acestea, tătăroaicele cele frumoase cu ocbi oblici, mici, strălucitori, şirete şi şăgalnice.

— Despre acestea, tîmplarul nostru ne desfăşoară o sumedenie de poveşti. Chiar el a trăit o aventură plină de peripeţii, pe care ne-o împărtăşeşte cu toate amănuntele nelăsînd să-l scape nimic. Cînd îl sgîndărim, meseriaşul, fost adept al lui Stalin pe vremuri, acum însă simp-u tîmplar, – împleteşte ţigări groase cît degetul şi pufîe sîrguinclos.

Ne-a sjuns le urechi că strîmtoarea Pericopulul care face legătura între Ucraina şi Crimeea, ar 11 o întărilură diavolească. Bolşevicii au făcut cazeaaate, reţele, au înfipt mii de drugi de fier. Au minat totul pe o adîncime de şeapte km., sperînd că aei victorioasa înaintare a forţelor germane şi remîae va fi oprită.

Acordăm acestor informaţiubi seriozitatea degajată din îngrijorarea noastră şi aşteptăm ora îmbarcării.

Aflăm de asemenea că reg-mentu! nostru a fost întărit cu un ploton de vînători de care, o companie de motomitraliere şi un detaşament special de aruncători de flăcări.

Îmbucurător, mai ales că nu ni se va încredinţa misiune specială, ci în contact direct eu faimoasa armată a colonelului Badlu, devenit spaimă pentru rusnsef.

Comandantul Brigăzii noastre a fost numit colonelul Cornea Radu. Iar It. Col. Dămăeeanu comar. Dantul regt. 610.

Toate aceste nu mteşoreazi cu nimic însă platitudinea care domneşte în rîndurile flăcăilor noş-ri, cari dup3 crîncena încercare de la Achimofca unde am suferit pierderi grele şi ireparabile, aşteptau un răgaz pentru odihnă.

Doua zile şi două nopţi a ploua! fîrî întrerupere, apîsîndu-ne şi mai mult suflatele, adîncind şi mai mult tristeţea noastră. Rar se zăreşte prin ploaie, cu

prelata în spate cîte un soldat care trece de la cantoaamenl spre bucătărie san la cancelarie pentru a depune o carte poştală.

Plecarea s-a amînat dia cauza noroiului, spun unii; noi credem ci preparativele nu s-au terminat. Strîmtoarea Perlko-pnlul trebuia forţat de ua detaşament german blindat.

Din ţară n-am primit nici o veste Ziarele vorbesc de noi destul de vag.

În revistele germane, în special În „Signal", care ne cade în mîini de la camarazii nemţi aviatori, nu se serie decît despre faptele vitejeşti ale ostaşului prusac. Îţi freamătă Inima admirînd fotografiile şi reportagiile de rîsboiu închinate eroilor armate!; Cancelarului.

Înlăturăm sumbra atmosferă care pluteşte în cantonament cu un poeker, la care asistă peste zeee persoane admirînd cu expresii înflăcărate pe norocosul cîştigător.

Afară plouă mărunt. Femeea tîmplarului ne-a adus pe o tipsie o pîine proaspătă în care ne repezim ca vulturii, inghl-ţind-o pe nerăsuflate, – Femeiuş: a adusă de spate, cu un început de mustaţă, îmbrăcalî în sdrenţe, se uită la noi cu conjurîtoare milă. Are şi ea un băiat plecat de ani la Moscova. Dela declanşarea măcelului n-a mai primit nic-o veste de la el. Nl-l

arata în fotografie cu chitara în mînă.

— Ne inircabă pe fiecare în parte dacă avem mamă, tată, fraţi, surori şi apoi se porneşte pe un plîns dureros.

Matei, care a reuşit să mă găsească după multă căutare, – o trage deoparte şi încearcă s-o liniştească, spunîndu-i că Moscova „caput" (a căzut) şi fecio: ul ei se va întoarce acasă, dacă s-a predat la germani.

În satul acesta sînt oameni sdrenţuiţi, săraci lipiţi pămîntului, cum nu ne-a fost dat să întîlnim în toată epopeea răsboiului.

Peste drum de noi o casă de pămînt bătut, acoperită cil cîteva lemne puse unul lîngă altul, fără ferestre în singura cameră o sobă după care este pus un pat de scînduri, unde nu încap mai mult decît patru fiinţe. Alături, suflă obosit, cu ochii intredeschişi, blînzi, o vaci slăbănoagă de i se văd coastele ca nişte aşchii. O grămadă de bălegar, mirosind insuportabil. Lîngă ea, despărţită prin bucăţi de cărămidă nearsă, un purceluş jigărit. Un sac plin cu floarea soarelui şi nu mai mult de zece banie de grîu. Cartofi şt dovleci amestecaţi.

— „." Aceasta este toată averea femeii, toată rezerva ei de provizii

pentru iarnă. Cît îi va ajunge, nu s-a întrebat niciodată, pentrucî răspunsul ar fi fost prea dureros.

F ’ – O văd umblînd pe afară, prin ploae. Nici cortorarii care poposeau din cînd în cînd în comuna mea natală din Teleorman, nu arătau aşa trenţîroşi. Un tulpan inădit din bucăţi diferite, o fustă peticită şi în aţă şt în spate; un suman bărbătesc desfundat, rupt ea o obialî. Picioarele goale.

Binefacerile regimului comunist. Pe faţa ei lividă, o nelămurită suferinţă acumulată zi de zi. În tînguirea-i desnîdîjduitî nu ştii ce să pricepi mai intîi: durerea ei trupească, sau muge-getul amintirilor din vremuri mai hune, îngropate în noroiul, mizeriilor actuale.

La cîteva sute de m. Într-un smoc de salcîmi desfrunziţi, ca nişte mîinijde mort la răspîntii de drum, altă îngrămădeală de casc Acolo-stau" cantonaţi tunarii noştri.

— De curiozitate, întovărăşii de’Matei care-stă şi el tot în acea parte, plecăm într-o vizită. Aceeaşi sguduitoare mizerie. Parcă te scufunzi în adevărate peşteri, nu intri în case omeneşti. O tindă strâmtă cît un sicriu unde se sbat vacile şi porcii, alături de grămezi de aii-.

Mente. În odăile rezervate pentru nd hna nopţii initmerec, miros şi norolu Copiii mulţi foiesc ca albinele, cu ochii larg deschişi, întrebători înfricaţf.

— Ce zici Matei. Îl întreb pe amicul meu, privindu-l drepi în pupile.

Matei încrucişează mîinile la piept ca la şcoala primară dă roată casei cu ochii lui albaştrii, mici, vii, şi nu răspunde nimic.

Stăm ca doi furl în faţa comorii de aur, neindrăsnind nici unul sî ridicăm cazanul. Parcă ne-a imobitizut ceva. Sîntem răniţi sufleteşte...

— În America nu cred să fie aşa cevaf... îşi dă el cu socoteala...

— Iar America...

— Nici în ţinuturile cele mai sălbatice ale înmii nu veîl asta Matei I Nu e viaţă de om, ci de animal... Tu ai putea duce aşa traiu?!...

— Nemaaal... îmi răspunde el pe ruseşte...

Drumul înapoi pînă la cantonament, fără Matei care a rămas şi panseze pe unul, mi se pare o scoborîrc în Infern. Îmi plînge inima. Parcă nud picăturile de lacrimi cum cad în sînge. Mă ustură groasnic,

N-am fost umanitarist, şi nici nu accept această concepţie, dar în faţa acestui dezastru uman, m-am s-mţit mai neputincios decît o furnică, mai

nehotîrit decît un dezertor plecat din cazarmă fără motive serioase.

Cum va fi putut Stalin, fiu de rus, ridicat din mijlocul acestui popor, să patroneze asemenea crim? oare sufletul lui nu va fi fost sfîrtecat de desoîdejd.'a acestor nenorociţi?!...

Întrebările acestea nu-şt au locul aci.

Crimeea ne aşteaptă.

Acolo, în cîmpuri sau în munţi, vom trece un nou examen; ne vom! n: erca încă oditî puterile. Din tot corpul Cavaleriei, am fost aleşi noi, regimentele 6 şi 10 Roşiori, formînd un corp expedij onar, care să ducem lupta mai departe, s t demonstrăm lumii întregi că armala români are o nesdrunc. Nală credinţă

ia alianţa cu Marea Germanie şi înţelege să se sacrifice pînă la urmă.

În Crimeea aceea care se înfăţişează ca un bazar, ca o panoramă terestră; unde ţarii Rusiei au avut reşedinţe de vară (Livadia); unde Marea Neagră îndulceşte simţitor clima; unde conglomeratul populaţiunilor u. R. S, s. Este mai isbitor ca ori unde aiurea, flăcăii noştri vor păşi cu aceeaşi demnitate* cavalerească. Înfruntînd urg-a bolşevici..

La cei cari vor cădea, le vom împodobi mormintele cu cri-santemele toamnei tîrzii ale cărei refrene le auzim în cîntecul copacilor golaşi, ţi în sufletele noastre, mai obidite ca altădată, de vom aprinde candelele recunoştinţei, deapururi...

Ordinul a sosit:

— Îmbarcarea 1 se comunică din ploton în ploton...

Aci se termina prima parte a viforniţei.

— A doua carte, va cuprinde acţiunile de la răsărit de Nipru.

CUPRINSUL

Mareşalul nos-ru Spre (ara de dincolo de Prul Movila Rupfă Sami Goldstein Liasevfi... Un vechiu prieien Vili

Dansul umdrelor. Alexandrofca. Nina Alexievici Pe Nipru Matei Dumitru Achimofca Hodorogea Melitopol Sp e Crimeea